

Viljamas Šekspyras

HAMLETAS, DANIJOS PRINCAS

Tragedija

DRAMATIS PERSONAE

KLAUDIJUS, Danijos karalius

HAMLETAS, mirusiojo karaliaus sūnus ir dabartinio sūnėnas

FORTINBRAS, Norvegijos princas

POLONIJUS, karaliaus šambelionas

HORATIO, Hamleto draugas

LAERTAS, Polonijaus sūnus

VOLTIMANDAS,

KORNELIJUS,

ROZENKRANCAS,

GILDENSTERNAS ir

OSRIKAS, dvariškiai

Bajoras,

Kunigas

MARCELAS ir

BERNARDO, karininkai

FRANCISKO, kareivis

REINALDO, Polonijaus tarnas

Aktoriai

Du kaimiečiai, duobkasiai

Kapitonas

Anglų pasiuntiniai

GERTRŪDA, Danijos karalienė, Hamleto motina

OFELIJA, Polonijaus duktė

Didikai, damos, karininkai, kareiviai, jūrininkai, pasiuntiniai, tarnai ir palydovai

Hamleto tėvo dvasia

Veiksmas vyksta *Elsinore*¹

I VEIKSMAS

I SCENA

Elsinoras. Aikštelė priešais pilį.

FRANCISKO stovi poste. Įeina BERNARDO

BERNARDO. Kas ten?

FRANCISKO. Ne! Stok ir pasirodyk man, kas tu!

BERNARDO. Tegyvuoja karalius!

FRANCISKO. Bernardo?

BERNARDO. Jis.

FRANCISKO. Atėjote kaip tik pačiu laiku.

BERNARDO. Jau po vidurnakčio. Eik gult, Francisko.

FRANCISKO. Dėkoju jums, kad pakeitėt. Nuo šalčio

Apkarto man širdis.

¹ Elsinoras – vietovė, kuri atitinka dabartinį Helsingjoro miestą Danijoje.

BERNARDO. O kas sargyboj –

Ramu?

FRANCISKO. Net ir pelė nesujudėjo.

BERNARDO. Gerai. Labanakt! Jei sutiktum

Marcelą ir Horatio, šio posto

Kitus sargybinius, paragink juos.

FRANCISKO. Manau, kad juos girdžiu. – Ei, stot! Kas ten?

Jeina HORATIO ir MARCELAS

HORATIO. Draugai šio krašto.

MARCELAS. Ir vasalai Dano.

FRANCISKO. Labanaktis.

MARCELAS. Sudie, šaunus kary!

Kas pakeitė tave?

FRANCISKO. Bernardo. Jums taip pat

Linkiu labos nakties!

Išeina

MARCELAS. Bernardo!

BERNARDO. Ei,

Ar ten Horatio?

HORATIO. Tik jo dalis!

BERNARDO. Sveiki, Horatio! Sveiki, Marcelai!

MARCELAS. Na kaip? Ar jis ir šiąnakt pasirodė?

BERNARDO. Ne, nieko nemačiau.

MARCELAS. Horatio štai sako, jog tas siaubas –

Vien tik fantazija, ir vis nenori

Tikėti tuo, ką mes jau du kartu

Regėjome. Tad pakviečiau aš jį

Budėti šiąnakt su mumis. Jei šmėkla

Ir vėl ateitų, te patsai pamato,

Tejtiki ir tekalba su ja.

HORATIO. Na! Na! Bet neateis!

BERNARDO. Trumpam prisėskit

Ir leiskit mums dar kartą pulti jūsų

Galingą ausų tvirtovę tuo,

Ką mes jau dvi naktis regėjom.

HORATIO. Sėskim,

Ir te Bernardo pasakoja mums.

BERNARDO. Tad vakarnakt,

Kai ta žvaigždė – į vakarus nuo poliaus –

Sugrįžo šviesti į tą pačią sritį,

Kur spindi ji dabar, aš su Marcelu,

Pilyje varpui mušant pirmą...

Jeina Dvasia

MARCELAS. Palauk! Tyliau! Štai jis ir vėl ateina!

BERNARDO. Ir povyza – kaip mirusio karaliaus.

MARCELAS. Tu mokyta, Horatio, – kalbėk!

BERNARDO. Horatio, žiūrėk! Argi ne panašus?

HORATIO. Labai. Ir nuostabu, ir šiurpas krečia!

BERNARDO. Norėtų, kad prakalbintumėm.

MARCELAS.

Klausk!

HORATIO. Kas tu, kursai šią valandą nakties,
Pagrobęs dailų ir karingą stotą
Palaidotos Jo Daniškos Didybės,
Mums rodais? Dėl dangaus, meldžiu, prabilk!

MARCELAS. Išižeidė.

BERNARDO. Žiūrėkite, – išeina!

HORATIO. Sustok! Prabilk! Meldžiu tave, prabilk!

Dvasia išeina

MARCELAS. Išėjo; neatsako.

BERNARDO. Na ką, Horatio? Atrodote išblyškęs
Ir drebate! Juk tai šis tas daugiau
Negu fantazija, ar ne?

HORATIO. Kaip Dievas mato, niekad netikėčiau,
Jei pats nebūčiau savo akimis
To matęs.

MARCELAS. Ar nepriminė karaliaus?

HORATIO. Taip, kaip tu pats save.

Net šarvus jis dėvėjo tuos pačius
Kaip mūšiuos su puikiuoju Norvegų,
Rūstus kaip kitados nuožmiej kovoj
Ant ledo blokšdamas rogėtus lenkus.
Kaip keista.

MARCELAS. Jau dukart šiuo gūdžiu metu jisai
Pro mūsų postą kariškai praėjo.

HORATIO. Kaip tat tiksliai išaiškint – nežinau,
Bet aš manyčiau, jog tai pranašauja
Kažkokį sąmyšį šiame krašte.

MARCELAS. Na, sėskim, ir sakykit man, jei žinot,
Kodėl dabar sargyba ta budri
Kankina per naktis šio krašto žmones?
Kam liejamos kasdien patrankos, kam
Iš svetimų šalių ginklus gabena?
Kam spaudžia taip statytojus laivų,
Jog jie net ir sekmadienių nemato?
Kas bus, kad taip skuboj ir prakaite
Naktis dienos pagalbininke virto?
Kas man galėtų pasakyti?

HORATIO. Aš.

Bent kalba taip. Kaip žinote, velionį
Karalių, kurs mums ką tik pasirodė,
Norvegų Fortinbras pavydulingos
Puikybės kvaituly iššaukti drįso
Į kovą. Štai tada narsa žymus
Šioj žemės pusėj Hamletas kilnūs
Nudėjo Fortinbrą, ir tuo būdu šisai,
Prarasdamas gyvybę, pagal teisę
Bei sutartis, laiduotas papročiais
Ir antspaudais, laimėtoji prarado
Lig tol valdytąsias žemes, iš anksto
Paskirtas nugalėtoji, kaip lygiai,

Laimėjus Fortinbrui, ir mūsų krašto
Tolygus plotas būtų tekęs jam, –
Tuo pat būdu, kaip Hamletui dabar.
Tad Fortinbro sūnus, nors nepatyręs,
Bet karštas ir didžiai narsus jaunuolis,
Norvegijos pasienyje surinkęs –
Už pinigus ir valgį – nežinia kam
Būrius padaužų bei klajūnų, kelia
Mums nerimą. Ir kam gi visa tai, –
Taip bent šio krašto akimis atrodo, –
Jei ne jėga iš mūsų atsiimti
Minėtąsias žemes, kurias jo tėvas
Prarado? Ir tai, aš manau, yra
Prasmė sargybų ir to sujudimo
Bei nutrūktgalviškos skubos krašte.

BERNARDO. Ir man taip rodo; dėl to ir šmėkla,
Praeinanti ginkluota pro sargybą,
Taip panaši į mirusį karalių,
Kuris sukėlė tuos visus karus.

HORATIO. Tai krislas dvasios akyje. Juk Romoj
Aukščiausios jos garbės ir garso metais,
Prieš Julijaus galingojo žuvimą,²
Taip pat kapai stovėjo apleisti;
Būriai šiurpių lavonų drobulėtų
Klajojo cypčiodami po gatves;
Erdvėj – kometos; kruvina rasa;
Sprogimai saulėj, ir drėgna žvaigždė,
Kuri Neptūno karalystę valdo,
Nusilpus temo, tartum Teismo dieną.
Dabar tolygiais negando ženklais,
Kuriuos nežinomas likimas siunčia
Lyg priešžaismį artėjančios grėsmės,
Dangus ir žemė, veikdami kartu,
Štai perspėja šį kraštą ir jo žmones.

Dvasia ir vėl pasirodo

Tyliau! Ir vėl ateina – ten! Užstosiu
Jam kelią, nors ir žūčiau. – Stok, vaiduokli!

Išskečia rankas

Jei tu turi kokios nors balso galios, –
Prabilk!

Jei tau kokiais gerais darbais galėčiau
Palengvinti, o sau laimėt malonių, –
Sakyk!

Jei tu žinai savos šalies likimą,
Kurio dar būtų galima išvengti, –
Kalbėk!

Jei tu kadaise prisiplėštą lobį

² Prieš Julijaus galingo žuvimą... – Horacijus kalba apie Julijų Cezarį (100–44 m. pr. Kr.), kurį nužudė Romoje sąmokslininkai, vadovaujami Bruto ir Kasijaus.

Dar gyvas užkasei į žemę, – sako,
Dėl to jūs, dvasios, grįžtat po mirties, –
Gaidys pragysta

Sustok ir pasakyk! – Stabdyk, Marcelai!

MARCELAS. Ar smogt jam savo alebarda, ką?

HORATIO. Smok, jeigu nesustos!

BERNARDO. Jis ten!

HORATIO. Jau ten!

Dvasia išeina

MARCELAS. Išėjo!

Be reikalo gi mes tokiam didingam
Vaiduokliui bandėm rodyt savo jėgą:
Kaip oras nesužeidžiamas jisai,
Ir mūsų smūgiai – tik nevykęs pokštas.

BERNARDO. Prabilęs būtų, tik gaidys pragydo.

HORATIO. Tada jis krūptelėjo – lyg kaltasis,
Išgirdęs baisų jam kvietimą. Sako,
Gaidys, tas rytmečio trimitas, savo
Aštriu ir skardžiai spiegiančiu balsu
Pažadinas šviesos dievus; jo giesmę
Išgirdę, visos klaidžiojančios dvasios –
Ugny ir vandeny, danguj ir žemėj –
Sugrįžtančios namo. Kad tai tiesa –
Ką tik matytas reginys parodė.

MARCELAS. Pragyodus gaidžiui, jis išnyko. Sako,
Jog priartėjus toms dienoms, kuomet
Mes Išganytojo gimimą švenčiam,
Tas ryto paukštis giedas lig aušros.
Tada nebekenksmingos tampa naktys;
Išnykstą dvasios; nebereikią vengti
Nei raganų, nei fėjų, nei planetų –
Tiek daug palaimos tuo šventu metu!

HORATIO. Girdėjau; iš dalies net ir tikiu.
Bet štai aušra ten su rusvu apsiaustu, –
Ateina iš rytų kalvos rasa!
Tad metas baigt sargybą. Aš manau,
Mes Hamletui turėtumėm pranešti,
Ką šiąnakt matėme. Nes ta dvasia,
Mums nebylė, prisiekiu, jam prašnektų!
Tad ar sutinkate pranešti jam,
Kaip pareiga ir meilė reikalauja?
MARCELAS. Tai taip ir padarykim. Aš žinau,
Kur šįryt jį lengviausiai galim rasti.
Visi išeina.

II SCENA

Valstybinių priėmimų salė pilyje. Trimitai.

*Jeina KARALIUS, KARALIENĖ, HAMLETAS, POLONIJUS, LAERTAS,
VOLTIMANDAS, KORNELIJUS, didikai ir palydovai*

KARALIUS. Nors Mūsų mielo brolio atmintis

Dar vis tebèr jauna ir mums tebepritiktų
Gedėti širdyse ir visą kraštą
Paversti skausmo suraukta kakta,
Štai prigimtis jau ima lenktis protui,
Ir Mes, liūdėdami jo išmintingai,
Prisiminėm save. Todėl, kaip matot,
Mes paėmėm sau žmoną – kitkart svainę
Ir šios karių šalies valdovo našlę
Bei dabartinę Mūsų karalienę –
Vis dar tiktai su parblokštu džiaugsmu,
Viena skaidria, kita drėgna akim,
Vestuvių ráudoj, šermenu linksmybėj,
Gėlos ir laimės lygiai sverdami.
Neniekinom nė jūsų išminties,
Kurios šiam reikale Mums teikėt. Ačiū!
Toliau, kaip žinot, Fortinbras jaunasis,
Menkai tevertindamas Mus pačius, –
O gal manydamas, kad, Mūsų brolio
Mirties nelaimės skaudžiai ištikta,
Sugniužusi bus ir pati valstybė, –
Padrąsintas savųjų pranašumo
Sapnų, vis nesiliauja Mus kankinęs
Laiškais su reikalavimu gražinti
Velionio tėvo prarastas žemes,
Kurios visai teisėtai atiteko
Narsiajam Mūsų broliui. Tiek tebūna
Dėl jo. O šičia dar šis tas, kas liečia
Šį sambūvį ir Mus pačius. Štai čia
Parašėm jaunojo Fortinbro dėdei
(Kurs, lovoje gulėdamas, paliegęs,
Vargu ką žino apie šio planus),
Kad jį sudraustų, nes karius juk renka
Iš jo pavaldinių. Tad šiuo ir siunčiam
Mes jus, Kornelijau ir Voltimandai,
Nunešt linkėjimus senam Norvegui,
Neįgaliodami plačiau derėtis,
Negu šie smulkūs nuostatai jums leidžia.
Keliaukite sveiki! Tegu skubumas
Patvirtina uolumą jūsų Mums!

KORNELIJUS ir VOLTIMANDAS. Dabar ir visados jums
klusnūs, Pone!

KARALIUS. Mes tuo neabejojame. Sudie! –

KORNELIJUS ir VOLTIMANDAS išeina

Dabar, Laertai, kas girdėt pas jus?
Minėjot prašymą. Na, kas tai būtų?
Protingą žodį Danas visuomet
Išklauso. Ar yra tokia malonė,
Kurios dosnumas mano nepralenktų?
Galva nėra giminingesnė širdžiai,
Ranka nėra reikalingesnė burnai

Kaip Danų sostas tavo tėvui. Na,
Tai ko norėtum iš manęs?

LAERTAS. Leidimo

Į Prancūziją, o rūstus Valdove,
Iš kur aš savo noru sugrįžau
Išreikšti paklusnumo jums karūną
Užsidedant. Dabar, prisipažįstu,
Ten visos mano mintys. Tad lenkiuos,
Prašydamas išleisti ir atleisti.

KARALIUS. O tėvas ar išleis? – Polonijau, kaip jūs?

POLONIJUS. Tik atkakliu maldavimu jisai
Išgavo mano lėtą sutikimą
Ir aš uždėjau antspaudą. Todėl
Prašyčiau teiktis leisti jam išvykti.

KARALIUS. Štai tavo valanda! Naudok, Laertai,
Ją savo džiaugsmui taip, kaip tau patiks. –
Na, mielas giminaiti ir sūnau...

HAMLETAS *į šalį*. Daugiau nei giminė, tik jau ne mielas!

KARALIUS. Tai vis dar debesys jums virš galvos?

HAMLETAS. Ne, priešingai: man saulės čia per daug!

KARALIENĖ. O Hamletai, mesk tas nakties spalvas

Ir draugiškiau į Daną pažiūrėk!
Nebeieškoki taip akis nuleidęs
Velionio tėvo dulkėse – visiems taip,
Visi, kas gyvas, miršta, gamtoje
Sustoję pakeliui į amžinybę.

HAMLETAS. Visiems taip, Ponia, iš tiesų.

KARALIENĖ. Jei taip,

Kodėl atrodo tau kažkas kitaip?

HAMLETAS. Atrodo? Ne, aš nežinau „atrodo“:

Yra taip! Ir ne vien tamsus apsiaustas,
Ne iškilmingas apdaro juodumas,
Ne atdūsiai krūtinės prislėgtos,
Ne akyse plačiai ištvinus upė,
Ne sielvartingai iškraipytas veidas
Ar kitos skausmo formos – ne, ne jos
Mane parodo. Tai tikrai „atrodo“;
Tiek galima ir suvaidinti. Bet tai,
Ką aš jaučiu, yra many – tikrai,
O visa kita – gedulingi apdarai.

KARALIUS. Taip, Hamletai, tikrai labai gražu

Ir girtina gedėti savo tėvo.
Bet turite žinot, kad ir jisai taip pat
Neteko savo tėvo, o anas gi – savo.
Sūnus tam tikrą laiką iš tiesų
Privalo gedulą nešioti. Betgi
Taip užsispyrus ir be galo tęsti –
Šventvagiška, nevyriška. Tatai
Išduoda valią, nepalankią dangui,
Netvirtą širdį bei nekantrią dvasią

Ir neišlavintą prastuolio protą.
Nes tai, kas neišvengiama ir aišku –
Kaip pojūčiams kasdieniška tikrovė, –
Kam imt su priešgynišku irzlumu
Į širdį? Juk tatai įžeidžia dangų,
Velionį tėvą, prigimtį bei protą,
Kuriam tėvų mirtis – kasdienis žodis:
Jisai – nuo pačio pirmojo lig to,
Kuris tik vakar mirė, – šaukia mums:
„Taip turi būti!“ Meskite, prašau,
Betikslį sielvartą ir Mus pačius
Laikykit tėvu: te pasaulis žino,
Kad sostui artimiausias esat jūs!
O to, ką aš jaučiu jums, kilnumu
Vien tik geriausias tėvas tegalėtų
Prilygti man. Tačiau tas jūsų noras
Į Wittenbergą³ grįžti mokslų tęsti
Griežčiausiai priešinasi Mūsų valiai.
Tad Mes maldaujame jus pasilikti
Čia, Mūsų žvilgsnio prieglobsty, pirmuoju
Dvare, mielu sūnėnu ir sūnum.

KARALIENĖ. Neleisk, kad mano maldos eitų veltui:

Į Wittenbergą nebegrįžk, prašau!

HAMLETAS. Klausysiu jūsų nuolankiausiai, Ponia!

KARALIUS. Kaip mylinčiai ir dailiai atsakyta!

Gyvenk čia, Danijoje, kaip Mes. – Gertrūda,
Toks laisvas ir švelnus jo sutikimas
Man šypsosi širdy! O tam atšvęsti
Tegu šiandieną didžiosios patrankos
Byloja debesims, Mums taurę keliant
Ir tuštinant ją, iš dangaus teaidi
Atsimušantis žemės griausmas! Einam!

Trimitai. Visi, išskyrus HAMLETĄ, išeina

HAMLETAS. O kad tasai per kietas mano kūnas

Sutirptų ir išnyktų kaip rasa!
Ir jeigu Viešpats būtų neuždraudęs
Savižudybės! Dieve, mano Dieve!
Koksai beprasmis, tuščias ir šleikštus
Atrodo šis pasaulis ir jo monai.
Šlykštus! Šlykštus! Tarsi apleistas sodas,
Kur vien tik piktžolės augina sėklas.
Ir taip dabar reikėjo atsitikti!
Du mėnesiai – ne, dar nė tiek! – kaip mirė;
Ir koks puikus karalius: šis prieš jį –
Tiktai satyras⁴ prieš Hiperioną⁵!

³ Wittenbergas (Vitenbergas) – Vokietijos miestas, kuriame Martynas Liuteris paskelbė savo tezes, tapusias reformacijos pradžios ženklu. Šekspyro laikas Vitenbergas asocijavosi su kritiškėmis ir maištingomis humanistinėmis mintimis.

⁴ Satyras – senovės graikų mitologijoje girių ir kalnų dvasia, vaizduojamas ožio kojomis, ragais, uodega, mėgstantis gašlumą ir besaikį gėrimą.

⁵ Hiperionas – mitinis senovės graikų didvyris, titanas, kurio vaikai – Helias (saulė), Selena (mėnulio deivė), Eos (aušra).

Ir mano motiną mylėjo taip,
Jog vėjui pūsterėt šiurkščiau veidan
Nebūtų leidęs. O dangau ir žeme!
Ar prisimint? Ji kybojo prie jo
Taip, lyg nuo soties alkis tedidėtų.
Vos mėnuo – bet geriau neprisimint!
Silpnybe, tavo vardas – moteris! –
Vos mėnuo – kurbės dar nesunešiotos,
Kuriom ji mano tėvo kūną sekė
Tarsi Niobė⁶ verkdamą, – ir ji
(O Dieve! Net žvėris, kurs neprotauja,
Ir tas ilgiau gedėtų!) ištekėjo
Už dėdės, kurs į tėvą panašus
Tik tiek, kiek aš į Herkulį! Vos mėnuo –
Niekingų ašarų aitri druska
Jos užverktas akis dar tebegraužia –
Ir ištekėjo. O skuba gėdinga! –
Taip pulti kraują žagiančiojon lovon!
Ne, nieko gero juk iš to nebus.
Tad plyšk, širdie, bet aš turiu tylėti!

Jeina HORATIO, MARCELAS ir BERNARDO

HORATIO. Sveiki, Šviesybe!

HAMLETAS. O! Labai džiaugiuos...

Horatio! Arba aš pats – ne aš!

HORATIO. Tas pats – žemiausias jūsų tarnas, Prince!

HAMLETAS. Joks tarnas – draugas! Taip, kaip ir aš jums.

Kodėl iš Wittenbergo grįžot, ką? –

Marcelas?

MARCELAS. Šviesusis Prince!

HAMLETAS. Džiaugiuosi jus sutikęs!

Pamato BERNARDO

Labas, Pone! –

Bet iš tiesų, kas jus iš ten parvijo?

HORATIO. Klajūniški nusiteikimai, Prince.

HAMLETAS. Iš jūsų priešo lūpų nenorėčiau

Išgirsti to! Nejaugi mano ausys

Bus priverstos tikėti tuo, ką sakot

Pats prieš save? Žinau – jūs ne klajūnas.

Tad ko jūs Elsinore? Na, reikės

Išmokyti jus gerti, kol išvyksit!

HORATIO. Į jūsų tėvo šermenis grįžau.

HAMLETAS. Prašau tiktai nesišaipyt, kolega!

Ar ne į motinos sutuoktuves?

HORATIO. Iš tikro, jos įvyko tuoj po to.

HAMLETAS. Taupumas! Šermenų kepsniais vaišino

Svečius per vestuves. Geriau jau būčiau

Pikčiausią priešą danguje sutikęs

⁶ Niobė – antikinės mitologijos herojė, ją dievai nubaudė pražudydami vaikus. Iš skausmo ji suakmenėjusi, tačiau iš akių ir toliau riedėjusios ašaros.

Negu sulaukęs tos dienos! – Tėvas!

Man rodos, lyg matyčiau savo tėvą.

HORATIO. Kur, Prince?

HAMLETAS. Savo dvasios akyse.

HORATIO. Mačiau jį kitkart. Koks puikus karalius!

HAMLETAS. Tai buvo vyras, apskritai paėmus;

Neberegėsiu tokio aš daugiau!

HORATIO. Man rodos, aš jį vakarnakt mačiau.

HAMLETAS. Ką matėt?

HORATIO. Karalių, jūsų tėvą.

HAMLETAS. Mano tėvą?

HORATIO. Trumpam sudrauskit savo nustebimą

Ir paklauskite įtempta ausim,

Ką aš papasakosiu, o šie ponai

Paliudys jums.

HAMLETAS. Dėl Dievo, tik greičiau.

HORATIO. Gerai. Sargyboj dvi naktis šiems ponams,

Marcelui ir Bernardo, budint poste,

Kraupiam vidurnakty štai kas nutinka:

Vaiduoklis, panašus į jūsų tėvą,

Iki dantų ginkluotas, pasirodo

Ir iškilmingai praslenka pro juos;

Taip triskart tik per jo ramento ilgį

Pro siaubo iškreiptas akis praeina,

O jie tik stovi priešais jį, iš baimės

Beveik drebučiais virtę ir bežadžiai.

Po to lyg kokią paslaptį šurpiausią

Jie visa tai papasakoja man,

Ir trečią naktį aš budžiu su jais.

Tuo pat metu, toj vietoj ir tokia,

Patvirtindama jų žodžius, ateina

Dvasia. Aš pažinau karalių. Rankos

Nebūna panašesnės!

HAMLETAS. Kur tai buvo?

MARCELAS. Pilies aikštelėj, kur mes budim, Prince.

HAMLETAS. Ar kalbinote jį?

HORATIO. Taip, aš bandžiau,

Bet neatsakė, ir tik kartą, rodos,

Pakėlė galvą, sujudėjo – taip,

Lyg ruošūsi prabilti. Bet kaip tik

Tuomet pragydo rytmečio gaidys,

Ir jis paskubomis pradėjo trauktis,

Išnykdamas mums iš akių.

HAMLETAS. Kaip keista!

HORATIO. Bet tai tiesa, kaip gyvą matot, Prince!

Ir mes galvojom, – mūsų pareiga

Tatai pranešti jums.

HAMLETAS. Taip, taip. Bet man tai neramu dėl to.

Ar budit šiąnakt?

MARCELAS ir BERNARDO. Taip, šviesusis Prince.

HAMLETAS. Ginkluotas, sakot?

MARCELAS ir BERNARDO. Ginkluotas, Prince.

HAMLETAS. Iki dantų?

MARCELAS ir BERNARDO. Tikrai iki dantų!

HAMLETAS. Tad veido nesimatė, ką?

HORATIO. O, taip,

Nes antveidis jo buvo nenuleistas.

HAMLETAS. O kaip atrodė? Ar piktai?

HORATIO. Manau, greičiau liūdnei negu piktai.

HAMLETAS. Išblyškęs ar raudonas?

HORATIO. Išblyškęs.

HAMLETAS. Ir žiūrėjo jis į jus?

HORATIO. Be atvangos.

HAMLETAS. Kad būčiau buvęs ten!

HORATIO. Apstulbęs būtumėt ir jūs.

HAMLETAS. Galbūt. Bet ar ilgai jis pasiliko?

HORATIO. Kol suskaičiuotut neskubėdamas lig šimto.

MARCELAS ir BERNARDO. Ilgiau, ilgiau.

HORATIO. Bet ne tada.

HAMLETAS. Barzda pražilus, ne?

HORATIO. Juoda ir taip, kaip gyvo, sidabru

Pabirusi.

HAMLETAS. Ir aš budėsiu šiąnakt!

Gal vėl pasivaidens.

HORATIO. Tikriausiai, Prince!

HAMLETAS. Jei kilnų tėvo stotą pasiėmus

Dvasia ir vėl ateis, – prakalbinsiu aš ją,

Nors pragaro nasrai nutilti lieptų!

Todėl prašau, – jei niekas dar nežino, –

Laikykit paslaptį šią ir toliau.

Ir kas beatsitiktų šiąnakt – viską

Priimkit protu, bet ne liežuvio.

Už meilę atsilyginsiu. Sudie.

Prieš dvyliktą ir vėl pasimatysim

Aikštelėj.

VISI TRYS. Mūsų pagarba jums, Prince!

HAMLETAS. Ne! Meilė! Kaip ir mano jums. Sudie!

Visi, išskyrus HAMLETĄ, išeina

Ginkluota tėvo šmėkla! Čia kažkas

Įtartina. Kad būtų jau naktis!

Kantrybės, siela! Nes darbai pikti

Iškils, nors ir po žemėm užkasti!

Išeina.

III SCENA

Kambarys Polonijaus rūmuose.

Jeina LAERTAS ir OFELIJA

LAERTAS. Kelionės reikmens jau laive. Sudie!

Ofelija, jei vėjas palankus

Ir laivas progą teiks, tu tik nesnausk

Ir atsiliepk.

OFELIJA. Neįau tu abejojį?

LAERTAS. Dėl Hamleto, tai tu jo palankumą
Laiky tik kraujo žaidimu, tik forma,
Ankstyva žibuokle gamtos jaunystė,
Miela, bet žydinčia tik taip trumpai:
Tiktai vienos trumpos minutės kvapas,
Tik tiek!

OFELIJA. Tik tiek?

LAERTAS. Tikėk man, ne daugiau.

Nes augančioj gamtoj ne vien tik kūnas
Ir raumenys didėja: su šventove
Išauga ir vidus kartu – dvasia
Ir protas. Gal dabar jisai ir myli,
Gal norai jo tebėr nesutepti
Klastos purvu. Bet tu turi bijoti,
Nes luome jo valia ne jam priklauso,
Ir jis – tiktai kilnaus gimimo vergas.
Negali jis kaip žmonės paprasti
Pats rinktis kąsnio, nes kaip tik nuo to
Pareina krašto gėris ir saugumas.
Dėl to jis pasirinkdamas privalo
Klausyti vien tiktai to kūno balso,
Kurio galva – jis pats. Ir jei sakytų tau,
Kad myli, patikėk tik tiek, kiek tai –
Jo aukštą padėtį ir luomą žinant –
Galėtų tapti kūnu, taigi tiek,
Kiek tai su Danijos valia sutampa.
Atmink tik, kiek pakenktų tavo garbei,
Jei kartais, patikėjus jo giesmėms,
Prarastum širdį ir skaistybės lobį
Jo nesuvaldomiems geismams atvertum!
Venk to, Ofelija, mieloji sese,
Laikydamos atokiai nuo jausmų,
Toli nuo geismo iečių bei pavojų.
Per išlaidi jau ta, nors ir kukliausia,
Kur savo grožį mėnesiui atskleidžia.
Pati dorybė neišvengia šmeižto.
Vikšrai gležnus pavasario vaikus
Pakanda, šiems dar pumpuruos tebesant,
O rytą tyroje rasoje jaunystės
Labiausiai gresia pragaištingas dvelksmas.
Tad baimę savo sargu pasirink
Ir netikėk jaunystei! Atsimink!
OFELIJA. Aš tavo pamokos žodžius laikysiu
Širdies sargyboje. Bet, mielas broli,
Nebūk kaip tūlas pastorius, kurs rodo
Į dangų statų, erškėčiuotą taką,
O pats – ištvirkęs palaidūnas – eina
Linksmųjų rožėmis klotais keliais,

Užmiršęs tai, ką sakė.

LAERTAS. Nebijok!

Jeina POLONIJUS

Bet man jau laikas. Štai ir tėvas. Dukart
Palaimintam – malonė dviguba:

Ir vėl man šypsos laimė atsisveikint!

POLONIJUS. Dar čia? Į laivą! Gėdinkis, Laertai!

Jau vėjas sėdi burei ant pečių,

Ir laukia ten tavęs. Štai – laiminu. Klausyk

Ir taisykles šias įsirežk giliai:

Neduok mintims liežuvio ir neveršk

Veiksmams, jeigu tikrai jos nesaikingos.

Būk paprastas, bet ir nebūk storžievis.

Draugus, jei jau esi gerai išbandęs,

Priveržk prie sielos plieniniu lanku;

Tačiau nezulink rankos su kiekvienu

Vos išperėtu beždriu. Venk kiek galint

Kivirčų, bet patekęs elkis taip,

Kad priešas kitąkart tavęs bijotų.

Duok ausį kiekvienam, ne žodį. Klauskis

Visų, bet spręski visuomet patsai.

Nešiok gražiai, jei tau kišenė leidžia:

Neperdedant, puošniai, bet ne margai.

Nes rūbas juk dažnai atskleidžia žmogų;

Todėl Prancūzuose aukštasis luomas

Išsiskiria ir skoniu, ir saiku.

Pats nesiskolink ir kitam neduok,

Kitaip – prarasi pinigus ir draugą;

Į skolą ūkio ašmenys atšimpa.

Svarbiausia gi – būk ištikimas sau;

Iš to, kaip po nakties diena, jau seka:

Būk ištikimas ir kitiems. Lik sveikas!

Tepadedą palaiminimas mano!

LAERTAS. Nužemintai sakau sudie jums, Pone!

POLONIJUS. Pats laikas! Eik, tarnai tavęs jau laukia.

LAERTAS. Sudie, Ofelija! Atmink gerai,

Ką tau sakiau!

OFELIJA. Užrakinau giliai

Atmintyje, o raktą tu laikysi.

LAERTAS. Sudie!

Išaina.

POLONIJUS. Ofelija, ką gi jusiai tau sakė?

OFELIJA. Tai lietė princą Hamletą, jums leidžiant.

POLONIJUS. Kaip tik pataikė!

Girdėjau – pastaru metu jusiai

Daug laiko skyręs tau, o tu pati

Jam leidusi visai laisvai lankytis.

Jei taip yra, kaip man tatai paduoda, –

Nemoki, perspėdamas tau sakau,

Kaip mano dukteriai pritiktų, elgtis.

Tai kas gi iš tiesų yra tarp jūsų?
Sakyk, tik visą tiesą man, prašau.
OFELIJA. Paskutiniu metu jisai daug kartų
Man siūlė savo meilę.
POLONIJUS. Ką? Meilę? Fui! Kalbi lyg mergiščia,
Nepersijota pro pavojų tokį.
Ar tu pati tiki jo pasiūlom?
OFELIJA. Aš nežinau nė ką ir begalvoti.
POLONIJUS. Galvok, jog tebesi visai dar vaikas,
Nes tu už tikrą pinigą imi
Jo pasiūlas. Pati bent nesisiūlyk!
Kitaip – te dusulys negriebia žodžio –
Pasiūlymai tie pasibaigs kvailai!
OFELIJA. Jis savo meilę reiškė visuomet
Garbinga forma...
POLONIJUS. Tu vadini tai forma? Eik jau, eik!
OFELIJA. Paremdamas žodžius beveik visom
Šventų švenčiausiom priesaikom dangaus.
POLONIJUS. Žabangai slánkom! Aš ir pats žinau:
Kai kraujas dega, siela nesigaili
Liežuviui priesaikų. Iš tos liepsnos –
Daugiau šviesos nei šilimos, dukrele,
Ir gęsta ji kartu su pažadais.
Dėl to tu neturi laikyti jos
Tikra ugnim. Ir jau nuo šios dienos
Tegu jisai rečiau tave bemato.
Pasibrangink: neprasidėk su juo
Tuoj pat, lyg įsakyta. Kai dėl princo, –
Žinok, kad jis dar jaunas ir kad jo
Pavadis leidžia daug laisviau judėti
Negu tavasis. Visa tai suglaudžiant:
Jo priesaikom nepasikliauk, nes jos –
Tik sąvadautojos; jų rūbų spalvos –
Apgaulė: nešvarius geismus jos slepia
Tarytum šventos ir pamaldžios kekšės,
Kad tik lengviau sugundyty. Todėl
Nuo šiol, trumpai ir aiškiai tau sakau,
Kad man laisvalaikio nebešvaistytum
Kalbom su princu Hamletu. Žiūrėk,
Kad būtų, kaip sakau! Gali sau eiti.
OFELIJA. Klausysiu jūsų valios, Pone.
Abu išeina.

IV SCENA

Aikštelė priešais pilį.

Įeina HAMLETAS, HORATIO ir MARCELAS

HAMLETAS. Taip šalta, jog net griebia už ausų.

HORATIO. Tikrai šią naktį kandžiai šaltas oras.

HAMLETAS. Kiek laiko?

HORATIO. Rodos, dvylikta tuojau.

MARCELAS. Jau išmušė.

HORATIO. Tikrai? Neišgirdau. Tad jau artėja laikas,
Kuomet dvasia, kaip įprasta, ateina.

Pasigirsta trimitai ir patrankos šūviai

Bet ką tatai turėtų reikšti?

HAMLETAS. Karalius šiandakt budi ir puotauja,
Apsvaigęs šokio sukury, ir jam
Išlenkus taurę reinvynio lig dugno,
Sudunda būgnai, sugaudžia trimitai
Šio tosto garbei.

HORATIO. Ar tai paprotys?

HAMLETAS. Deja, kad taip.

Bet aš, nors čia ir gimęs, ir užaugęs,
Manau, jog laužyt jį daugiau garbės
Nei gerbti. Tas puotavimas besaikis
Suniekina mus prieš kitas tautas
Rytuos ir Vakaruos. Jie mus vadina
Girtuokliais, šitaip kiaulišku žodžiu
Suteršdami mums vardą, ir iš mūsų
Didingų žygdarbių šlovės bei garso
Jie iščiulpia ir smegenis, ir sultis.
Dažnai taip ir pavieniam žmogui būna:
Vien dėl kokios nors ydos įgimtos
(Nors tai nėra jo kaltė, nes juk niekas
Negali savo gymio pasirinkti)
Arba per daug išaugus kokiai aistrai,
Kuri dažnai pralaužia proto sienas,
Ar tik dėl įpročio, kursai iškreipia
Jo elgseną, – tiktai dėl to, kad jis
Nelemtu ydos ženklų pažymėtas,
Ir nesvarbu, ar tai žvaigždė likimo,
Ar prigimties drabužis – jo dorybės
Galėtų būti tyros kaip malonė
Ir gausios, kiek tik pakelia žmogus –
Jį vertins pagal ydą. Pikto lašas
Suniokoja kilnios dorybės vertę,
Palikdamas tik gėdą.

Įeina Dvasia

HORATIO. Jau ateina!

HAMLETAS. O angelai dangaus, globokit mus!

Kas tu bebūtum – ar gera dvasia,
Ar piktas kipšas, ką tu beatneštum –
Dangaus dvelksmus ar pragaro liepsnas,
Pikti ar kilnūs būtų tavo siekiai, –
Tu toks prakalbinamas ateini!
O Hamletai, karaliau, Dane, tėve,
Kreipiuosi į tave! O atsakyk!
Neleisk man nežinios tamsoj uždusti!
Kodėl gi tavo kaulai pašvęstieji
Suplėšė įkapes? Kodėl gi karstas,

Kur mes tave regėjom paguldytą,
Praverė marmuro sunkaus nasrus
Tave išspjauti? Ką turėtų reikšti,
Kad tu, numirėlis, ir vėl šarvuotas
Lankai mėnulio žvilgsnį ir naktis
Šiurpu užlieji, mus, gamtos kvailius,
Priversdamas siaube drebėti, mąstant
Tai, ko nesuvokia mūsų sielos?
Sakyk, kodėl? Ir ką gi mums daryti?

Dvasia moja HAMLETUI

HORATIO. Jis moja jums, kad eitumėt kartu,
Tarsi norėdamas ką pasakyti
Tik jums.

MARCELAS. Žiūrėkite, kaip jis grakščiai
Jus kviečia ten – į nuošalesnę vietą.
Bet neikite su juo!

HORATIO. Joku būdu!

HAMLETAS. Nenori atsakyti. Tad aš eisiu.

HORATIO. Tik neikite, prašau!

HAMLETAS. Ir ko bijoti?

Gyvybė man segtuko neverta;
O sielai, nemirtingai kaip ir jis,
Ką gi galėtų pikta padaryti?
Ir vėl štai moja kviesdamas. Aš eisiu.

HORATIO. Bet jeigu nuvilios jus į bangas
Arba į gūdžiąją uolos viršūnę,
Pakibusią toli viršum gelmės,
Ir ten, į klaikų siaubą pasivertęs,
Palauš jums dvasią ir išves iš proto?
Prašau jus, pagalvokit apie tai.
Tiktai vieta, be priežasties kitokios,
Jau kelia nykų šiurpą kiekvienam,
Kuris, tiek sieksnių žvelgdamas į gelmę,
Ją girdi šniokščiant apačioj.

HAMLETAS. Dar moja.

– Aš seksiu. Eik!

MARCELAS. Jūs neisit, Prince!

HAMLETAS. Tik šalin rankas!

HORATIO. Ramiau. Bet neikite.

HAMLETAS. Likimas šaukia,

Kiekvieną menką kūno dalelytę
Paversdamas Nemėjos liūto⁷ nervu.

Dvasia moja

Dar kviečia. Ponai, leiskite mane!

Kiekvieną, kurs trukdys, dvasia paversiu!

Sakau – šalin! – Eime, aš seksiu.

Dvasia ir HAMLETAS išeina

⁷ Nemėjos liūtas – nepaprastai plėšrus liūtas, siautėjęs Nemėjos slėnyje. Jį įveikė Heraklis, kuris vėliau vaikščiojo apsigaubęs jo kailiu.

HORATIO. Vis dar tebèr fantazijos valdžioj.

MARCELAS. Pasekime; nereiktų jo klausyti.

HORATIO. Gerai. Žiūrèkim, kas iš to išeis.

MARCELAS. Kažkas pašvinkę Danijos valstybėj.

HORATIO. Dangus jai vadovaus.

MARCELAS. Tad sekim jį.

Abu išeina.

V SCENA

Kita aikštelės pusė.

Jeina Dvasia ir HAMLETAS

HAMLETAS. Kur tu vedi? Kalbèk! Toliau nebeisiu.

DVASIA. Klausyk manęs.

HAMLETAS. Gerai.

DVASIA. Tuoju bus laikas,

Kuomet ir vèl reikès man atsiduoti

Sieros liepsnoms.

HAMLETAS. Deja, o vargše dvasia!

DVASIA. Nesigailèk, tiktai rimtai klausyk,

Ką aš atversiu tau.

HAMLETAS. Mielai klausau. Kalbèk!

DVASIA. Ir keršysi mielai, tatai išgirdęs.

HAMLETAS. Ką?

DVASIA. Aš – tavo tėvo šmèkla, pasmerkta

Tam tikrą laiką naktimis klajoti,

O dieną degti liepsnose, kol mano

Gyvatos nuodėmės sunkias ugnis

Sudegins ir nuplaus. Bet aš tau negaliu

Išduoti paslapties kančių buveinės:

Nuo vieno menko žodžio apie tai

Apmirtų siela ir sustingtų kraujas;

Iššoktų akys iš duobių kaip žvaigždės;

Suveltos garbanos tau išsitiestų

Ir atsistotų ant galvos plaukai

Tarsi jtūžusio ežiuko durtys.

Bet tokis amžinybės atskleidimas –

Ne žmogiškajai ausiai. O klausyk!

Jei kada nors mylėjai savo tėvą...

HAMLETAS. O Dieve!

DVASIA. Atkeršyki už baisią žmogžudystę!

HAMLETAS. Žmogžudystę?

DVASIA. Jos visos baisios, žmogžudystės, ši

Tačiau pati baisiausia ir šlykščiausia.

HAMLETAS. Greičiau sakyk, kad aš sparnais lakiaisiais –

Kaip meilė ir svajonės – pulčiau

Atkeršyti.

DVASIA. Matau – pajėgsi. Būtum

Bejausmis kaip ta piktžolė nutukus,

Tingiai trūnijanti ant Letos⁸ kranto,
Jei nesukiltum. Hamletai, klausyk!
Štai sakoma, kad man tuomet sode
Bemiegančiam įkandusi gyvatė –
Taip šlykščiai mulkinamos danų ausys
Melu. Bet tu žinok, kilnus jaunuoli, –
Angis, kuri įkando tavo tėvui,
Šiandieną dėvi mano karūna.

HAMLETAS. O pranašiška mano siela! Dėdė?

DVASIA. Taip, tas kraujožaga, žvėris ištvirkęs

Klastingom dovanom ir sąmojų kerais –

O dovanų ir sąmojų pagunda! –

Palaužė savo nešvariems geismams

Doriausios, rodos, karalienės valią.

O Hamletai, koks nuopuolis! Mane,

Kurs savo meilės jausmo tyrumu

Kartu su priesaikom jungtusių ėjo,

Iškeisti į nenaudėlį, kuris

Net ir gamtos dovanomis negali

Prilygti man!

Dorybės kad ir dieviška pagunda

Nesuvilios, kaip lygiai ir gašlumas,

Nors su šviesiausiu angelu sutuok,

Greit persisotins dangišką lova

Ir puls prie šiukšlių!

Tyliau! Man rodos, kad tai ryto dvelksmas.

Todėl – trumpai. Bemiegant man sode,

Kaip aš buvau kas popietę įpratęs,

Vogčiom prisėlino tavasis dėdė

Su juodmedžio nelemto syvų skysčiu

Ir atsargiai įlašino į ausį

Raupsinio skiedinio, kurio veikimas

Yra pikčiausias mūsų kraujo priešas:

Jisai kaip gyvsidabris ima skrieti

Gamtos takais bei praėjimais kūne

Ir lyg rūgštis, įlašinta į pieną,

Staiga sukrešina sveikiausią kraują.

Tokia lemtis ištiko ir mane:

Kaip Lozorių pradėjo berti votys,

Padengdamos švelniausią mano kūną

Bjauria šašų pluta.

Ir atėmė taip brolio rankos miegant

Gyvybę, karalienę ir karūną,

Ir nuodėmių žydėjime pačiam,

Be atgailos, visai nepasiruošęs,

Negavęs paskutinio patepimo

Ir slegiamas gausių netobulybių,

Turėjau stoti aš į Dievo teismą.

⁸ Leta – antikos mitologijoje upė, kurios vandenys teikdavę mirusiųjų vėlėms užsimiršimą.

O kaip siaubinga! Kaip šiurpu! Jei tu
Dar neišsigimei, tai nepakęsk,
Kad Danijos karališkoji lova
Kraujožagos šlykščiausios guoliu taptų!
Tačiau, kaip visa tai tu beatliktum,
Nesusitepk minčių patsai ir sielai
Neleisk prieš savo motiną sukilti:
Palik ją dangui ir širdies dygliams –
Te jie krūtinę bado! Na, lik sveikas.
Jau švitulys aušros artumą skelbia
Ir ima blykšti jo silpna ugnis.
Sudie! Sudie! Sudie! Atmink mane!

HAMLETAS. O jūs, dangaus pulkai! O žeme! Dar ko –
Gal pragaro paties – man šauktis? Tik laikykis,
Širdie! Ir raumenys, dar nepasenkit,
Kad būčiau tvirtas! Atsimint tave?
Taip, vargše šmėkla, – tol, kol atmintis
Šiam rutuly gyvens! Tave atminti.
O taip! Aš savo atminties lentoj
Ištrinsiu viską: išmintį iš knygų,
Vaizdus ir įspūdžius iš praeities,
Kuriuos jaunystė kitados įrašė,
Ir vien tik tavo įsakas nuo šiol
Gyvens manoj smegenyno knygoj –
Be priemaišų! Prisiekiu dangumi!
O moterie pragaištingiausia!
O besišypsantis prakeiktas niekše!
Ei, lenteles! Juk reik užsirašyti,
Kad galima šypsotis ir šypsotis,
Ir būti niekšu! Danijoje bent taip.

Rašo

Tai šitaip, dėde! Bet dabar – prie šūkio.
Jis bus: „Sudie, sudie! Atmink mane!“
Prisiehta.

HORATIO ir MARCELAS *už scenos*. Prince!

Jeina HORATIO ir MARCELAS

MARCELAS.

Hamletai!

HORATIO.

Dangus

Te jį globoja!

HAMLETAS. Amen!

MARCELAS. Ei-lio-li-o! Prince!

HAMLETAS. Ei-lio-li-o! Eik šen, paukšteli!

MARCELAS. Na kaip, šviesusis Prince?

HORATIO.

Kaip ten buvo?

HAMLETAS. O, viskas puikiai!

HORATIO.

Pasakykit, kaip?

HAMLETAS. Ne, jūs išduosit.

HORATIO. Ne, aš dangum prisiekiu!

MARCELAS.

Ir ne aš!

HAMLETAS. Argi žmogus galėtų pagalvoti?..

Bet neišduosite?
HORATIO ir MARCELAS. Dėl Dievo, ne!
HAMLETAS. Visam krašte nerastum tokio niekšo,
Kuris... nebūtų dar ir sukčius.
HORATIO. Nereiktų šmėklai keltis iš kapų
To mums pranešti, Prince.
HAMLETAS. Jūs teisus.
Dabar, manau, turėtumėm nedelsdami,
Rankas paspaudę, skirstytis kas sau:
Jūs – ten, kur reikalai ir norai kviečia
(Jų niekad os netrūksta), o aš pats,
Kadangi nieko kita nebelieka,
Turėsiu eiti melstis.
HORATIO. Tai tik paklaikę žodžiai, mielas Prince.
HAMLETAS. Gailiuos įžeidęs jus. Visa širdim. Tikrai.
HORATIO. Nėra čia įžeidimo, Prince.
HAMLETAS. O taip, Horatio! Ir dar gilus,
Šventuoju Patriku⁹ prisiekiu! Toji
Dvasia – tikrai kilni. Tačiau smalsumą
Patirti, kas tarp mūsų atsitiko,
Valdykit, kiek tik galit. Tad prašau
Jus kaip draugus, karius ir bendramokslis
Mažytės paslaugos.
HORATIO. Mielai, tiktai kokios?
HAMLETAS. Ką šiąnakt matėt, niekad neišduoti.
HORATIO ir MARCELAS. O Prince, niekuomet!
HAMLETAS. Prisiekit!
HORATIO. Žodis,
Kad niekuomet!
MARCELAS. Ir mano žodis, Prince!
HAMLETAS. Prisiekit mano kardu¹⁰.
HORATIO ir MARCELAS. Jau prisiekėm.
HAMLETAS. Bet mano kardu.
DVASIA iš po scenos. Prisiekit!
HAMLETAS. Ir tu sakai taip? Ar tu čia, bičiuli?
Juk girdite, ką jis ten rūsy šneka, –
Prisiekite!
HORATIO. Kokiais gi žodžiais, Prince?
HAMLETAS. Ką šiąnakt matėt, niekad neišduoti
Prisiekit mano kardu.
DVASIA iš po scenos. Prisiekit!
HAMLETAS. *Hic et ubique?*¹¹ Tad pakeiskim vietą.
Ateikit šičia, Ponai, ir dar kartą
Uždėkite rankas ant mano kardo:
Neprasitarti niekad, ką girdėjot,

⁹ Šventasis Patrikas – Airijos globėjas, išvadavęs Airiją iš žalčių ir gyvačių. Priesaikoje šv. Patrikas Hamletui asocijuojasi su tėvo skirta sunkia, tačiau kilnia pareiga.

¹⁰ Prisiekit mano kardu – priesaika, duota uždėjus rankas ant kardo, buvo laikoma svarbia ir dėl to, kad rankena yra panaši į kryžių.

¹¹ *Hic et ubique?* – Čia ir visur (lot.). Hamletas kalba apie šmėklą, kurios balsas girdimas vis kitoje vietoje.

Prisiekit mano kardu.

DVASIA *iš po scenos*. Prisiekite jo kardu!

HAMLETAS. Taip, senas kurmi! Bet ir greit rausies!

Tikrai šaunus knyslys! – Darsyk kitur, draugai!

HORATIO. O diena ir naktie, kaip viskas keista!

HAMLETAS. Taip viską ir sutik. Daugiau dalykų,

Horatio, dangus ir žemė slepia,

Nei jūsų filosofija aprėpia¹².

Bet tęskim.

Čia kaip prieš tai te jums Apvaizda gelbsti,

Prisiekit, – kaip keistai aš besielgčiau

(Man gali kartais tekti suvaidinti

Keistuolį), kad, mane išvydę tokį,

Jūs niekad – nei sunerdami rankas,

Štai taip, nei purtydami galvą – šitaip,

Nei posakiais reikšmingai neaiškiais,

Kaip: „Taip, mes žinom“, „Jei norėtumėm tikrai“,

„Jei leistų mums“, „Yra juk žinančių, kurie“,

Pabrėžiančiais, jog žinot, neišduosit.

Tepadedą dangaus malonė jums!

DVASIA *iš po scenos*. Prisiekit!

HAMLETAS. Nurimki, sutrikdyta dvasia!

Prisiekia

Ponai,

Aš atsiduodu jums su savo meile.

O kuo toks vargas žmogus kaip aš

Galėtų savo meilę ir draugystę

Išreikšti, Dievui padedant, netrūks.

Eime; tikrai prašau – pirštus prie lūpų!

Išniro laikas¹³. Prakeiksmas būties,

Kad jį sujungti skirta man lemties!

O, ne! Eime visi kartu!

Išeina.

II VEIKSMAS

I SCENA

Kambarys Polonijaus rūmuose.

Įeina POLONIJUS ir REINALDO

POLONIJUS. Šiuos pinigus ir laiškus jam įteiksi.

REINALDO. Gerai, šviesiausias Pone.

POLONIJUS. Protingai padarytumėi, Reinaldo,

Jei prieš lankydamas jį pasiklaustum,

Kaip elgiasi.

REINALDO. Aš irgi taip maniau.

POLONIJUS. Gerai, labai gerai! Žiūrėk – pirmiausia

¹² Daugiau dalykų, / Horatio, dangus ir žemė slepia, / Nei jūsų filosofija aprėpia. – Hamletas abejoja, ar mokslai, kuriais jie su Horacijumi tikėjo studijuodami Vitenberge, gali atsakyti į visus gyvenimo klausimus.

¹³ Išniro laikas. Prakeiksmas būties, / Kad jį sujungti skirta man lemties! – Alegorinė laiko figūra buvo vaizduojama žmogaus arba skeleto pavidalu. Hamletas savojo meto laiką apibūdina kaip nesveiką, suluošintą, – išnirusiais sąnariais, kuriuos atstatyti į vietą lemta jam, Hamletui.

Išklausinék apie danus Paryžiuj:
Ir kas, ir kaip, iš ko ir kur gyvena,
Su kuo draugauja, kiek ir kam išleidžia.
Ir jeigu taip užuolankom patirtum,
Kad jie pažįsta mano sūnų, stenkis
Arčiau negu tik klausimais prieiti.
Vaizduok, lyg jį pažintum tik iš tolo:
„Žinau jo tėvą ir draugus; jį patį –
Tiktai šiek tiek.“ Ar supranti, Reinaldo?

REINALDO. Labai gerai, šviesiausias Pone.

POLONIJUS. „Šiek tiek“, toliau pridédamas: „menkai,
Ir jei tai jis, tai toks padauža, kad...“ –
Ir čia gali jau išgalvoti pats,
Ką nori, vengdamas vien tiktai to,
Kas jį pažeminti galėtų. Šiaipgi
Kokie išdykéliški paslydimai –
Visiems gerai pažįstami jaunystės
Ir laisvės bendrai – tinka.

REINALDO. Kaip lošimas?

POLONIJUS. Girtavimas, keiksmi, peštynės, špagos
Ir kekšės – šitiek tai tikrai gali.

REINALDO. Bet tai jį žemintų, šviesiausias Pone!

POLONIJUS. O ne! Juk visa tai gali atmiešti.

Todél teneatrodo, kad jisai
Iš nesivaldymo taip daro. Ne!
Patiek jo ydas taip gudriai ir švelniai,
Kad jos atrodytų tik laisvės dėmės,
Ugningos dvasios protrūkių žaibai
Ir neaprimusio dar kraujo siausmas,
Kuris ištinka mus visus.

REINALDO. Bet, Pone...

POLONIJUS. Kam visa tai?

REINALDO. Tikrai, šviesiausias Pone,
Norėčiau sužinoti.

POLONIJUS. Ogi štai kam –

Ir aš manau, tai nebloga klausa.
Primetęs jam šias nežymias dėmes,
Tarytum jos tebutų darbo dulkės,
Įsidėmėk:
Jei tavo pokalbyje tiriamasis
Bus matęs tik užsimintą jaunuolį
Nusidedant taip, kaip sakei, būk tikras,
Jis prisijungs prie tavo žodžių šitaip:
„Bičiuli“, „Mielas Pone“, „Gerbiamasis“,
Priklausomai nuo frazės, padėties,
Žmogaus ir krašto...

REINALDO. Taip, šviesiausias Pone.

POLONIJUS. Ir štai tada jisai, štai taip... tada... – Ką aš
čia buvau besakęs? Prisiekiu mišiomis, aš gi norėjau
kažką pasakyti! Kur aš sustojau?

REINALDO. Ties „tavo žodžių šitaip“, ties „Bičiuli“.

POLONIJUS. Ties „tavo žodžių šitaip“? O, tikrai!

Ir baigs jis taip: „Tą poną aš pažįstu.

Mačiau jį vakar, o gal kitą dieną,

Ten ir su tuo; tikrai, jis lošė, girtuokliavo

Ir pešėsi prie teniso.“ Arba:

„Mačiau – jis ėjo į linksmus namus“,

Atseit, bordelį, na ir taip toliau.

Dabar matai,

Kaip neteisybės jaukas privilioja

Teisybės karpį. Taip ir mes, gudriai

Naudodami užuolankas bei vingius,

Surandam kryptį. Taigi pagal šiuos

Nurodymus bei pamokas ištirsi

Ir mano sūnų. Viską supratai?

REINALDO. Taip, viską.

POLONIJUS. Tad sudie! Keliauk sau sveikas!

REINALDO. Šviesiausias Pone!

POLONIJUS. Paslapčiomis jo elgesį stebėk!

REINALDO. Stebėsiu, Pone.

POLONIJUS. Ir netrukdyk jam muzikos!

REINALDO.

Gerai!

POLONIJUS. Sudie!

REINALDO išeina. Įeina OFELIJA

Ofelija! Na, kas gi tau?

OFELIJA. O mano Pone, kaip išsigandau!

POLONIJUS. Sakyk, dėl Dievo, ko?

OFELIJA. Man besiuvant kambaryje, staiga

Įeina princas Hamletas: liemenė

Neužsegta, vienplaukis, lig kulnų

Nusmukę kojines – be raiščių; pats gi –

Išbalęs kaip jo marškiniai, o keliai –

Kad virpa! Jis atrodė toks suvargęs –

Tarsi iš pragaro paties išleistas

Papasakoti apie jo siaubus.

POLONIJUS. Iš meilės tau pamišo!

OFELIJA.

Nežinau,

Bet aš tikrai bijau.

POLONIJUS. Ką jis tau sakė?

OFELIJA. Jis paėmė stipriai mane už riešo;

Tada, per rankos ilgį atsitraukęs,

Pridėjo kitą prie kaktos ir taip

Įsistebeilijo į mano veidą –

Lyg piešdamas, ir laikė gan ilgai.

Po to lengvai pakratė mano ranką

Ir linktelėjęs galva tris kartus,

Jis atsiduso taip giliai ir skaudžiai,

Jog, rodės, kūnas nebeišlaikys

Ir nusibaigs čia pat. Po to jisai

Mane paleido ir, atgal per petį

Atsukęs galvą, žengė į duris.

Ir taip išėjo be akių pagalbos,

Įsmeigęs šviesų žvilgsnį į mane.

POLONIJUS. Eime kartu. Aš noriu pas karalių.

Juk tai tikriausias meilės pamišimas,

Kurs maišto priepuolį ją pačią žudo

Ir veda prie beviltiškų veiksmų

Kaip lygiai bet kuri kita aistra,

Ištinkanti mus šiam pasauly. Gaila. –

Ar žodžiais nebuvai jam per šiurkšti?

OFELIJA. Ne, aš tikrai, kaip jūs man buvot liepę,

Nepriemiau laiškų, uždrausdama

Lankytis.

POLONIJUS. Tai ir išvedė iš proto!

O gaila, kad aš jo prieš tai daugiau

Nevertinau. Maniau – dar pražudys,

Taip žaisdamas. Nelemtas įtarumas!

Atrodo, jog būdinga mums, seniems,

Besvarstant viską, per toli nueiti,

Kaip lygiai jaunesniems už mus dažnai

Pritrūksta apdairumo. Pas karalių!

Ta meilė nuslėpta daugiau žalos

Atneštų jam nei atskleista gėlos.

Einam.

Abu išeina.

II SCENA

Kambarys pilyje.

Trimitai. Įeina KARALIUS, KARALIENĖ, ROZENKRANCAS, GILDENSTERNAS ir palydovai

KARALIUS. Sveiki atvykę, mielas Rozenkrancai

Ir Gildensternai! Jus iškviest skubiai

Ne vien tik noras pamatyti vertė,

Bet reikalas. Manau, kad jau girdėjot,

Kaip Hamletas pakito. Taip sakau,

Nes jis nei išore, nei vidumi

Jau nebe tas, kas buvo. O kas kita,

Išskyrus tėvo mirtį, būtų jam

Sudrumstę šitaip nuovoką ir protą –

Mįslė man. Tad prašau aš jus abu,

Kurie su juo nuo pat vaikystės augot,

Taip artimus jaunyste ir būdu,

Sutikti pasilikti nors trumpam

Dvare ir čia, su juo kartu bendraujant,

Įtraukt į pramogas ir, progai pasitaikius,

Suuost, ar kas nežinoma dar mums

Jo neslegia, prieš ką, aikštėn iškilus,

Galėtumėm dar priemonių surasti.

KARALIENĖ. Malonūs Ponai; daug jis apie jus

Kalbėjo, ir esu tikra, jog niekur

Nėra kitų tokių dviejų žmonių,

Kuriuos jisai taip mėgtų. Jeigu jūs
Kilniai sutiktut savo buvimu
Paremti ir sutvirtint mūsų viltis,
Atsidėkotumėm mes jums už tai
Karališkai.

ROZENKRANCAS. Šviesiausios Didenybės,
Turėdamos visavaldystės teisę,
Įsakymais galėtų reikšti norus,
Ne prašymu.

GILDENSTERNAS. Abu mes nuolankiausiai
Klusnumą savo ir atsidavimą
Tarnauti jums laisvai po kojų klojam,
Tik įsakykit.

KARALIUS. Ačiū, Rozenkrancai,
Ir jums, mielas Gildensternai! Ačiū!

KARALIENĖ. Dėkoju, Gildensternai! Ačiū jums,
Mielasis Rozenkrancai! Ir prašau
Tuoju pas mano sūnų. – Te kas nors
Pas Hamletą palydi šiuos ponus.

GILDENSTERNAS. Duok Dieve, kad tik jam draugystė mūsų
Atneštų džiaugsmo ir naudos!

KARALIENĖ. Taip. Amen!

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS su kai kuriais palydovais išeina. Įeina POLONIJUS

POLONIJUS. Šviesiausias Viešpatie, pasiuntiniai
Laimingai iš Norvegijos sugrįžo!

KARALIUS. Tu vis buvai gerų naujienų tėvas.

POLONIJUS. Ar aš, Šviesybe? Būkite tikri,
Jog mano paklusnumas, kaip ir siela,
Tik Dievui ir karaliui. Štai, man rodos, –
Jei smegenys dar nenustojo galios
Suuosti reikalus taip, kaip seniau, –
Kad ir dabar pavyko sužinoti,
Kodėl iš tikro Hamletas pamišo.

KARALIUS. Sakyk greičiau, – nebegaliu išverti!

POLONIJUS. Pirmiausia – pasiuntinius; mano žinios
Tebus desertui šios didžios puotos.

KARALIUS. Pasveikinki juos pats ir vesk čionai.

POLONIJUS išeina

Miela Gertrūda, štai jis sako radęs
Šaltinį mūsų Hamleto ligos.

KARALIENĖ. Vargu tai bus kas kita negu tėvo
Mirtis ir staigios mudviejų vedybos.

KARALIUS. Ištirsime vėliau.

Grįžta POLONIJUS su KORNELIJUM ir VOLTIMANDU
Sveiki, draugai!

Kas gero iš Norvego, Voltimandai?

VOLTIMANDAS. Linkėjimai ir sveikinimai jums.
Išklausęs mus, jis uždraudė sūnėnui
Karius verbuoti (ligi tol jis manė,
Kad tai prieš Lenkiją; tik iš arčiau

Pažvelgęs jis suprato, jog tatai
Prieš Jūsų Didenybę) ir, nuliūdęs,
Kad šitaip piktnaudojamas jo amžius,
Liga ir negalė, tuojau pat liepė
Suimti Fortinbrą, kuris iš karto
Pakluso ir, priėmęs papeikimą,
Pasižadėjo savo dėdei niekad
Nekelt prieš Jūsų Didenybę ginklo.
Nudžiugintas to, senasai Norvegas
Paskyrė jam tris tūkstančius algos
Kartu su teise surinktus karius
Kampanijai prieš lenkus panaudoti.
Tad šiuo, kaip pamatysite, jis prašo

Paduoda raštą

Jūs teiktis Fortinbro karius praleisti
Per jūsų valdomas žemes tam žygiui,
Prijungdamas garantijas, kurias
Štai čia išdėstytos.

KARALIUS. Tai Mums patinka;

Kai tik surasim laiko patogaus,
Skaitysim ir apsvarstę atsakysim.
Tuo tarpu ačiū jums už puikų darbą.
Nusūskit, o nakčia kartu puotausim.
Sveiki sugrįžę!

KORNELIJUS ir VOLTIMANDAS išeina

POLONIJUS. Baigėsi gerai. –

Valdove ir Madame, mums čia svarstyti,
Kas ta didybė ir kas pareiga,
Kodėl diena – diena, naktis – naktis,
O laikas – laikas, reikštų vien tiktai
Eikvoti veltui dieną, naktį, laiką.
Glaustumas – proto siela. Daugžodystė –
Jo kūnas bei puošnus paviršius. Taigi –
Glaustai. Kilnus sūnus pamišo. Taip.
Nes tikras pamišimas juk ir reiškia
Būti pamišusiam, ir nieko kito!
Tai tiek.

KARALIENĖ. Ne taip puošniai, bet esmingiau!

POLONIJUS. Prisiekiu, Ponia, jokio čia puošnumo!

Tiesa, kad jis pamišo, ir tiesa,
Kad gaila, bet ir gaila, kad tiesa.
Šauni figūra! Bet gana to meno!
Sutikim – jis pamišo. Mums telieka
Surasti priežastį šios pasekmės,
Arba, tikriau pasakius, nesėkmės,
Nes toji nesėkminga pasekmė
Juk turi priežastį, – štai kas palieka.
Įsidėmėkit:
Turiu aš dukterį (kol ji dar mano),
Kuri, iš pareigos bei paklusnumo,

Man įteikė tatai. Klausykite, spręskite.

*(Skaito laišką) Dangiškajai mano sielos dievaitei, grožingiausiajai Ofelijai –
Pigus ir nevykęs išsireiškimas; „grožingiausiajai“ –
nevykęs išsireiškimas. Bet paklauskite toliau. Štai:
Prie jos puikios baltos krūtinės šie – etc.*

KARALIENĖ. Ar tai iš Hamleto?

POLONIJUS. Kantrybės, Ponia! Perskaitysiu viską.

*(Skaito) Abejok žvaigždėm ir saule,
Netikėk šviesa dienos.*

Abejok tiesos apgaule, –

Mano meile – niekados.

*Ofelija brangiausioji, nesiseka man eiliuoti; nemoku meno
savo atodūsius eilėmis išreikšti. Bet patikėk, o nuostabioji,
kad mano meilė be ribų, be krašto. Sudie!*

*Tavo amžinai, brangioji mergaite,
Kol toji mašina priklauso jam –
Hamletas.*

Vien iš klusnumo ji tatai parodė;
Be to, ir visą meilinimosi jo eigą,
Taip sakant, vietą, laiką, būdą – viską
Man atskleidė.

KARALIUS. Bet kaip jinai sutiko
Jo meilę?

POLONIJUS. Kuo jūs laikote mane?

KARALIUS. Doru ir ištikimu žmogumi.

POLONIJUS. Norėčiau būti toks. Ką pagalvotut,

Jei aš, pajutęs meilės liepsną kylant
(O pajutau, turiu prisipažinti,
Anksčiau, nei ji pasakė) taip, ką jūs
Ir Jos brangi Didybė pagalvotut,
Jei aš, pamerkęs širdžiai akimi,
Vaidinęs būčiau pultą arba knygą
Ir, kurčias nebylys, tik abejingai
Stebėjęs. Ne! Aš tuoj pradėjau veikti
Ir savo jaunai damai pasakiau:
„Jis – princas, tad ne tavo žvaigždei skirtas;
Užbaik šį reikalą.“ Po to liepiau
Užsirakint, neimti dovanų,
Neįsileist pasiuntinių. Ir, jai
Paklausius mano patarimų, princas,
Atstumtas, – trumpinant šią giesmę, – puolė
Į liūdesį ir pasninką; po to –
Į nemigą ir neryžtumą, kol
Iš lėto pasinėrė beprotybėn,
Kur šėlsta ir dabar ir dėl kurios
Mes gedime.

KARALIUS. Jūs manot, kad dėl to?

KARALIENĖ. Galėtų būt ir taip.

POLONIJUS. Argi kada, norėčiau sužinoti,

Man įsakmiai pabrėžus „taip yra“,
Kitaip kas atsitiko?

KARALIUS. Rodos, ne.

POLONIJUS *rodydamas į savo galvą ir pečius*. Nuimkit šią
nuo tų, jei bus kitaip.

Jei aplinkybės leis, surasiu tiesą,
Nors ji ir žemės gelmėse slypėtų.
Matysite.

KARALIUS. Tai ką toliau bandysim?

POLONIJUS. Kaip žinot, kartais valandas jisai
Galerijoje pravaikšto.

KARALIENĖ. Taip, tikrai.

POLONIJUS. Tokiu metu aš dukterį paleisiu,
O mes štai čia, už kilimo užlindę,
Stebėsime. Jeigu jis nemyli jos
Ir ne dėl jos galvos neteko, –
Man ne valstybės reikalus tvarkyti,
Bet ūkj ir jo vežikus!

KARALIUS. Bandykim.

Įeina HAMLETAS, skaitydamas knygą

KARALIENĖ. Štai ten ateina vargšas su knyga.

POLONIJUS. Prašyčiau jus abudu pasitraukti.

Dabar aš jį prakalbinsi. Atleiskit!

KARALIUS, KARALIENĖ ir palydovai išeina

Kaip laikosi gerasis mūsų Princas?

HAMLETAS. Ačiū Dievui, gerai.

POLONIJUS. Ar jūs mane pažįstate?

HAMLETAS. Puikiausiai. Jūs esate žuvininkas.

POLONIJUS. Ne, Prince.

HAMLETAS. Tad aš norėčiau, kad būtumėte bent toks
doras žmogus.

POLONIJUS. Doras, Prince?

HAMLETAS. Taip, Pone, nes doras žmogus šiais laikais
pasitaiko tik vienas iš dešimties tūkstančių.

POLONIJUS. Tikriausia tiesa, Prince.

HAMLETAS. Nes jeigu saulė, tasai dvėseną bučiuojantis
dievas, veisia kirminus pastipusio šuns lavone... – Ar
turite dukterį?

POLONIJUS. Turiu, Prince.

HAMLETAS. Neleiskite jai vaikščioti saulėje. Pradėjimas
yra palaima, bet ne toks, koks jūsų dukteriai galėtų
atsitikti. Budėkite, bičiuli!

POLONIJUS. Ką jūs norite tuo pasakyti? / *šalį*. Vis dar
mano dukters įsikibęs. Iš pradžių manęs nė nepažino,
sakydamas, jog aš esąs žuvininkas. Toli nuėjo, tikrai
toli. Jaunystėje, tiesą sakant, ir aš iškenčiau daug
negandų dėl meilės – beveik tiek, kiek jis. Reikia vėl jį
kalbinti. – Ką čia skaitote, Prince?

HAMLETAS. Žodžius, žodžius, žodžius.

POLONIJUS. Kas ten vyksta, Prince?

HAMLETAS. Tarp ko?

POLONIJUS. Aš norėjau pasakyti: kas rašoma toje knygoje?

HAMLETAS. Šmeižtai, Pone! Čia toks satyriškai nusi-
teikęs niekšas tvirtina, jog seniai turį žilas barzdas,
raukšlėtus veidus, tiršta derva bei slyvmedžio sakais
varvančias akis ir, neskaitant visiškai silpnų pakink-
lių, jiems dar labai trūksta proto. Nors aš, Pone, tuo
tvirtų tvirčiausiai tikiu, bet vis dėlto manau, kad apie
tai rašyti – negarbinga. Ir jūs, Pone, būtumėte toks pats
senas, kaip ir aš, jei mokėtumėte kaip vėžys atbulas
vaikščioti.

POLONIJUS *į šalį*. Nors tai beprotybė, bet esama joje
nuoseklumo. – Ar norėtumėte pasitraukti iš oro, Prince?

HAMLETAS. Į savo kapą.

POLONIJUS. Iš tiesų, ten nėra oro. *Į šalį*. Kokie prasmingi
kartais jo atsakymai! Tokia laimė dažnai pasitaiko be-
protybei; sveikas protas mažiau tuo pasižymi. Dabar
aš jį paliksiu ir tuoj pat ieškosiu priemonių jo susiti-
kimui su mano dukterim. – Taurusis Prince, norėčiau
su jumis nuolankiausiai atsisveikinti.

HAMLETAS. Jokio kito daikto negalėtumėte iš manęs
paimti, su kuriuo lengviau man būtų skirtis, Pone, –
nebent tik su gyvybe, nebent tik su gyvybe.

POLONIJUS. Likite sveiki, Prince.

HAMLETAS. Tie nuobodūs seni kvailiai!

Įeina ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS

POLONIJUS. Jūs ieškot princo Hamleto; štai jis.

POLONIJUS išeina

GILDENSTERNAS. Garbingas Prince!

ROZENKRANCAS. Mano brangus Prince!

HAMLETAS. O! Puikūs ir mieli draugai! Kaip einas,
Gildensternai? Rozenkrancas! Kaip laikotės abu, mie-
li vaikinai?

ROZENKRANCAS. Kaip kuklūs žemės šios vaikai.

GILDENSTERNAS.

Laimingi,

Kad ne per daug laimingi: mes dar nesam

Fortūnos kepuraitės smaigalys.

HAMLETAS. Bet ir ne jos batuko puspadis.

ROZENKRANCAS. Nei tas, nei tas.

HAMLETAS. Tad jūs gyvenate kur nors prie juosmens, o
gal net pačiam jos malonių vidury?

GILDENSTERNAS. Teisybė, mūsų santykiai su ja – inty-
mūs.

HAMLETAS. Slapčiausiose Fortūnos vietose? Tikriau-
siai, nes ji gi – kekšė! Kas naujo?

ROZENKRANCAS. Nieko, Prince, nebent tik tai, kad pa-
saulis tapo garbingesnis.

HAMLETAS. Tuomet pasaulio pabaiga čia pat! Bet jūsų
naujiena netikra. Leiskite smulkiau pasiteirauti. Kuo
gi jūs, mieli draugai, nusikaltote Fortūnai, kad jinai

siunčia jus į šį kalėjimą?

GILDENSTERNAS. Į kalėjimą, Prince?

HAMLETAS. Danija yra kalėjimas.

ROZENKRANCAS. Tad ir visas pasaulis – kalėjimas.

HAMLETAS. Ir dar koks erdvus! – su daugybe rūsių, vienučių ir bokštų; Danija gi – pats blogiausias.

ROZENKRANCAS. Mes taip negalvojame, Prince.

HAMLETAS. Tai jums ir ne kalėjimas; nes nieko nėra gera ar bloga apskritai: mūsų galvojimas tatau apsprendžia. Man čia kalėjimas.

ROZENKRANCAS. Jūsų garbėtroška pavertė Daniją kalėjimu. Čionai per ankšta jūsų dvasiai.

HAMLETAS. O Dieve! Ir riešuto kevale uždarytas jausčiausi begalinių erdvių karalius, jei ne tie baisūs sapnai.

GILDENSTERNAS. Tie sapnai ir yra garbėtroška; nes juk pati garbėtroškos esmė tėra tik sapno šešėlis.

HAMLETAS. Sapnas yra tik šešėlis.

ROZENKRANCAS. Teisybė; ir aš garbėtrošką laikau tokia lengva, bekūne savybe, jog ji iš tiesų yra tik šešėlio šešėlis.

HAMLETAS. Tuomet mūsų elgetos yra kūnai, o mūsų valdovai ir išsitempę herojai tėra tų elgetų šešėliai. Gal eisim pas dvariškius, nes aš iš tikro negaliu protauti.

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS. Abu mes pasiruošę jums tarnauti.

HAMLETAS. To tai nereikės. Aš jūsų nė nelyginu su kitais savo tarnais. Ir atvirai, kaip doram žmogui tinka, pasakysiu, jog esu tiesiog pasibaisėtinai aptarnaujamas. O dabar, pasikliaudamas sena draugyste, klausiu: ką jūs veikiate Elsinore?

ROZENKRANCAS. Mes čia tik jūsų aplankyti; jokio kito tikslo.

HAMLETAS. Toks elgeta kaip aš, net ir padėka neturtingas; bet ačiū jums. Tik mano padėka, mieli bičiuliai, nė pusės skatiko neverta. Ar jūsų kas nors nepakvietė? Ar jūs čia laisvai ir savo noru lankotės? Na, tiktai neveidmainiaukit su manim ir atsakykit!

GILDENSTERNAS. Ką mes turėtumėm atsakyti, Prince?

HAMLETAS. Ką norit, tik į klausimą. Jus iškvietė; aš jūsų žvilgsniuose matau tarytum prisipažinimą, kurio jūsų kuklumas nepajėgia nuslėpti. Aš žinau: mūsų gerasis karalius ir karalienė iškvietė čia jus.

ROZENKRANCAS. Kuriam tikslui, Prince?

HAMLETAS. Jūs man turėtumėte tatau pasakyti. Ir aš, remdamasis mūsų bičiulystės teise, bendra jaunyste ir niekad nenutrūkusios mūsų meilės įsipareigojimais, vardan to, ką geresnis už mane kalbėtojas surastų dar brangesnio jums paveikti, maldauju atvirai ir tiesiai pasakykit, ar jus kas iškvietė, ar ne?

ROZENKRANCAS *į šalį Gildensternui*. Ką jūs sakysit?

HAMLETAS *į šalį*. Ne, dabar aš jūsų nebepaleisiu iš akių.

Jei jūs mane mylit, tai ir neslėpkit!

GILDENSTERNAS. Mus iškviėtė, Prince.

HAMLETAS. O aš jums pasakysiu kodėl, užbėgdamas už akių jūsų prisipažinimui, – taip, kad jūsų karaliui ir karalienei pažadėtas diskretumas nepraras nė plunksnos. Pastaruoju metu – tik nežinau kodėl – aš netekau linksmumo, apleidau įprastinius užsiėmimus, o mano nuotaikos taip pablogėjo, jog žemė, tas nuostabūs rūmas, man atrodo tik nederlingas iškyšulys; tas nuostabūs skėtis, oras, – žiūrėkite! – ta kybanti viršum galvos dangaus mėlynė – didingas stogas, nusagstytas aukso šviesuliais, – kodėl jie man atrodo tik dvokiančių garų migla? Ir kas per kūrinys žmogus! Koksai kilnus jo protas! Kokios bekraštės jo galimybės! Koks nuostabiai raiškus savo judesiu ir forma! Koks panašus į angelą savo veiksmais! Koks panašus į Dievą protu! Pasaulio grožis! Gyvūnijos viršūnė! Bet kas man toji dulkių kvintesencija¹⁴? Žmonės manęs nedžiugina, net moterys, nors jūsų šypsena, atrodo, kitką sako.

ROZENKRANCAS. Nieko panašaus nebuvo mano mintyse, Prince.

HAMLETAS. Tai ko jūs nusijuokėte, kai aš pasakiau „žmonės manęs nedžiugina“?

ROZENKRANCAS. Nes pagalvojau: jei žmonės jūsų nedžiugina, tai koks gavėniškas priėmimas laukia aktorių, kuriuos mes pralenkėme kelyje ir kurie atvyksta pasiūlyti jums savo patarnavimų.

HAMLETAS. Tas, kurs vaidina karalių, bus mielai sutiktas, ir Jo Didybė gaus savo duoklę; nuotykiuojančiam riteriui teks panaudoti kardą ir skydą; įsimylėjęlis dūsaus ne veltui; melancholikas galės ramiai užbaigti savo rolę; juokdarys prajukins linksmaplaučius, ir dama galės laisvai išsilieti, kad neapšlųbtų jos baltosios eilės. Kas tai per aktoriai?

ROZENKRANCAS. Tie patys, kuriais jūs visuomet taip džiaugdavotės: tragikai iš miesto.

HAMLETAS. Kodėl jie keliauja¹⁵? Pastovi vieta jiems būtų naudingesnė tiek garbės, tiek pelno požiūriu.

ROZENKRANCAS. Aš manau, kad tai yra neseniai įvestų naujovių padarinys.

HAMLETAS. Ar ir dabar jie taip pat gerbiami kaip

¹⁴ Dulkių kvintesencija – Viduramžiais manyta, kad yra keturi žemiški pradai – vanduo, žemė, ugnis, oras, tačiau kiekvienas daiktas dar turi tik jam būdingą „penktąją esenciją“ – kvintesenciją, kuri sudaro jo esmę. Vėliau liko perkeltinė prasmė: kvintesencija – daikto ar reiškinio esmė. Hamletas taip apibūdina žmogaus esmę, kuri supriešinama su Renesanso epochos žmogaus išaukštinimu: „Ir kas per kūrinys žmogus! Koksai kilnus jo protas! [...] Koks panašus į Dievą savo protu! Pasaulio grožis!“

¹⁵ Kodėl jie keliauja? – kalbama apie Šekspyro laikų teatro aktualiją. Su Šekspyro trupe, vaidinusia „Gaublio“ (angl. *The Globe*) teatre, konkuravo kitame teatre vaidinusi berniukų trupė.

anuomet, kai aš tebebuvo mieste? Ar tiek pat žiūrovų?

ROZENKRANCAS. Dabar jau ne.

HAMLETAS. Kaip tai atsitiko? Argi jie pradėjo rūdyti?

ROZENKRANCAS. Ne, jie nuolat stengiasi ir neatsilieka.

Bet yra ten tokia vaikų šutvė, tikras ereliukų lizdas, savo besaikiais plyšojimais sukeliantis plojimų audras; dabar jie madoj; ir tokį jau triukšmą kelia prieš paprastus, kaip jie vadina, teatrus, jog net ir rapyras nešiojantieji frantai, bijodami šių žąsiaplunksnių, retai beįdrįsta juose pasirodyti.

HAMLETAS. Ką, tai jie vaikai? Kas juos išlaiko? Kas jiems atlygina už darbą? Ar tik jie nesakys vėliau, patys tapę „paprastais“ aktoriais (greičiausiai taip ir bus, jei nepasitaikys kas nors geresnio), kad rašytojai privertė šūkaloti prieš savo pačių paveldėjimą?

ROZENKRANCAS. Tikrai, abiejose pusėse buvo daug triukšmaujama; žmonės vienu prieš kitus siundymo nelaiko nuodėme. Vienu metu niekas nebenorėjo mokėti pinigų už veikalą, kurio dialoge nebuvo medžiagos autorius peštynėms su aktoriais.

HAMLETAS. Ar tai įmanoma?

ROZENKRANCAS. O, tam buvo nemaža smegenų išeikvota.

HAMLETAS. Ir laimėjo vaikiščiai?

ROZENKRANCAS. Taip, Prince; dar ir Herkulį su jo našta priedo¹⁶.

HAMLETAS. Nieko čia nuostabaus. Štai mano dėdei tapus Danijos karalium, visi tie, kurie, tėvui gyvam tebesant, šaipėsi iš jo, dabar už mažytį jo portretėlį dvidešimt, keturiasdešimt, penkiasdešimt ir net šimtą dukatų moka. Prisiekiu Viešpaties krauju, čia jau yra kažkas antgamtiška, jei tik filosofija pajėgtų tai atskleisti.

Trimitai už scenos

GILDENSTERNAS. Štai ir aktoriai.

HAMLETAS. Malonu jus pasveikinti Elsinore, Ponai! Duokit šen rankas! Sutikimas reikalauja apeigų ir formos. Tad leiskit man tatai atlikti taip, kad aktorių priėmimas (kuris, sakau jums, turėtų būti tikrai šaunus) neatrodytų pakilesnis negu jūsų. Sveiki atvykę! Bet mano dėdė-tėvas ir motina-teta suklydo.

GILDENSTERNAS. Dėl ko gi, mielas Prince?

HAMLETAS. Pamišęs aš esu tik šiauriui ir šiaurės vakariui pučiant. Vakariui papūtus, aš dar atskiriu sakalą nuo gervės.

Grižta POLONIJUS

POLONIJUS. Būkit pasveikinti, Ponai!

HAMLETAS. Klausykit, Gildensternai! Ir jūs! – prie

¹⁶ Herkulį su jo našta priedo. – „Gaublio“ teatro ženklas buvo Herkulis, laikantis ant pečių dangaus skliautą.

kiekvienos ausies klausytojas! Tas didelis kūdikis dar neišsiritęs iš vystyklų.

ROZENKRANCAS. Manau, kad jis tenai jau antrą kartą, nes, sakoma, senatvė esanti antroji kūdikystė.

HAMLETAS. Pranašauju, kad jis ateina man pranešti apie aktorių atvykimą, įsidėmėkite! – Tiesą sakote, Pone, – pirmadienio rytą; tikrai taip buvo.

POLONIJUS. Turiu jums naujieną, Prince.

HAMLETAS. O aš turiu naujieną jums: kai Roscijus¹⁷ buvo aktoriumi Romoje...

POLONIJUS. Aktoriai atvyko, Prince.

HAMLETAS. Bzz, bzz!

POLONIJUS. Prisiekiu savo garbe...

HAMLETAS. Kad aktoriai atėjo asilais...

POLONIJUS. Geriausi pasaulyje aktoriai – tragedijai, komedijai, istorijai, pastoralei; istoriškai pastoralei, tragiškai istorijai, tragikomistoriškai pastoralei; vieningam veiksmui ir palaidai poezijai. Seneka¹⁸ jiems ne per sunkus, o Plautas¹⁹ ne per lengvas. Ištikimybe tekstui ir nukrypimais jie yra vieninteliai.

HAMLETAS. O Jefta, Izraelio teisėjas, kokį tu turėjai lobį!²⁰

POLONIJUS. Kokį lobį jisai turėjo, Prince?

HAMLETAS. Ogi –
*Tą vieną dukterį gražuolę,
Kurią labai mylėjo.*

POLONIJUS *į šalį.* Vis dar apie mano dukterį.

HAMLETAS. Ar ne tiesa, senasis Jefta?

POLONIJUS. Jei jau jūs mane vadinatė Jefta, Prince, tai ir aš turiu dukterį, kurią labai myliu.

HAMLETAS. Ne, seka dar ne tai.

POLONIJUS. Tai kas gi, Prince?

HAMLETAS. Ogi –
*Tada štai ėmė – taip Dievas lėmė –
toliau – jūs žinote:
*Ir atsitiko, kaip manyta.**

Pirmoji šios pamaldžios dainelės strofa jums daugiau pasakyta, bet štai, žiūrėkite, ateina jos sutrumpinimai!
Jeina keturi ar penki aktoriai

HAMLETAS. Sveiki atvykę, Gerbiamieji! Sveikinu visus! – Džiaugiuos matydamas tave gerai gyvuojant! – Sveiki, bičiuliai! – O senas mano drauge! Kaip tu ap-

¹⁷ Roscijus – garsus Romos aktorius, gyvenęs I a. pr. Kr.

¹⁸ Liucijus Anėjus Seneka (apie 4 m. pr. Kr.–65 m.) – romėnų politikas, filosofas, rašytojas, dramaturgas.

¹⁹ Titas Makcijus Plautas (apie 250 m.–184 m. pr. Kr.) – romėnų komedijų autorius. Pagal Plauto komediją *Dvyniai* Šekspyras sukūrė *Klaidų komediją*. Plautas ir Seneka buvo gerai žinomi iš mokyklų programos, Polonijus demonstruoja mokyklinę (t. y. ne universitetinę, kaip Vitenberge studijuojantis Hamletas) erudiciją ir apie juos kalba kaip apie tobulumo viršūnę.

²⁰ O Jefta, Izraelio teisėjas, kokį tu turėjai lobį! – Biblinis Izraelio teisėjas Jeftė paaukojo vienintelę savo dukterį dėl pergalės kare. Hamletas vėl nori įgelti Polonijui, kuris į savo intrigas įvėlė vienintelę dukterį Ofeliją.

želei nuo to laiko, kai aš tave paskutinį kartą mačiau!
Gal atvykai čia, Danijon, manęs savo barzda paerzinti? – Ką? Tai čia jaunoji dama ir meilužė²¹? Prisiekiu Panele Švenčiausia, Jūsų Moterybė nuo paskutinio mūsų susitikimo per visą bato užkulnį priartėjo prie dangaus. Prašykite Dievą, kad jūsų balsas nepasirodytų įtrūkęs kaip tas iš apyvartos išėjęs auksinis. – Sveikinu visus! Dabar, kaip tie prancūzų sakaliniškai, pulsime, ką tik užtiksim. Tuoj pat duokit monologą! Leiskit paragauti jūsų meno. Na, aistringą monologą!

PIRMASIS AKTORIUS. Kokį monologą?

HAMLETAS. Girdėjau kartą tave sakant monologą, kuris niekuomet nebuvo atliktas scenoje, o jei ir buvo, tai ne daugiau kaip vieną sykį, nes vaidinimas, atsimenu, nepatiko miniai: tai buvo tarsi kaviaras prastuoliams²². Bet iš tiesų – bent aš taip priėmiau ir kiti, kurių sprendimai šioje srityje viršija manusius – tai buvo puikus veikalas²³, sceningai suvoktas ir sumaniai, nors ir kukliai parašytas. Atsimenu, kažkas kalbėjo, jog eilėms trūksta prieskonių, išryškinančių medžiagos sultingumą, o sakiniui to, kas leistų autorių apkaltinti nenatūralumu, bet jo metodą vadino garbingu ir sveiku, toli gražu labiau pasižyminčiu grožiu negu prašmatnumu. Jame labiausiai man patiko vienas monologas. Tai buvo Enėjo pasakojimas Didonei²⁴. Ir ypač man patiko toji vieta, kur jis kalba apie Priamo²⁵ nužudymą. Jeigu jisai išliko gyvas jūsų atmintyje, pradėkite šia eilute:

Žiaurasis Pyras – lyg Hirkanos tigras...

Ne, ne taip; bet prasideda Pyru:

Žiaurasis Pyras – jo grėsmingi ginklai,

Juodi kaip kėslai, priminė tą naktį,

Kuomet lindėjo nelemtam arkly²⁶ –

Išsitemė siaubingai juodą veidą

Dar šiurpesne heraldika. Raudonas,

Aptekęs kraupiai puošiančiu tėvų

Ir motinų, sūnų ir dukterų

Krauju, sukepusiu nuo gatvių gaisro,

²¹ Tai čia jaunoji dama ir meilužė? – Šekspyro laikų teatre moteris vaidindavo berniukai ir jaunuoliai. Hamletas kreipiasi į moterų vaidmenų atlikėją, primindamas, kad dėl amžiaus jis greit negalės vaidinti šių vaidmenų, nes mutacijos metu pradės lūžinėti balsas (kad jūsų balsas nepasirodytų įtrūkęs...).

²² ... tarsi kaviaras prastuoliams. – Ikrai buvo retas ir brangus delikatesas, įperkamas nedaugeliui. Hamletas nori pasakyti, kad minima pjesė galėjo būti deramai įvertinta tik subtilaus skonio žmonijai.

²³ ...tai buvo puikus veikalas... – Šekspyras turi galvoje Kristoferio Marlou tragediją *Didonė, Kartaginos karalienė*, parašytą sekant Vergilijaus *Eneida*. Monologas atliepia Hamleto nuotaiką – Piras, Achilo sūnus, keršija trojiečiams už savo tėvą.

²⁴ ...Enėjo pasakojimas Didonei... – Kai graikai nugalėjo trojiečius, Enėjas išsigelbėjo, po ilgų klajonių atsidūrė Kartaginoje. Jos karalienei Didonei pasakoja apie Trojos žlugimą.

²⁵ Priamas – Trojos karalius.

²⁶ ...Kuomet lindėjo nelemtam arkly... – Negalėdami įveikti Trojos, graikai pasitraukė, palikę didžiulį medinį arklį – auką dievams. Trojiečiai arklį įsigabeno į miestą, o naktį iš arklio vidaus išlindo pasislėpę graikų kariai, atidarė miesto vartus savo kariuomenei, ir Troja buvo paimta.

*Kurs prakeiksmo šviesa nuplieskia
Šlykščias žudynes, nuo ugnies ir pykčio
Įkaitęs, krešulių kalnais aplipęs,
Karbunkulo²⁷ akim, lyg nelabasis,
Nūnai kilnaus Priamo ieško.*

Taip; tęskite jūs.

POLONIJUS. Dievaž, Prince, puikiai padeklamuota:
nuosaičiai ir su gera intonacija.

PIRMASIS AKTORIUS. *Randa*

*Jį graikams smogiantį. Bet veltui: senas
Jo kardas krinta, rankai neklusnus,
Ir taip palieka. Nors kova nelygi,
Įtūžęs Pyras užsimojęs kerta,
Ir vien nuo kardo švilpesio kraupaus
Priamas krinta. Net Trojà bejausmė
Tarsi pajunta smūgį: liepsnose
Paskendę kuorai su baisiu trenksmu,
Apkurtindami Pyrą, griūva. Žvelk tik!
Jo kardas, kritęs ant baltos galvos
Kilniam Priamui, lyg ore pakibo;
Pats Pyras, tartum atvaizdas tirono,
Tik stovi abejingas savo tikslui
Ir laukia.*

Bet taip dažnai nutinka ir prieš audrą:

*Sustoja debesys; danguj nė garso;
Aprimsta vėjas, mirtinoj tyloj
Paskęsta žemė – ir staiga griaustinis
Suplėšo orą! Taip ir Pyro kerštas
Nubudęs siunčia jį į darbą. Niekad
Kiklopo kūjis netrenkė taip žiauriai
Į Marso šarvus, kaltus amžinybei,²⁸
Kaip jo kraujais aptekęs kardas kerta
Senam Priamui.*

*Šalin, Fortūna! Kekše tu! Dievai,
Atimkite jai galią ir išlaužkit
Jos rato stipinus ir nuo dangaus
Kalvos tik vieną stebulę pariskit
Į pragaro gelmes!*

POLONIJUS. Šis gabalas per ilgas.

HAMLETAS. Jam teks kartu su jūsų barzda keliauti pas
kirpėją. – Deklamuok toliau, prašau. Jam reikia dai-
nuškos arba nešvankios istorijos; kitaip jis užmiega.
Tęsk toliau ir eik prie Hekubės²⁹.

PIRMASIS AKTORIUS. *Kas matė muturiuotą karalienę...*

HAMLETAS. „Muturiuotą karalienę“?

²⁷ Karbunkulai – ryškiai raudoni brangakmeniai.

²⁸ ...Kiklopo kūjis netrenkė taip žiauriai / Į Marso šarvus, kaltus amžinybei... – Vienaakiai milžinai kiklopai graikų mituose vaizduojami kaip galingi kalviai, jie padėdavo Hefaistui kalti žaibus Dzeusui ir šarvus dievams bei didvyriams.

²⁹ Hekubė – Trojos karaliaus Priamo žmona.

POLONIJUS. Gerai! „Muturiuotą karalienę“ – gerai.

PIRMASIS AKTORIUS. *Bėgiojant basą, ašarų aklą*

Srove grasinančią liepsnoms? Jos galvą,

Dėvėjusių karūną, skurdžiai gobia

Skara; suknelės vietoje, aplink

Liesas jos strėnas – marška, sugriebta

Siaube, – kas matė ją, nuodingu

Žodžiu pasmerks Fortūnos išdavystę.

Ir jei dievai regėję būtų ją,

Kuomet su pagieža žiaurusis Pyras

Jos vyro kūno sąnarius kapojo,

Jos klyksmas degančias dangaus akis

Pravirkdęs būtų ir patiems dievams

(Jei žemiški skausmai nors kiek jiems rūpi)

Sukrėtęs širdis.

POLONIJUS. Žiūrėkite, kaip pasikeitė jo veidas! Ir akys pilnos ašarų. Užteks, prašau!

HAMLETAS. Gerai. Likutį man padeklamuosi netrukus. – Garbingas Pone, gal malonėsite pažiūrėti, kad šiuos aktorius tinkamai priimtų? Tik man tegu gerai elgiasi su jais, girdite? Nes jie yra laiko atspindys ir trumpas jo metraštis. Tad geriau po mirties susilaukti prastos epitafijos negu blogų jų atsiliepiamų gyvam tebesant.

POLONIJUS. Su kiekvienu bus elgiama pagal jo nuopelnus.

HAMLETAS. O Motina Švenčiausia! Žmogau, elkis geriau! Su kiekvienu elgiantis pagal nuopelnus, kas gi išvengtų botago? Elkitės su jais pagal savo paties nuopelnus ir vertę. Juo mažiau jie bus to verti, juo daugiau nusipelnysite jūs pats. Išveskite juos.

POLONIJUS. Ponai, prašau!

HAMLETAS. Eikit su juo, draugai. Vaidinimas bus tik rytoj.

POLONIJUS ir aktoriai, išskyrus pirmąjį, išeina

Klausyk, senas mano Bičiuli, ar galėsit suvaidinti

Gonzago nužudymą?

PIRMASIS AKTORIUS. Taip, Prince.

HAMLETAS. Gerai, tad ryt vakare. Aš manau, reikalui esant, galėtumėt išmokti mano paties parašytą kokio tuzino, o gal šešiolikos eilučių monologą ir jį įterpti į vaidinimą, ką?

PIRMASIS AKTORIUS. Taip, Prince.

HAMLETAS. Puiku. Sekite tą poną ir žiūrėkite, kad man per daug iš jo nesišaipytumėt!

Pirmasis aktorius išeina

Mieli bičiuliai, aš jus atleidžiu iki vakaro.

Malonu jus matyti Elsinore!

ROZENKRANCAS. Malonus Prince.

HAMLETAS. Taip, Dievas su jumis!

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS išeina

Ir štai aš vienas.

O koks aš niekšas ir žemiausias vergas!
Ar ne klaiku, kad aktorius tasai,
Tik išmonėj, tiktai aistros sapne,
Pajungt vaizduotės žaismui sielą gali?
Jos veikiamas, žiūrėk, pabalo veidas,
Ištryško ašara, patsai pakriko,
Palūžo balsas – viskas taip pakluso
Vaizduotės formoms. Ir visai dėl nieko!
Tik dėl Hekubės!

Kas jam Hekubė? Ir kas jis Hekubei,
Kad verktų jos? Ką jis darytų, jeigu
Turėtų ženklą ir motyvą aistrai, –
Kaip aš? Jis ašarom užlietų sceną;
Jo pyktis plėšytų ausis žiūrovams;
Kaltus iš proto vestų; nekaltus
Išgąsdintų; kvailiai apstulbtų; akys
Ir ausys pojūčių jėgos netektų.

Bet aš,
Atbukęs ir nusigyvenęs niekšas,
Smilkstu kaip tas svajotojas Jonelis,
Netardamas nė žodžio už karalių,
Kuriam taip šlykščiai atėmė gyvybę
Ir turtą! Argi aš – bailys? Ir kas gi
Mane vadina sukčium, skaldo galvą,
Nurovęs barzdą sviedžia į akis,
Už nosies tampo, mano melą grūda
Atgal per gerklę į plaučius? Kas drįstų?
Kas?

Deja, ir tai priimčiau! Juk man trūksta
Tulžies kaip tam balandžiui, taip, tulžies
Apkartint skriaudą, nes kitaip seniai
To vergo dvėseną pesliai padangių
Nutukę būtų. Apgaulingas niekše!
O kruvinas, gašlus, beširdis niekše!
O keršte!

Ir koks aš asilas! Ar tai narsu,
Kad aš, sūnus karaliaus nužudyto,
Dangaus ir pragaro paskirtas kerštui,
Štai lieju širdį žodžiais tartum kekšė
Ir plūstuosi visai kaip paleistuvė
Arba virėja!
Šlykštu! Sukruskit, smegenys! Girdėjau,
Kad sceninės gudrybės kartais šitaip
Paveikią nusikaltusiųjų sielas,
Jog šie piktadarystės išpažįstą.
Tad žmogžudystė, nors ir be liežuvio,
Pati prabilis. Šie aktoriai turės
Paruošti ką nors panašaus į tėvo

Nužudymą ir suvaidinti dėdei,
O aš stebėsiu jo akis. Ištirsiu
Ligi pačių gelmių! Ir jeigu krūptels, –
Žinosiu, ką daryti! Ta dvasia
Galbūt ir velnias, nes jisai juk moka
Apgauti savo forma. Taip. O gal
Tik mano liūdesį ir neryžtumą
(Jis tiek daug gali su tokiais kaip aš)
Naudoja pražūčiai? Daugiau man reiktų
Įrodymų. Šia pjese pasikliausiu
Ir ja karaliaus sąžinę sugausiu!
Išeina.

III VEIKSMAS

I SCENA

Kambarys pilyje.

*Įeina KARALIUS, KARALIENĖ, POLONIJUS, OFELIJA, ROZENKRANCAS
ir GILDENSTERNAS*

KARALIUS. Ir jūs negalite užuolankom išgauti,
Kodėl jisai taip pasimetęs siaučia
Ir savąją dienų ramybę drumsčia
Aršiu ir pavojingu šėlimu?

ROZENKRANCAS. Jis neslepia, kad jaučiasi pakrikęs,
Bet neišduoda priežasties, ir tiek.

GILDENSTERNAS. Ir nesileidžia tiriamas. Pabandžius
Ką nors iš jo išgauti apie tai,
Tuo pat gudriai nuo mūsų prisidengia
Pamišimu.

KARALIENĖ. Kaip jis sutiko jus?

ROZENKRANCAS. Oriai ir mandagiai.

GILDENSTERNAS. Bet visgi prisiversdamas gerokai.

ROZENKRANCAS. Mažai ko klausė, bet atsakinėjo
Mums kuo laisviausiai.

KARALIENĖ. O ar kvietėt jį
Kur nors į pramogas?

ROZENKRANCAS. Madame, nutiko taip, jog pakeliui
Mes pralenkėme aktorių būrelį.
Pasakėm jam, ir jis, tatai išgirdęs,
Atrodo, pragiedrėjo. Jie dabar
Yra kažkur dvare ir, kaip man rodos,
Dar šiąnakt jam vaidins.

POLONIJUS. Tikrai; jis prašė,
Kad aš pakviesčiau Jūsų Didenybes
Išgirsti juos ir pamatyti.

KARALIUS. Širdingai ačiū! Aš džiaugiuos išgirdęs,
Kad jam tai įdomu.
Malonūs Ponai, skatinkit ir kelkit
Jo ūpą šiems džiaugsmams!

ROZENKRANCAS. Gerai, Valdove.

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS išeina

KARALIUS. Miela Gertrūda, eikite ir jūs.

Mes pakvietėme Hamletą slapčia,
Kad jis čionai, tarytum netikėtai,
Ofeliją sutiktų.
Jos tėvas ir aš pats, šnipai teisėti,
Sustosim taip, kad, jo neregimi,
Matytumėm, kas bus, ir pagal tai,
Kaip ją sutikęs elgsis, mes teisingai
Galėtumėm suvokti ir nuspręsti,
Ar iš tikrųjų vien tiktai iš meilės
Jisai taip kenčia.

KARALIENĖ. Aš tuoj pat einu;
O jums, Ofelija, tik palinkėčiau,
Kad jūsų grožis, ne kas kita, būtų
Jo siausmo priežastis. Dorybės jūsų
Ir vėl jį sugrąžins į tiesų kelią
Abiejų garbei.

OFELIJA. Kad taip būtų, Ponia!

KARALIENĖ išeina

POLONIJUS. Tu vaikščiok čia, Ofelija. O mes,
Šviesybe, šičia stokime. *Ofelijai*. Skaityk
Šią knygą, kad jinau pabrėžtų tavo
Vienatvę. Mes dažnai taip nusikalstam;
Seniai įrodyta, jog patį velnią
Gali apsimestu pamaldumu
Savy apcukrinti.

KARALIUS. Kiek daug tiesos!
Į šalį. Jo žodžiai šie tartum botagai čaižo
Man sąžinę. Dažytas kekšės skruostas
Ne toks šlykštus po dirbtine danga
Kaip mano nuodėmė po melo žodžiais.
Kokia sunki našta!

POLONIJUS. Girdžiu – ateina. Traukimės, Šviesybe.

KARALIUS su POLONIJUM išeina. Įeina HAMLETAS

HAMLETAS. Būt ar nebūt – štai klausimas. Ir kas gi

Yra kilniau: ar dvasioje iškęsti
Strėles ir sviedmenis nuožmaus likimo,
Ar griebtis ginklo prieš marias nelaimių
Ir baigti jas kovoj? Numirt – užmigti,
Ir viskas. Šitaip pagaliau nutraukti
Širdies skausmus ir begalybes smūgių,
Kuriuos paveldi kūnas, – štai ko mums
Uoliausiai reiktų siekti! Numirt – užmigti;
Miegot, galbūt sapnuot: tai čia kliūtis!
Nes kas sapnuosis amžinai užmigus
Ir nusimetus žemiškus varžtus?
Tai mus ir stabdo; ir tiktai dėl to
Nelaimės mūsų taip ilgai gyvena.
Nes kas gi kęstų rūščią laiko rykštę,
Puikuolio panieką, engėjo smurtą,

Pamintą teisę, meilės atstumtos
Kančias, valdžios skriaudas ir neteisybes,
Kuriom apmokamas kantrus teisingis,
Jei tik galėtų visa tai lengvai
Užbaigti durklu? Kas gi prakaituotų
Po gniuždančia gyvenimo našta?
Bet baimė to, kas mūsų laukia mirus, –
Neatrastos šalies, kurią pasiekęs
Negrįžta joks keleivis, žlugdo valią
Ir verčia esamąjį blogį vilkti
Neieškant naujo, nepatirto mums.
Taip sąmonė paverčia mus bailiais
Ir įgimtąją ryžtingumo spalvą
Suluošina išblyškusi mintis,
O užmojai lakaus momento puikūs,
Neryžtumu iš kelio iškreipti,
Praranda veiksmo vardą. Bet tyliau!
Ofelija! – O Nimfa, prisimink
Ir mano nuodėmes maldoj!

OFELIJA. Gerai.

Kaip jums lig šiolei sekės, Prince?

HAMLETAS. Dėkoju nuolankiausiai; puikiai, puikiai.

OFELIJA. Čionai, mielas Prince, atminimai,

Kuriuos aš jums jau taip seniai norėjau
Grąžinti. Imkite, štai jie!

HAMLETAS. O ne!

Aš niekad nedaviau to jums.

OFELIJA. O Prince! Puikiai žinote, jog davėt; –

Ir šiuos žodžius, taip švelniai parašytus;
Bet jiems netekus kvapo ir nuvytus, –
Prašau! Iš rankos neištikimos
Nereikia kilniai dvasiai dovanos.

Štai čia, prašau.

HAMLETAS. Oho! Ar jūs dora?

OFELIJA. Prince!

HAMLETAS. Ar jūs graži?

OFELIJA. Ką jūs norite tuo pasakyti, Prince?

HAMLETAS. Gi tai, kad jeigu jūs esate graži ir dora, tai
jūsų dorybė neturėtų bendrauti su jūsų grožiu.

OFELIJA. Argi dorybė galėtų su kuo nors geriau ben-
drauti negu su grožiu?

HAMLETAS. Taip, iš tiesų; greičiau grožis dorybę są-
vadautoja pavers, negu dorybė grožį savo atvaizdu.
Kadaise tatai buvo paradoksas, bet mūsų laikai įrodė,
jog tai tiesa. Kitados aš jus mylėjau.

OFELIJA. Taip buvote mane įtikinęs, Prince.

HAMLETAS. Reikėjo netikėti; nes, kaip beskiepytum
dorybę mūsų sename kelme, įgimtas piktybės raugas
vis tiek pasilieka. Aš jūsų nemylėjau.

OFELIJA. Tad juo labiau buvau aš apvilta.

HAMLETAS. Geriau tu stok į vienuolyną; kam tau veisti nusidėjėlius? Štai aš pats esu pakenčiamai doras, bet vis tiek galėčiau kaltinti save tokiais dalykais, jog motina geriau manęs negimdžius būtų: esu be galo išdidus, kerštingas ir garbėtroška; galvoje turiu daugiau nuskaltimų negu minčių jiems išreikšti, vaizduotės jiems apipavidalinti ir laiko jiems įvykdyti. Ko gi tokiems kaip aš dar šliaužioti tarp žemės ir dangaus? Visi mes esame beviltiški niekšai; netikėk nė vienu iš mūsų. Keliauk savais keliais į vienuolyną! Kur jūsų tėvas?

OFELIJA. Namie, šviesusis Prince.

HAMLETAS. Tegu jį uždaro namuose, kad ten, ne kur kitur, vaidintų kvailį. Sudie!

OFELIJA. Padėk jam, o skaidrus dangau!

HAMLETAS. Jei ištekėsi, duosiu kraičio tokį prakeikimą: būk skaisti kaip ledas, tyra kaip sniegas – ir vis tiek neišvengsi šmeižtų! Eik į vienuolyną! Eik, sudie! Jei būtinai tekėti nori, eik už kvailio, nes išmintingi vyrai žino, kokias pabaisas jūs iš jų padarot. Į vienuolyną, ir skubiai! Sudie!

OFELIJA. Pagydykite jį, o dangiškosios jėgos!

HAMLETAS. Gana prisiklausiau ir apie jūsų dažymąsi. Dievas jums davė vieną veidą, o jūs pasidarote sau kitą. Jūs šokinėjate ir žaidžiate, švepluojate ir pravardžiuojate Dievo kūrinus, savo tuštybę nežinojimu pridengdami. Eikit sau, aš pasitraukiu. Tatai mane išvarė iš proto. Sakau jums – baigta su vedybom. Tie, kurie jau vedę, – visi, išskyrus vieną, gyvens; kiti – paliks kaip buvę. Eik į vienuolyną, eik!

Išeina

OFELIJA. Sugniužo štai kilni dvasia! Išminčiaus

Liežuvis, kario kardas ir dvariškio
Akis, valstybės rožė ir viltis,
Dorybių veidrodis ir pavyzdys
Visiems, dabar – žemai, žemai! Ir aš,
Skurdžiausia damų tarpe, kitados
Jo meilės pažadų medum maitinta,
Regiu: valdingas protas tartum švelnūs
Varpai suskambo nedarniai ir šiurkščiai.
Nelygstama svajonių sužalotos
Jaunystės vizija! Kodėl, dangau,
Išvysti teko, ką dabar matau?

Grižta KARALIUS ir POLONIJUS

KARALIUS. Ne, tai ne meilė! Ir ne to jis siekia.

Ką jis kalbėjo, nors ir trūko formos,
Nebuvo kliedesys. Jis savo dvasioj
Kažkokį sielvartą apglėbęs liūdi
Ir šitaip gali išperėti mums
Pavojų. Bet kad taip neatsitiktų,
Aš jau nusprendžiau būtent taip: jisai

Turės tuoj pat į Angliją keliauti
Išgauti Mums nesumokėtos duoklės.
Kelionė jūra, vis nauji kraštai
Ir kintanti dalykų įvairybė
Galbūt išguis jam iš širdies tatai,
Kas užima jo protą ir neleidžia
Atgaut pusiausvyros. Ką jūs galvojat?
POLONIJUS. Tatai padės. Bet aš dar vis tikiu,
Kad tas jo sielvartas bus prasidėjęs
Iš meilės atstumtos. – Na ką, Ofelija,
Girdėjome, ką Hamletas tau sakė! –
Darykit, kaip patiks. Bet po spektaklio
Tegu jo motina viena pati
Pabando skausmo priežastį išgauti.
Tebūna atvira; kai jie kalbėsis,
Jums leidžiant, aš pridėsiu savo ausį.
Jei nieko neišeis, tuomet išsiųskit
Į Angliją ar uždarykit ten,
Kur jums patiks.
KARALIUS. Gerai, reikės sudrausti,
Nes ir didiesiems nedera taip siausti.

II SCENA

Prieangis pilyje.

Įeina HAMLETAS su dviem ar trim aktoriais

HAMLETAS. Sakykite monologą taip, kaip aš jums pasakiau: lengvai paleisdami jį nuo liežuvio. Jei visa gerkle plyšosite, kaip daugelis iš jūsų daro, tuomet mano eiles miesto šauklis tedeklamuoja! Nekapokite per daug ir oro rankomis – šitaip, bet viską naudokit švelniai, su saiku, nes ir pačiam sraute, audroj, sakyčiau, net aistrų sukuryje turėtumėte išlaikyti santūrumą, suteikiantį švelnaus lankstumo. O! Skausmas gniaužia mano sielą klausantis, kaip tūlas perukuotas žaliūkas savo aistrą plėšo į skutus, ir taip, jog net apdujusioms grimzlėms, kurios nieko kita, išskyrus miglotas pantomimas ir triukšmą, nesupranta, ausys plyšta. Aš tokį vyruką botagu nučaižyti liepčiau už tai, kad jis pralenkia Termagantą. Jis erodiškesnis už patį Erodą!³⁰ Venkit to, prašau!

PIRMASIS AKTORIUS. Būkite tikri, šviesusis Prince.

HAMLETAS. Nebūkite tačiau nė per daug jaukūs; tegu jūsų pačių nuojauta būna matas ir vadovas: veiksmą derinkite prie žodžio, žodį – prie veiksmo ir, svarbiausia, žiūrėkite, kad neperžengtumėte prigimčiai esmingo nuosaikumo ribos, nesgi visa, kas perdėta,

³⁰ ... jis pralenkia Termagantą. Jis erodiškesnis už patį Erodą! – populiarūs anglų Viduramžių dramos veikėjai, kurie savo žiaurumą ir piktą būdą reikšdavo griausmingu balsu ir elgesiu. Hamletui šie personažai yra primityvios vaidybos pavyzdžiai. Termagantas Viduramžiais buvo laikomas vienu iš saracėnų (Kryžiaus karuose taip buvo vadinami visi nekrikščionys) dievų. Erodas – romėnų remiamas Judėjos karalius (I a. pr. Kr.), kuris įsakė išžudyti Betliejaus vaikus, įtaręs, kad tarp jų gali būti Kristus.

yra priešinga vaidinimo paskirčiai bei tikslui, kurs buvo pradžioje ir dabar tebėr – tarytum veidrodį laikyti priešais gamtą: dorybei parodyti tikruosius jos bruožus, ydai – jos atvaizdą, amžiui ir laiko įsikūnijimui – jų atspindžius bei formas. Tad visa tai, kas perdėta ar nepasakyta, nors ir prajukintų neišmanėlius, suprantančiam apmaudą tesukels; ir tik vieno iš šių pastarųjų nuomonė turėtų jums daugiau reikšti negu viso teatro pirmųjų. Bet yra aktorių (aš mačiau juos vaidinant ir girdėjau, kaip tūli, juos vertindami, kėlė į padanges), kurie, nevarojant nešvankių išsireiškimų, nemokėjo nei krikščioniškai, nei pagoniškai, nei žmoniškai laikytis ant kojų, nei pagaliau kalbėti, tik žargstėsi ir bliovė taip, jog aš ėmiau galvoti, kad koks nors gamtos padienis bus sukūręs žmogų, ir blogai sukūręs, nes taip šlykščiai jie pamėgdžiojo žmoniją.

PIRMASIS AKTORIUS. Tikiuosi, kad pas mus tatai gero-kai pakeista.

HAMLETAS. Pakeiskite visai! Ir tiems, kurie vaidina juokdarius, neleiskite kalbėti daugiau negu jiems nurodyta, nes tarp jų yra tokių, kurie patys juokiasi, kad prajukintų kvailų žiūrovų saują, kai tuo tarpu visą dėmesį reikėtų telkti kokiam nors veiksmui būtinam momentui. Tai yra niekšiška ir kartu tai liudija labiausiai apgailėtiną garbėtrošką kvailio, kuris taip daro. Eikit pasiruošti.

Aktoriai išeina.

Įeina POLONIJUS, ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS

Na kaip, garbingas Pone? Ar karalius norės šio veikalo pasiklausyti?

POLONIJUS. Ir karalienė; tuojau pat.

HAMLETAS. Paprašykite aktorius, kad paskubėtų.

POLONIJUS išeina

Gal judu padėtumėt jam raginti?

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS. Gerai, šviesusis Prince!

Abu išeina

HAMLETAS. Horatio!

Įeina HORATIO

HORATIO. Aš čia. Ką įsakysit, Prince?

HAMLETAS. Horatio, tu toks tiesus žmogus,

Kokio lig šiol neteko man sutikti.

HORATIO. O, Prince!

HAMLETAS. Nemanyk, kad pataikauju;

Nes ko gi vilčiausi iš to, kurs minta

Ir dengiasi tik dvasios giedrumu?

Kam pataikauti vargšams? Saldžliežuviai

Telaižo kvailą prabangą ir keliai

Telinksta ten, kur pataikūnas gali

Tikėtis pelno! Bet ar tu girdi?

Ir mano siela, vos patyrus galią

Ir laisvę rinktis bei atskirti žmones,
Išrinko sau tave, nes tu buvai
Tasai, kurs kenčia taip, lyg niekur nieko,
Kurs už smūgius ir dovanas lemties
Dėkoja lygiai. Ir laimingas tas,
Kurio sprendimai su krauju taip puikiai
Sumišę: jis netaps klusnia fleitą
Fortūnos pirštuos! Duokit man tą žmogų,
Nepavergtą aistrų: aš jį nešiosiu
Širdy – širdies širdy – kaip kad tave
Nešioju. Bet užteks jau to! Šįvakar
Vaidins karaliui pjesę, kurioje
Viena scena labai primins, kaip mirė
Velionis mano tėvas – tu žinai.
Tad aš prašau tavęs, šiai scenai einant,
Stebėk, iš sielos gilumos stebėk
Karalių! Jei jo kaltė paslėpta
Vienos kalbos metu neišsiduotų,
Mes būtumėm regėję piktą dvasią,
O mano vaidiniai iš tikro būtų
Juodi kaip ta Vulkano kalvė³¹. Sek
Kiekvieną judesį. Aš pats stebėsiu
Jo veidą. O po to abu aptarsim,
Ką matėme.

HORATIO. Gerai. Bet jeigu kartais
Vaidinant jis, išvengęs mano žvilgsnio,
Ką nors nukniauktų, apmokėčiau aš!

HAMLETAS. Jau renkasi; turiu vaidinti kvailį.
Surask kur nors sau vietą.

*Daniškas maršas. Timitai. Įeina KARALIUS, KARALIENĖ, POLONIJUS, OFELIJA, ROZENKRANCAS,
GILDENSTERNAS, didikai, palydovai ir sargybiniai su fakelais*

KARALIUS. Kaip laikosi Mūsų sūnėnas Hamletas?

HAMLETAS. Dievaž puikiai! Chameleono maistu, val-
gydamas pažadais iškimštą orą³². Kaplūnų šitaip ne-
palesinsi!

KARALIUS. Su tokiu atsakymu aš neturiu ko veikti. Tai
ne mano žodžiai.

HAMLETAS. Ir nebe mano! *Polonijui*. Jūs, gerbiamasis
Pone, rodos, kitkart vaidinote universitete?

POLONIJUS. Taip, Prince; ir buvau laikomas geru ak-
torium.

HAMLETAS. Ką jūs vaidinote?

POLONIJUS. Julijų Cezarį; buvau nužudytas Kapitoly-
je³³; Brutus mane nužudė.

HAMLETAS. Juk tai buvo brutalu iš jo pusės nužudyti

³¹ ... kaip ta Vulkano kalvė. – Vulkanas senovės romėnų mitologijoje buvo ugnies ir kalvystės dievas.

³² Chameleono maistu, valgydamas pažadais iškimštą orą. – Matyt, dėl to, kad chameleonas liežuviu labai greitai
pagauna vabzdį, buvo manoma, kad jis minta tik oru.

³³ ... buvau nužudytas Kapitolyje... – Kapitolis – viena iš septynių Romos kalvų, kur buvo Jupiterio šventykla. Iš tikrųjų
Cezaris buvo nužudytas ne Kapitolyje. Šis netikslumas yra ir Šekspyro tragedijoje *Julijus Cezaris*.

tokį kapitalinį veršį. Ar aktoriai jau pasiruošę?
ROZENKRANCAS. Taip, Prince. Laukia tik jūsų žodžio.
KARALIENĖ. Eikš, mielas Hamletai, ir sėskis šalia manęs.
HAMLETAS. Ne, geroji motin; tasai metalas labiau traukia.
POLONIJUS *Karaliui*. Oho! Ar girdėjote?
HAMLETAS. Ar galiu atsigulti jūsų sterblėje, Ponia?

Atsigula prie Ofelijos kojų

OFELIJA. Ne, Prince.
HAMLETAS. Aš maniau: padėti galvą jums ant kelių.
OFELIJA. Taip, Prince.
HAMLETAS. Jūs manot, aš galvojau ką nors nešvankaus?
OFELIJA. Aš nieko nemanau, Prince.
HAMLETAS. Daili mintis – gulėti tarp mergaitės kojų.
OFELIJA. Ką sakot, Prince?
HAMLETAS. Nieko.
OFELIJA. Jūs linksmas, Prince.
HAMLETAS. Ar aš?

OFELIJA. Jūs, Prince.
HAMLETAS. O Dieve! Jūsų vienintelis juokdarys! Ką gi
kita žmogus veiktų, jei nesilinksmintų? Tik pažiūrėki-
te, kaip linksmi mano motina nusiteikusi, nors dar nė
dvi valandos nepraėjo nuo tėvo mirties.

OFELIJA. Ne, jau dukart po du mėnesius, Prince.

HAMLETAS. Taip seniai? Tuomet tegu velnias gedulą
nešioja, o aš sabalo kailiais dėvėsiu. O dangau! Miręs
prieš du mėnesius ir dar neužmirštas! Tad yra vilties,
jog didelio žmogaus atminimas galėtų net pusmetį
ištvirti. Bet tada, o Panele Švenčiausia! jis turėtų sta-
tydinti bažnyčias, nes kitaip ir jam tektų užmarštis,
kaip tam arkliukui, kurio epitafija yra šitokia:
„Oi-oi! Oi-oi! Arkliukas užmirštas,
oi-oi!“³⁴

Obojų muzika. Scenoje pasirodo Pantomima.

*Įeina KARALIUS ir KARALIENĖ, be galo meilūs vienas kitam. KARALIENĖ apkabina jį, jis ją. Jinai
atsiklaupia ir mostais įtikinėja jį. Šis pakelia ją ir palenkia galvą jai ant peties. Po to atsigula gėlių
lysvėje. Jinai, matydama jį užmigus, išeina. Tuojau pat įeina kažkoks vyrukas, nuima nuo
KARALIAUS galvos karūną, pabučiuoja, įlieja jam nuodų į ausį ir išeina. Grįžta KARALIENĖ. Randa
KARALIŲ nebegyvą ir aistringai grąžo rankas. Vėl įeina NUNUODYTOJAS su dviem ar trim
NEBYLIAIS ir neva rauda su ja.*

*Mirusiojo kūną išneša, NUNUODYTOJAS peršasi KARALIENEI, stengdamasis ją paveikti dovanomis.
Ji lyg ir priešinasi, nesutinka, bet galų gale priima jo meilę. Visi išeina*

OFELIJA. Ką tai reiškia, Prince?

HAMLETAS. O! Tai sėlinantis malhecho³⁵; jis reiškia ne-
gandą.

OFELIJA. Atrodo, kad tai reiškia veikalo turinį.

³⁴ Arkliukas užmirštas, / oi-oi! – Tradicinėse liaudies šventėse – gegužinėse – buvo šokamas „Morris Dance“. Penki vyrai vaizdavo karius, o berniukas – arklį. Reformacijos metu gegužinės pradėtos drausti, Šekspyro laikais buvo beveik išnykusios. Apie tai, matyt, kalbama Hamleto cituojamoje baladėje.

³⁵ Malhecho (isp.) tariamas „malečo“.

*Jeina Prologas*³⁶

HAMLETAS. Sužinosime iš to vyruko. Aktoriai nemoka laikyti paslapčių: jie viską išpasakoja.

OFELIJA. Ar jis mums pasakys, ką toji pantomima reiškia?

HAMLETAS. Taip, kaip ir kiekviena kita pantomima, kurią tik jam parodysite: nesigėdinkite jam parodyti, o jis nesigėdins jums pasakyti, ką tai reiškia.

OFELIJA. Jūs esate išdykęs! Jūs esate išdykęs. Dabar žiūrėsiu vaidinimo.

PROLOGAS. *Atlaidūs būkit – nevertiems –
Tragedijai ir mums patiems;
Kantrybės linkime visiems!*

HAMLETAS. Ar tai prologas, ar žiedo įrašas?

OFELIJA. Trumpas, Prince.

HAMLETAS. Kaip moters meilė.

Jeina du aktoriai: Karalius ir Karalienė

AKTORIUS KARALIUS. *Jau trisdešimtą kartą Febo ratai*³⁷
*Apskriejo žemę taip, kaip ir kas metai,
O mėnuo, spindintis šviesa ne savo,
Ją dvylika tiek sykių apkeliavo
Po to, kai širdis ir rankas mums štai
Surišo meile Hymenas tvirtai.*

AKTORIUS KARALIENĖ. *Te saulė ir mėnulis sau keliauja
Ir mūsų meilei šviesti nepaliauja!
Bet vargas man! Jūs sergate ir jau
Nebesate toks linksmas kaip seniau,
Tad aš bijau. Bet mano baimė jums čia
Tarsi nelaimė ūpo tenedrumščia,
Nes moteryje baimė ir aistra –
Stoka ar perteklium – visad greta.
Patyrėt mano meilę, tad savaimė
Gerai jums žinoma ir mano baimė.
Kur meilė didelė, deja, tenai
Kartu ir baimė klesti amžinai.*

AKTORIUS KARALIUS. *Tikrai, man skirtis su jumis jau tenka,
Ir greitai, nes jaučiu, kaip jėgos senka.
Paliksit čia, kur miela ir šviesu,
Ir gerbiama, ir mylima visų.
Sau kitą vyrą...*

AKTORIUS KARALIENĖ. *O, prašau nutilti!
Kas gali taip išduoti ir apvilti?
Tik ta, kuri – o prigimtie menka! –
Nužudė pirmąjį sava ranka.*

HAMLETAS. *Šalį. Metėlės*³⁸! Metėlės!

³⁶ Prologas – aktorius, kuris pradeda vaidinimą, atlieka Prologo vaidmenį.

³⁷ Jau trisdešimtą kartą Febo ratai... – Šekspyras svetimą pjesę iš savo teksto išskiria rimavimu (originale artistai kalba rimuotais dveiliais) ir mitologinių puošmenų gausa (trumpame fragmente minimi saulės dievas Febas, jūrų dievas Neptūnas, santuokos dievas Himenėjas).

³⁸ Metėlės – Hamletas kalba apie karaliaus ir karalienės jauseną, posakis turi ir potekstę, nurodančią į nuodėmingą

AKTORIUS KARALIENĖ. *Ne meilė antrą kartą ištekėti*

*Sugundo, bet nauda. Prašau tikėti,
Jog, kito lovoj glaudžiama, išsyk
Užmuščiau mirusįjį antrąsyk.*

AKTORIUS KARALIUS. *Tikiu, ką tu sakai. Bet kaip dažnai*

*Sulaužomi tvirčiausi pažadai.
Pasiryžimai atminty nuskęsta;
Staiga užsidega, bet greit užgęsta.
Kaip jaunas vaisius: laikosi tvirtai;
Prinokęs krinta žemèn, kaip matai.
Taip leidžia mūsų užmojai vylingi
Užmiršt, ką patys esam sau skolingi.
Aistringam ryžtui trūksta ištvėmės:
Išblėsus aistrai, dingsta be žymės.
Ir džiaugsmas, ir gėla, praradę saiką,
Abu suniokoja save prieš laiką.
Kur laimė, ten ir skausmas: kaip lengvai
Pravirksta džiaugsmas, šypsosi skausmai.
Pasauly niekas amžinai netrunka;
Net meilė, laimei pasikeitus, blunka,
Nes klausimas – ir kas jį atsakys? –
Kuri iš jų kurios pavaldinys.
Didžiūnas krisdamas draugų netenka;
Iškilus vargšui, priešas tiesia ranką.
Kur laimė, ten ir meilė, o draugų
Netrūksta tam, kuriam nereikia jų.
Bet šundraugiu bėdoj kas pasikliauja,
Tas įsigyja sau tik priešą naują.
Tvarkingai baigti grįžkim prie pradžios:
Lemtis ir mūsų norai visados
Taip skiriasi, jog nesutampa niekad
Ir taip neišsipildę pasilieka.
Sakai, už kito netekėsi tu:
Tas ryžtas mirs su manimi kartu!*

AKTORIUS KARALIENĖ. *Te žemė maisto, o dangus šviesos*

*Neteikia; tenelanko niekados
Nei poilsis su viltimi, nei džiaugsmas, –
Tik kalinio vienatvės skausmas;
Te liūdesys ir sielvartas nuožmus
Sužlugdo lūkesčius ir siekimus;
Te čia ir ten aš amžinai kentėsiu,
Jeigu už antro vyro ištekėsiu!*

HAMLETAS. *Bet jeigu jinai sulaužys savo žodį?*

AKTORIUS KARALIUS. *Didinga priesaika. Tu eik, mieloji.*

*Dvasia pavargo; gal ta nuobodžioji
Diena ištirps miege.*

AKTORIUS KARALIENĖ. *Užmik ramus;*

(Užmiega)

Te santaika ir meilė lydi mus!

(Išeina)

HAMLETAS. Kaip jums patinka ši pjesė, Ponia?

KARALIENĖ. Toji dama, man rodos, per daug įtikinėja.

HAMLETAS. O! Bet ji savo žodį išlaikys.

KARALIUS. Girdėjot pjesės turinį? Ar nėra ten kokio įžeidimo?

HAMLETAS. Ne, ne! Jie tik juokauja. Nuodija taip pat tik juokais. Jokio įžeidimo, nė mažiausio!

KARALIUS. Kaip tas veikalas vadinasi?

HAMLETAS. *Pelėkautai*. Bet kaip? Tropiškai. Jame vaizduojama žmogžudystė Vienoje. Kunigaikštis vadinasi Gonzago; jo žmona – Baptista. Tuojau pamatysit. Tai niekšingas kūrinys, bet kas mums? Jūsų Didybės ir mūsų visų, kurių sielos švarios, tatai neliečia. Te kuinas muistosi, jeigu jam trina; mūsų pečiai nepamušti.

Įeina LUCIJANAS

Tai Lucijanas, karaliaus sūnėnas.

OFELIJA. Jūs gerai pavaduojate chorą, Prince.

HAMLETAS. Aš galėčiau paaiškinti ir tai, kas vyksta tarp jūsų ir jūsų mylimojo, jei tik matyčiau, kaip tos lėlės šokinėja.

OFELIJA. Jūs esate aštrus, Prince, tikrai aštrus.

HAMLETAS. Jums tektų gerokai padūsauti, kol mano ašmenys atšiptų.

OFELIJA. Dar geriau; bet ir blogiau.

HAMLETAS. Taip, kaip už vyro einant. – Žudike, pradėk! Gana tų nelemtų grimasų, maras griebtų! Pradėk! Kranksėdamas į kerštą šaukia varnas.

LUCIJANAS. *Ranka klusni, tikslai juodi ir tvaikas*

Nuodų. Nemato niekas, tad pats laikas.

O mišiny žolių prakeiktas,

Hekatės burtais tris kartus užkeiktas,³⁹

Te tavo pražūtingoji jėga

Užgrobia jo gyvenimą staiga.

(Įpila nuodų į ausį)

HAMLETAS. Jis jį nenuodija sode, norėdamas paveldėti jo sostą. Jo vardas – Gonzago. Tai tikra istorija, parašyta rinktine italų kalba. Tuojau pamatysite, kaip žudikas laimi Ganzago žmonos meilę.

OFELIJA. Karalius keliasi.

HAMLETAS. Ką? Tuščio šūvio išsigando?

KARALIENĖ. Kas jums yra, Pone?

POLONIJUS. Nutraukti vaidinimą!

³⁹ Hekatės burtais tris kartus užkeiktas... – Senovės graikų mitologijoje Hekatė iš pradžių buvo tapatinama su mėnulio deive Febe ir žvėrių valdove Artemide, vėliau tapo burtų, šmėklų ir dvasių valdove. Viduramžiais taip pat siejama su magija ir burtais.

KARALIUS. Duokit šviesos! Greičiau iš čia!

VISI. Šviesos! Šviesos! Šviesos!

Visi, išskyrus HAMLETĄ ir HORATIO, išeina

HAMLETAS. *Kai sužeistoji stirna liūdi,*

Težaidžia sau sveika.

Kai vienas miega, kitas budi –

Tokia lemties tvarka!

Argi tatai ir visa giria plunksnų su Provanso rožėmis
prie įmantriai rantuotų batų, – kitoms pasisekimo ga-
limybėms turkiškai pasibaigus, – neparūpintų man
vietos aktorių gaujoje, ką⁴⁰?

HORATIO. Iš pusės pelno.

HAMLETAS. Iš viso!

Buvo Jupiteris kadaise

Šitos šalies galva.

Dabar, o Damonai⁴¹, šia teise

Naudojasi... povas.

HORATIO. Galėjote surimuoti.

HAMLETAS. O mielas Horatio! Tūkstantį svarų statau
už dvasios žodį! Ar pastebėjai?

HORATIO. Puikiausiai, Prince.

HAMLETAS. Kai buvo kalbama apie nunuodijimą?

HORATIO. Aš jį atidžiausiai sekiau.

HAMLETAS. Na, duokit muzikos! Ei, fleitos!

Nes jei karaliui pjesė neįtiko,

Dievaž, jina jam nepatiko.

Ei, muzikos!

Įeina ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS

GILDENSTERNAS. Malonus Prince, teikitės leisti man
tarti porą žodžių jums.

HAMLETAS. Kad ir visą istoriją, Pone.

GILDENSTERNAS. Karalius, Prince...

HAMLETAS. Taip, Pone, kas gi jam yra?

GILDENSTERNAS. Savo kambariuose ir nuostabiai blo-
gai nusiteikęs.

HAMLETAS. Nuo gėrimo, ką?

GILDENSTERNAS. Ne, Prince, greičiau nuo tulžies.

HAMLETAS. Jūsų išmintis pasirodytų daug turtinges-
nė, jeigu apie tai praneštumėte jo gydytojui, nes mano
gydymas jį dar giliau tulžyje panardintų.

GILDENSTERNAS. Malonus Prince, valdykite šiek tiek
savo kalbą ir nenukrypkite taip žiauriai nuo mano
reikalo.

HAMLETAS. Esu ramus, Pone; kalbėkit.

GILDENSTERNAS. Karalienė, jūsų motina, didžiai pri-

⁴⁰ ... neparūpintų man vietos aktorių gaujoje, ką? – Hamletas ironizuoja kalbėdamas apie savo aktorinius gabumus, tačiau tragedijoje Danijos princas yra puikus teatro žinovas ir net dramaturgas, parašęs tekstą *Pelėkautų* vaidinimui.

⁴¹ Damonas – Antikos legendoje Damonas ir Pitijas buvo neišskiriami draugai. Hamletas užsimena apie panašią savo ir Horatio draugystę.

slėgta dvasia, siuntė mane pas jus.

HAMLETAS. Malonu jus matyti.

GILDENSTERNAS. Ne, mielas Prince, tasai mandagumas šičia visai ne vietoje. Jeigu jūs teiksitės aiškiai atsakyti, aš įvykdysiu jūsų motinos įsakymą; jei ne, – mano reikalas baigsis atsiprašymu ir grįžimu atgal.

HAMLETAS. Pone, aš negaliu.

GILDENSTERNAS. Ko, Prince?

HAMLETAS. Jums aiškiai atsakyti, nes mano protas serga. Bet tokiam atsakymui, kokį aš galiu duoti, laukiu tik jūsų, mielas Pone, arba, kaip jūs sakote, mano motinos įsakymo. Todėl užteks apie tai; eikim prie reikalo. Jūs sakote, kad mano motina...

ROZENKRANCAS. Štai ką jinai sako: jūsų elgesys ją apstulbinęs ir nustebinęs.

HAMLETAS. Koksai nepaprastas tasai sūnus, kurs gali savo motiną nustebinti! Bet sakykite, ar kartais nelipakas nors ant kulnų šiam mano motinos nustebimui?

ROZENKRANCAS. Ji nori su jumis prieš guldama savo kambaryje pasikalbėti.

HAMLETAS. Mes jos paklausysim, nors ji ir dešimt kartų būtų mūsų motina. Ar turite dar kokių reikalų j mane?

ROZENKRANCAS. Prince, kitados jūs mane mylėjot.

HAMLETAS. Ir dabar tebemyliu, prisiekiu šiais vagišiais ir plėšikais.

ROZENKRANCAS. Mielas Prince, pasakykite savo ligos priežastį. Neatverdama draugams sielvartų, jūs užtrenkiate duris savo paties laisvei.

HAMLETAS. Man trūksta galimybės kilti.

ROZENKRANCAS. Kaip tai gali būti, kuomet jūs turite paties karaliaus žodį, jog paveldėsite Danijos sostą?

HAMLETAS. Taip, Pone, bet „kol žolė želia...“ – priežodis šiek tiek apipelijęs.

Grižta aktoriai su fleitomis

O fleitos! Parodyk man vieną. *Gildensternui*. Tarp mūsų kalbant, ko jūs vis zujate aplink, tarsi norėdamas suuosti mano kvapą ir į spąstus įvaryti?

GILDENSTERNAS. O Prince! Mano atsidavimui per daug įsidrąsinus, meilė nebemoka mandagiai elgtis.

HAMLETAS. Aš to gerai nesuprantu. – Ar nenorėtumėte pagroti šiuo vamzdžiu?

GILDENSTERNAS. Kad aš nemoku, Prince.

HAMLETAS. Prašau.

GILDENSTERNAS. Patikėkite manim – nemoku.

HAMLETAS. Aš jus maldauju.

GILDENSTERNAS. Nemoku nė paimti, Prince.

HAMLETAS. Tai yra taip pat lengva, kaip ir meluoti.

Spaudykite pirštais ir nykščiu šias skylutes, pūskite per burną, ir jinai prabils iškalbingiausia muzika.

Žiūrėkite, štai čia vožtuvėliai.

GILDENSTERNAS. Bet aš nemokėčiau išgauti nė vienos darnesnės gaidos. Visai nemoku.

HAMLETAS. Tad žiūrėkite, koku niekingu daiktu jūs mane laikote! Jūs norėtumėte groti manimi; jūs tariatės žiną mano vožtuvėlius; jūs norėtumėte mano paslapties širdį išrauti ir išbandyti mane nuo žemiausių iki aukščiausių gaidų. Daug muzikos yra čionai; tasai mažytis instrumentas turi puikų balsą, ir vis dėlto jūs nepajėgiate priversti jo prabilti. Tegriebia nelabasis! Nejaugi jūs manote, kad manimi groti lengviau negu šiuo vamzdžiu? Vadinkite mane koku tik norite instrumentu, bet groti vis tiek negalėsite.

Grižta POLONIJUS

Telaimina jus Dievas, Pone!

POLONIJUS. Prince, karalienė norėtų pasikalbėti su jumis; tuoj pat.

HAMLETAS. Ar jūs matote ten tą debesį, kuris atrodo beveik kaip kupranugaris?

POLONIJUS. Prisiekiu mišiomis, tikrai kaip kupranugaris!

HAMLETAS. Man rodos, kaip žebenkštis.

POLONIJUS. Susikūprinęs tarsi žebenkštis.

HAMLETAS. Arba kaip banginis.

POLONIJUS. Labai panašus į banginį.

HAMLETAS. Tad aš einu pas motiną, tuoj pat. – Jie mulkina mane iki pasiutimo! – Tuoj pat ateisiu.

POLONIJUS. Taip ir pasakysiu.

HAMLETAS. Lengva pasakyti „tuoju pat“. – Palikite mane, draugai.

Visi, išskyrus HAMLETĄ, išeina

Štai šią užburtą valandą nakties
Kapams atvirus, pragaras patsai
Alsuoja žemėn pragaištį. Dabar
Juk aš galėčiau gerti karštą kraują,
Atlikti tai, nuo ko šviesi diena
Drebėtų, vos tik tai išvydus. Taigi –
Pas motiną! Tik būk tvirta, širdie,
Ir sielos Nerono neleisk krūtinėn:
Kad būčiau tik žiaurus, bet neiškrypęs;
Te žodžiai durklais smeigs, ne rankos,
Te siela ir liežuvis vaidmainiaus
Ir mano ranką nuo veiksmy sudraus!

Išeina.

III SCENA

Kambarys pilyje.

Įeina KARALIUS, ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS

KARALIUS. Nemėgstu jo. Taip pat saugumui Mūsų

Jo siautėjimas gresia. Pasiruoškite;

Raštus kelionei gausite tuoju,

Ir jam reikės išvykti su jumis
Į Angliją. Mums padėtis neleidžia
Pakęsti nuolat augančios jo šėlsmo
Grėsmės šalia savęs.

GILDENSTERNAS. Mes būsime pasiruošę.

Juk tai šventa ir religinga baimė:
Globoti aibes tų, kurie gyvena
Ir minta Jūsų Didenybės esimu!

ROZENKRANCAS. Jau net ir atskiras žmogus privalo,

Su kaupęs dvasios pajėgas visas,
Pavojų vengti, – tuo labiau tasai,
Kurio gerove tiek gyvybių laikos.
Mirtis valdovo tartum praraja
Nutraukia visa, kas arti, į gelmę.
Jis – lyg didžiulis ratas, kurs, įkeltas
Aukščiausiojon kalnų viršūnėn, laiko
Galingais savo stipiniais daugybę
Pritvirtintų mažų daiktų, kurie,
Šiam griūvant, krinta su baisiu trenksmu,
Dalindamies jo likimu kiekvienas.
Karalius net neatsidūsta vienas.

KARALIUS. Tad ruoškitės į šią kelionę skubiai:

Tik šitaip mes supančiosime siaubą,
Kurs vis dar vaikščioja laisvai.

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS. Skubėsime.

Abu išeina. Įeina POLONIJUS

POLONIJUS. Dabar pas motiną jis eina, Pone.

Už kilimo užėjęs paklausysiu,
Kas bus. Laiduoju, kad jinai sudraus.
Tad, kaip jūs sakėte, ir išmintingai,
Gerai bus, jeigu dar kas nors išgirs,
Be motinos, kuri iš prigimties
Jau šališka. Dabar – sudie, Šviesybe.
Prieš gulant jums užsukiu dar pranešti,
Kas naujo.

KARALIUS. Ačiū jums, mielas Pone.

POLONIJUS išeina

O, kaltė mano šlykščiai dvokia dangui
Ir slegia pats pirmasis prakeikimas:
Užmušti brolių! Melstis negaliu,
Nors ir valia, ir noras lygiai traukia.
Tvirčiausius siekius parbloškia jinai,
Ir aš tarytum prieš du darbu stoviu
Ir nežinau, kurį pirmiau pradėti.
Kažin, jei toji prakeikta ranka
Nuo brolio kraujo dukart padidėtų,
Ar nepakaktų danguje lietaus
Nuplauti ją baltai – kaip sniegas? Kam gi
Tuomet malonė, jeigu ne apginti
Nuo pikto? Ar malda neturi dvigubos

Jėgos – neleisti kristi ir išmelsti
Malonę puolus? Nusidėjau, o dabar
Aukštyn pažvelgsiu. Betgi kaip man melstis?
„Atleisk tą šlykščią žmogžudystę“? Ne,
Ne taip: juk aš tebeturiu dar viską,
Dėl ko tai padariau, – karūną, garbę
Ir moterį. Ar gali būti kam
Atleista kaltės pelną pasilaikant?
Tik šiam pasauly nuodėmės ranka
Auksuota taip dažnai nušluoja teisę
Ir pikto pinigais nupirkti gali
Įstatymą. Bet taip nėra aukštai;
Tenai kiekvienas veiksmas pasirodo
Toks, koks yra; ten mums patiems reikės
Kaltės, prieš jas akis į akį stovint,
Paliudyti. Ir kas tada? Kas lieka?
Bandyti atgailą? Ko ji negali?
Bet kas iš to, jei negali gailėtis?
O juoda kaip mirtis širdie! O siela,
Įklimpusi ir spurdanti dervoj,
Ir vis gilyn! Pagalbos, angelai!
Atkablūs keliai, lenkitės! Plienine
Širdie, tu būk minkšta kaip vaiko gyslos!
Gal viskas bus gerai.

Pasitraukia ir klaupiasi.

Jeina HAMLETAS

HAMLETAS. Galėčiau juk aš jį dabar, kai meldžias;

Gerai – dabar! Bet jis nueis į dangų.
Ir tai bus kerštas? O kažin? Štai niekšas
Nužudo mano tėvą ir už tai
Aš, jo vienintelis sūnus, tą niekšą
Siunčiu į dangų!
Tai būtų užmokestis jam, ne kerštas!
Jis mano tėvą žiauriai puolė sotų,
Pačiam kalčių žydėjimo gegužy.
Kokios tos kaltės – žino tik dangus,
Bet, mintyse apsvarsčius, viskas rodo,
Jog sunkios. Tad argi tai būtų kerštas
Jam smogti atgailos metu, kuomet
Jo siela pasiruošus į anapus?
Ne!

Atgal tad, karde! Lauk šiurpesnės progos!
Jam smok, kai girtas miega, kai įsiutęs,
Kraujožagos linksmybių lovoj, lošiant,
Kai plūstasi, – tokiam veiksmo, kuris
Išganymui neruošia, – taip, kad kulnys
Į dangų trenktų, kad jos siela būtų
Juoda kaip pragaras, kur jis nueis!
Manęs jau laukia motina. Bet tai
Prailgins tau kančių dienas tiktai!

Išeina

KARALIUS *keldamasis*. Tik žodis skrenda, ne mintis žmogaus;

Bedvasis žodis nepasieks dangaus.

Išeina.

IV SCENA

Karalienės kambarys.

Įeina KARALIENĖ ir POLONIJUS

POLONIJUS. Jis tuoj ateis. Sudrauskite griežtai:

Kad jis su pokštais eina per toli,

Kad jūs turėjot nuo didžios rūstybės

Jį dengti. Aš pabūsiu čia. Kalbėkit

Jam įsakmiai ir aiškiai.

HAMLETAS *už scenos*. Motin! Motin! Motin!

KARALIENĖ.

O, būkit tikras

Ir nebijokit! Eikit – jau ateina.

POLONIJUS pasislepia už kilimo. Įeina HAMLETAS

HAMLETAS. Na, motin, kas yra?

KARALIENĖ. Tu savo tėvą įžeidei, sūnau!

HAMLETAS. Jūs mano tėvą įžeidėte, motin!

KARALIENĖ. Man atsakai palaidu liežuviu!

HAMLETAS. Jūs klausiate nedoru liežuviu!

KARALIENĖ. Na, ką tu čia dabar, sūnau?

HAMLETAS.

O ką?

KARALIENĖ. Tu užmiršai, kas aš!

HAMLETAS.

O Kryžiau! Ne!

Jūs – karalienė, dieverio žmona.

Ir mano motina (kad taip nebūtų!).

KARALIENĖ. Jei taip, tai pakalbėsi su kitais!

HAMLETAS. Na, na! Tik sėskit! Nepabėgsit tol,

Kol mano veidrodyje neišvysit,

Kas jūsų viduje – giliausiai!

KARALIENĖ. Ko nori? Negi tu mane žudysi?

Oi, gelbėkite!

POLONIJUS *už kilimo*. Gelbėkite, oi!

HAMLETAS išsitraukdamas kalaviją. O čia kas?

Žiurkė! Lažinuos – jai galas!

Duria per kilimą

POLONIJUS už kilimo. Mane nužudė! Oi!

Krinta ir miršta

KARALIENĖ. Aiman! Ką padarei?

HAMLETAS.

Aš nežinau.

Ar tai karalius?

KARALIENĖ.

O, koksai staigus

Ir kruvinas tai darbas!

HAMLETAS.

Taip, beveik

Toks blogas, kaip karalių nužudyti

Ir brolio jo žmona pasidaryti!

KARALIENĖ. Karalių nužudyti?

HAMLETAS.

Taip sakiau.

Praskleidžia kilimą ir pamato POLONIJŲ

Sudie, landus ir smulkus juokdary!
Maniau, kad tavo ponas! Toks likimas!
Matai, kad persistengti pavojinga. –
Negniaužykite šitaip rankų. Sėskit
Ir leiskite man širdį jums sugniaužti,
Jei dar minkšta, jei dar neapsitraukė
Nelemto įpročio metalo kiautu,
Neįžengiama jausmui tapdama.

KARALIENĖ. Už ką mane tu savo liežuviu
Plaki be gailesčio?

HAMLETAS. Už tokį veiksma,
Kurs sutepa skaistaus kuklumo grožį;
Kurs plūsta dorą apsimetėle; nuplėšęs
Nekaltai meilei rožę nuo kaktos,
Įspaudžia gėdos žymę ir kuriam
Vedybų įžadai tolygūs kreivai
Lošiko priesaikai. Už tokį veiksma,
Kuris išplėšia iš jungtusių sielą
Ir šventąjį tikėjimą paverčia
Tuščių kalbų rapsodija. Štai kaista
Dangaus veidai; tvirta pasaulio masė,
Niūri, lyg artinantis Teismo dienai,
Juo šlykštisi.

KARALIENĖ. Aiman! Koks gi tas veiksmas,
Kuris taip griaudėja, dar nepasakius?

HAMLETAS. Pažvelkite tiktai į šiuos paveikslus,
Į tuos štai atvaizdus abiejų brolių!
Kiek gracijos šio išraiškų! Kakta –
Jupiterio; plaukai – Hiperiono;
Kaip Marso žvilgsnis įsakmiai grasus
Ir vos ant dangų liečiančios kalvos
Lengvai nutūpusio Merkuro poza:
Ir derinys, ir forma – tartum jį
Kiekvienas dievas antspaudu savuoju
Patvirtinęs pasaulio žiniai būtų,
Jog tai žmogus! Jis buvo jūsų vyras!
O čia, žiūrėkite, štai dabartinis –
Kulėta varpa, savo sveiką brolių
Užkrėtusi nuodais. Kur jūsų akys?
Ir kaip galėjot tą kalnų ganyklą
Pakeisti šiuo raistu? Kur jūsų akys?
Ir nesakykit: meilė! Jūsų metuos,
Praėjus kūno pjūčiai, kraujas klauso
Sprendimų. Ir koksai sprendimas vestų
Nuo to prie šito? Ir tatau jūs jaučiat,
Nes jaudinatės, tik jutimas jūsų
Apmiręs. Net beprotis nesuklystų,
Nes jausmo niekadodar beprotybė
Nebuvo taip pajungus, kad neliktų

Šiek tiek sprendimo galios. Ir koks velnias
Apgavo jus beinančią gūžynių?
Bejausmės akys, jausmas neregys,
Berankės, aklos ausys, – vien uoslė
Arba liguista pojūčio dalelė
Neapsigautų taip!
O gėda, rauski! Pragare maištingas,
Jei tu matronos kauluose nerimsti,
Jaunystėje dora tebūna vaškas,
Ištirpstąs jos ugnį! Argi tad gėda,
Jei geiduliai sukilę mus užpuola,
Kai šaltis dega aistromis ir protas
Nusilenkia geismams?

KARALIENĖ. O Hamletai, nutilk!

Tu atgręžei akis į mano sielą:
Aš ten matau juodas, gilias dėmes,
Kurių nebenuplauti.

HAMLETAS. Ir gyventi

Sušvinkus prakaitu taukuotos lovos,
Gašlybėj šuntant ir paleistuvaujant
Šlykščiausiam migy.

KARALIENĖ. Nekalbėk daugiau!

Tie žodžiai man ausis lyg durklai bado.
Gana, sūnau!

HAMLETAS. Tas niekšas! Žmogžudys!

Tas vergas, dvidešimtį kart menkesnis
Už pirmą vyrą; tas karalių gėda;
Tasai valstybės ir valdžios vagis,
Kurs iš lentynos nukniaukė karūną
Ir – į kišenę!

KARALIENĖ. Jau užteks! Gana!

HAMLETAS. Brizgų ir lopinių karalius... –

Jeina DVASIA

Sparnais pridenkite, dangaus sargai,
Ir ginkite! – Ko jums, kilnūs vaizde?

KARALIENĖ. Deja, jisai pamišęs!

HAMLETAS. Ar tik ne barti nerangaus sūnaus,

Kurs švaisto laiką ir aistras, apleidęs
Tai, ką įsakėt rūsčiai jam, atėjot?
Sakykit!

DVASIA. Taip, aš atėjau paaštrint

Bebaigiančio atšipti tavo ryžto.
Žiūrėk, kaip siaubas slegia ją. Įženk
Tarp jos ir tarp kovojančios jos sielos!
Silpnų vaizduotė juk tokia stipri.
Kalbėk jai, Hamletai.

HAMLETAS. Na, kaip jums, Ponia?

KARALIENĖ. Deja, kaip tau, sūnau,

Kad taip akis į tuštumą įsmeigęs
Kalbi su neapčiuopiama erdve?

Paklaikę dvasios žiūri iš akių,
Ir tarsi miegantys kariai, išgirdę
Pavojaus ženklą, lygiai sušukuoti
Plaukai pašokę atsistojo. Mielas
Sūnau, aplaistyki vésia kantrybe
Maištavimo liepsnas! Kur tu žiūri?

HAMLETAS. Į jį! Pažvelk, kaip jis išbalęs žiūri!

Net akmenį jo vaizdas ir byla
Sujaudintų. – Nežvelk taip į mane
Užjausdamas, kad neprarasčiau ryžto,
O mano užmojis – tikros spalvos:
Kad ašaros nepavaduotų kraujo!

KARALIENĖ. Su kuo gi tu kalbi?

HAMLETAS. Nematot nieko jūs?

KARALIENĖ. Ne, nieko; bet ir viską, kas yra.

HAMLETAS. Ir negirdėjote?

KARALIENĖ. Ne, vien tik mus pačius.

HAMLETAS. Štai ten! Antai jis sėlina laukan!

Toksai, koks gyvas buvo, mano tėvas!
Kaip tik dabar jis eina pro duris!

DVASIA išeina

KARALIENĖ. Tai padaras tavųjų smegenų.

Tokių vaizdų kūryboj beprotybė
Tikrai įgudus.

HAMLETAS. Beprotybė?

Štai mano pulsas kaip ir jūsų plaka
Saikingai ir sveikai. Ne beprotybė,
Ką jums sakiau. Patikrinkit, prašau,
Ir vėl aš pakartosiu. Beprotybė
Suklystų. Tepalu pataikūnystės
Neguoskit sielos, motin, – lyg ne jūsų
Pikti darbai, bet mano beprotybė
Kalbėtų. Tai tiktai padengtų opą:
Puvimas plėstųsi nematomas viduj.
Prisipažinkit dangui, atgailokit
Ir venkit nusidėti ateity;
Netręškite piktžolių, kuomet ir taip jos
Veša. Ir atleiskit man dorybę,
Nes šiais riebių ištižėlių laikais
Ji turi melsti ydos atleidimo,
Po kojomis parpuolusi maldauti,
Kad leistų gera padaryti jai!

KARALIENĖ. Tu mano širdį perplėšei pusiau.

HAMLETAS. Tad meskite šalin blogesnę pusę;

Gyvenkite tyriau su geresne.
Labanakt! Bet tik neikit dėdės lovon;
Vaidinkite dorybę, jei jos trūksta.
Tas pats pabaisa įprotis, praryjęs
Kaltumo jausmą, ir geriems darbams
Kaip angelas gražiai pritaiko rūbą,

Kurs tinka. Tad susilaikykit šiąnakt,
O kitą kartą bus jau daug lengviau;
Po to gi – dar lengviau, nes įpratimas
Beveik pakeičia prigimties žymes:
Stebėtina jėga suvaldo velnią
Arba išvaro. Tad sakau dar kartą
Labanakt! Jei palaiminimo trokštat,
Prašysiu jo ir sau. – Kai dėl to pono, –
Gailiuosi. Bet dangus, matyt, norėjo
Mane nubausti juo, o jį – manim,
Kad būčiau šitaip rykštė jam ir tarnas.
Imu jį su savim ir atsakysiu
Už mirtį jo. Ir vėl sakau labanakt!
Iš meilės jums esu toksai grubus:
Tai tik pradžia – blogiau dar bus!
Dar žodis, motin.

KARALIENĖ. Ką gi man daryti?

HAMLETAS. O, tik ne tai, ko aš prašau! Tegu

Ir vėl tasai išpurtėlis karalius
Sugundo lovon, gnybteli į skruostą,
Vadindamas jus savo peliuke;
Ir taip už porą bučinių šlykščiausių,
Už palietimą pirštais nelemtais
Jums kaklo pasistenkite išduoti,
Kad aš pamišėję tik vaidinu.
Tesužinos iš jūsų, nes kuri
Graži ir išmintinga karalienė
Pajėgtų neišduoti viso šito
Tam katinui, šikšnosparniui ir šliužui?
Nes kas gi laiko paslaptis? Užlipkit
Ant stogo – taip, kaip ta garsi beždžionė,⁴²
Atvožkite pintinę ir išleiskit
Paukščius; po to išbandymui pati
Įlįskite ir sprandą nususkit!

KARALIENĖ. Būk tikras: jeigu žodžiams reikia kvapo,

O šiam – gyvybės, – aš jos neturiu
Išduoti, ką tu man sakei.

HAMLETAS. Turiu į Angliją išvykti, žinot?

KARALIENĖ. Buvau užmiršusi! Taip jau nuspręsta.

HAMLETAS. Laiškai jau paruošti, ir du kolegos,

Patikimi, tarytum dvi nuodingos
Gyvatės, juos įteiks ir ruoš kelius
Niekšystėms prieš mane. Tegu. Gražu bus,
Kai juos pačius su savo sprogmėnais
Paleisiu į erdves! Bet vargas man,
Jei aš, per kokį metrą įsikasęs
Giliau, jų nepasiūščiau į mėnulį!
Kaip nuostabu, kuomet viena klasta

⁴² ... kaip ta garsi beždžionė... – minima garsi, tačiau neišlikusi pasakėčia apie beždžionę, kuri pakliuvo į bėdą.

Susiduria kaktomis su kita! –
Dabar su juo dorotis tenka.
Ištampsime tuos vėdarus laukan. –
Labanakt, motin! – Gerbiamas tarėjas,
Žiūrėk, toks rimtas, toks jau nekalbus,
O gyvas buvo kvailas ir plepus.
Na, mielas Pone, baigsim su jumis. –
Labanakt, motin!
HAMLETAS, vilkdamas POLONIJŲ, išeina.

IV VEIKSMAS

I SCENA

Kambarys pilyje.

Įeina KARALIUS, KARALIENĖ, ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS

KARALIUS. Tie gilūs atdūšiai ne be prasmės:

Jie ką nors reiškia. Tad pritiktų Mums
Suprasti juos. O kur sūnus?

KARALIENĖ. Palikite trumpam čionai mus vienus.

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS išeina

O, Pone, ką šią naktį aš mačiau!

KARALIUS. Gertrūda, ką? Kaip Hamletas?

KARALIENĖ. Įsiutęs šėlsta kaip banga ir vėjas,
Bandydami jėgas. Taip jis, išgirdęs
Kažką už kilimo, ištraukė špagą,
Suriko „žiurkė“, durdamas akiai,
Ir nusmeigė garbingą senį.

KARALIUS. O,
Baisus tai darbas! Juk ir Mums taip pat
Nutikę būtų ten. Jo laisvė gresia
Visiems: ir jums, ir Mums, ir kiekvienam.
Bet kaip pateisinsime tą jo veiksmą?
Tikriausiai kaltins Mus, kurių budrumas
Turėjo griežtumu visu sudrausti
Pamišusį jaunuolį. Tik iš meilės
Mes nenorėjome suprast, kas tinka, –
Kaip tas, kurs, ėdamas piktos ligos,
Iš baimės išsiduoti ją maitina
Gyvybės syvais. Kur jisai nuėjo?

KARALIENĖ. Lavoną nutempė. Štai net ir čia
Jo beprotybė tartum aukso gysla
Prasčiausioj rūdoj spindi nekalta:
Dabar jisai aprauda savo žygį!

KARALIUS. Eime, Gertrūd, iš čia!
Dar saulei nė kalnyno nenušvietus,
Jie bus laive. O šią piktadarystę
Mums teks, orumą ir gudrybę jungiant,
Pridengti ir atleisti. – Gildensternai!

Grįžta ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS

Draugai, pakvieskit dar ką nors pagalbon:
Pamišęs princas Hamletas nužudė

Polonijų ir nutempė kažkur.
Suraskit jį; kalbėkit švelniai; kūną
Nuneškite į koplyčią. Tik skubiai!

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS išeina

Eime, Gertrūda, pas išmintingiausias
Draugus pranešti jiems, kas atsitiko
Ir ką darysim. Tad greičiau iš čia!
Krūtinę plėšo siaubas ir kančia.

Abu išeina.

II SCENA

Kitas kambarys pilyje.

Įeina HAMLETAS

HAMLETAS. Saugiai patalpintas!

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS *už scenos*. Hamletai!

Prince Hamletai!

HAMLETAS. Tyliau! Kas čia per triukšmas, ei?

Kas šaukia Hamletą? O, tai jie!

Įeina ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS

ROZENKRANCAS. Ką jūs padarėt su lavonu, Prince?

HAMLETAS. Su dulkėmis – giminėm jo – sumaišiau.

ROZENKRANCAS. Sakykite, kur padėjote, kad mes

Galėtumėm nunešti į koplyčią.

HAMLETAS. Netikėkite tuo.

ROZENKRANCAS. Kuo?

HAMLETAS. Kad aš laikyčiau jūsų paslaptį, ne savo.

Tarp kitko, ką galėtumėm atsakyti karaliaus sūnus kempinei?

ROZENKRANCAS. Tai jūs mane laikot kempine, Prince?

HAMLETAS. Taip, Pone, kempine, geriančia karaliaus
palankumą, dovanas ir valdžią. Bet geriausias tokių
pareigūnų patarnavimas karaliui būna paskutinis.

Jis, kaip ta beždžionė, laiko juos burnos kamputyje:
įsideda pirmus, bet nuryja paskutinius. Prireikus jam
to, ką jūs sugėrėte, tik spūsteri, ir jūs, kempine, vėl
sausas!

ROZENKRANCAS. Aš jūsų nesuprantu, Prince.

HAMLETAS. Labai džiaugiuos: gudri kalba užmiega
kvailio ausyje.

ROZENKRANCAS. Jūs turite pasakyti, Prince, kur yra
kūnas, ir eiti su mumis pas karalių.

HAMLETAS. Kūnas yra su karalium, tik karalius ne su
kūnu. Karalius yra daiktas...

GILDENSTERNAS. Daiktas, Prince?

HAMLETAS. Iš nieko. Veskite mane pas jį. Lape, slėpkis,
o visi – iš paskos!⁴³

Visi išeina.

⁴³ Lape, slėpkis, o visi – iš paskos! – Manoma, kad šie žodžiai yra iš vaikiško gaudynių žaidimo. Hamletas kursto Rozenkrančą ir Gildensterną jį vyti.

III SCENA

Kitas kambarys pilyje.

Jeina KARALIUS su palydovais

KARALIUS. Liepiau atvesti jį ir suieškoti
Lavoną. Kaip iš tikro pavojinga,
Kad jis dar laisvas. Mes, deja, negalim
Jo baust visa įstatymų jėga:
Paika minia, kuri akim tesprendžia,
Nepaiso kaltės ir tik bausmę mato,
Jį myli. Kad išvengtumėm trinties,
Staigus jo išsiuntimas teatrodo
Iš anksto paruoštas. Beviltės ligos
Pagydomos tiktai bevilčiais vaistais,
Arba visai ne.

Jeina ROZENKRANCAS

Na, kas atsitiko?

ROZENKRANCAS. Negalime išgaut iš jo, Šviesybe,
Kur paslėpė lavoną.

KARALIUS. Bet kur jis?

ROZENKRANCAS. Už durų saugomas Šviesybės laukia.

KARALIUS. Atveskite jį čia.

ROZENKRANCAS. Ei, Gildensternai! Veskite čia Prinčą!

Jeina HAMLETAS ir GILDENSTERNAS su palydovais

KARALIUS. Na, Hamletai, sakyk, kur Polonijus?

HAMLETAS. Vakarieniauja.

KARALIUS. Vakarieniauja? Kur?

HAMLETAS. Ne ten, kur jis valgo, bet kur jis pats yra
valgomas. Politikuojančių kirminų susirinkimas jame
posėdžiauja⁴⁴. Valgio reikaluose kirminas yra vieninte-
lis jūsų imperatorius. Mes penime visokius sutvėri-
mus, kad jie mus penėtų, bet patys tunkame kirmi-
nams. Riebus karalius ir liesas elgeta – du patiekalai
tam pačiam stalui. Tokis yra galas!

KARALIUS. Deja, deja!

HAMLETAS. Žmogus gali žvejoti kirminu, kuris maiti-
nosi karaliaus mėsa, ir valgyti žuvį, nusipenėjusią tuo
kirminu.

KARALIUS. Ką tu nori tuo pasakyti?

HAMLETAS. Nieko; tiktai parodyti, kaip gali tekti ka-
raliui keliauti elgetos viduriais.

KARALIUS. Kur Polonijus?

HAMLETAS. Danguj; nusiųskite ką nors pasižiūrėti. Jei-
gu pasiuntinys jo ten nerastų, ieškokite kitur jūs pats.
Bet tikrai, jei per šį mėnesį nebūsit radę, užuosit lip-

⁴⁴ Politikuojančių kirminų susirinkimas jame posėdžiauja. – Ironiškai kalbėdamas apie paslėptą nužudytą Polonijų, Hamletas publikai kėlė ir politinių asociacijų. Angliškai *worm* (kirminas) ir *Worms* (Vormsas, miestas) tariami vienodai. Vormse 1521 m. įvyko bažnyčios ir politikų susirinkimas, kuriame buvo pasmerktas Liuteris ir jo skelbiamos reformacijos šalininkai. Hamletas – Vitenbergo universiteto studentas, tad jo lūpose toks pašmaikštavimas yra natūralus.

damas prieangio laiptais.

KARALIUS *kai kuriems palydovams*. Nueikite ten paieškoti.

HAMLETAS. Palauks, kol ateisit.

Palydovai išeina

KARALIUS. Tas veiksmas, Hamletai, – ir vien tik tavo

Saugumui (Mes juo rūpinamės tiek,

Kiek ir apgailim tavo kalbę) – verčia

Galvotrūkišiais išsiųst tave. Tad ruoškis,

Nes vėjas palankus; draugai ir laivas

Į Angliją keliauti pasirengę.

HAMLETAS. Į Angliją?

KARALIUS. Taip, Hamletai.

HAMLETAS. Gerai.

KARALIUS. O taip, jei tik žinotum Mūsų tikslą.

HAMLETAS. Aš regiu kerubiną, kuris jį mato. Na, tai į

Angliją! Sudie, brangioji motin!

KARALIUS. Tavo mylintis tėvas, Hamletai.

HAMLETAS. Mano motina! Tėvas ir motina – vyras ir

žmona. Vyras ir žmona – vienas kūnas, taigi – mano

motina! Na, tai į Angliją!

Išeina

KARALIUS. Įkandin sekit; ir tuoj pat į laivą.

Kad jo jau šiandakt šičia nebebūtų!

Greičiau! Ir visa jau užantspauduota,

Kas liečia reikalą. Prašau skubėti.

ROZENKRANCAS ir GILDENSTERNAS išeina

Ir tujen, Angle, jeigu mano meilė

Tau rūpi, – o prie to turėtų skatint

Jėga, – kol randas tebėra raudonas

Žaizdos, kurią paliko Dano kardas,

Kol dar tebegeberbi, nors ir iš baimės,

Manau, nebūsi abejingas Mūsų

Valdingam norui – laiškuose – tuojau

Nudėti Hamletą. Prašau, išpildyk!

Jis mano kraujuje kaip karštis siaučia, –

Pagydyk! Kol jo neištiks mirtis,

Tol jokio džiaugsmo nepatirs širdis!

Išeina.

IV SCENA

Lyguma Danijoje.

Įeina FORTINBRAS, Kapitonas ir kareiviai žygio tvarka

FORTINBRAS. Pasveikink, kapitone, nuo manęs

Karalių Danijos. Kartu primink

Ir pažadą jo leisti pražygiuoti

Per jo žemes. Kur susitikt – žinai.

Ir jeigu Jo Didybė panorėtų

Matyti mus, pranešk, jog mes mielai

Atvyktumėm pas jį.

KAPITONAS. Klausau, Šviesybe.

FORTINBRAS. Žygiuoki pamažu pirmyn.

Visi, išskyrus Kapitoną, išeina. Įeina HAMLETAS, ROZENKRANCAS, GILDENSTERNAS ir kiti

HAMLETAS. Kieno tos jėgos?

KAPITONAS. Norvego, Pone.

HAMLETAS. Kokia jų paskirtis?

KAPITONAS. Tam tikras Lenkų žemės plotas.

HAMLETAS. O kas joms vadovauja?

KAPITONAS. Norvego senojo sūnėnas, Pone.

HAMLETAS. Ar jos prieš visą Lenkiją žygiuoja,

Ar tik prieš pasienio žemes?

KAPITONAS. Teisingai ir be jokių priedų kalbant,

Tai tik visai mažytis žemės lopas:

Tik vardas, ir visai jokios naudos.

Aš už penkis dukatus nesiiimčiau

Jos dirbti – už penkis! Daugiau už ją

Nei Lenkui, nei Norvegui nieks neduotų.

HAMLETAS. Jei taip, tai Lenkas jos negins.

KAPITONAS. Jo įgula jau ten.

HAMLETAS. Du tūkstančiai karių ir dešimtkart tiek

Dukatų neišspręs šio menko ginčo.

Tai turto ir taikos votis, kuri

Pratrūksta viduje, ir nieks nežino,

Kuo numirė žmogus. Dėkoju, Pone!

KAPITONAS. Te Dievas saugo jus!

Išeina

ROZENKRANCAS.

Gal eisim, Prince?

HAMLETAS. Jūs eikite pirmi; aš prisivysiu.

Visi, išskyrus HAMLETĄ, išeina

Taip viskas kalba prieš tingumą mano

Ir siundo kerštui. Kas gi tad žmogus,

Jei jo gyvenimo aukščiausias gėris –

Tik édalas ir miegas? Gyvulys!

Tik tiek! Tasai, kurs suteikė mums galią

Įžvelgti ateitin ir praeitin,

Tą dieviškąjį protą, – davė juos ne tam,

Kad supelytų. Taip ir nežinau –

Ar gyvuliška užmarštis, ar noras

Ištirti veiksmo pasėkas smulkiausias

(Mintis, kurioj juk trys ketvirčiai baimės

Ir vienas išminties) gyventi verčia

Tik žodžiais, jog atkeršyti turiu,

Nors man netrūksta pagrindo ar noro,

Nei priemonių atlikt, nei pavyzdžių.

Antai, žiūrėk, ta armija: jos vadas,

Švelnus ir lieknas princas; jo dvasia,

Kilnios dievų garbėtroškos pritvinkus,

Su panieka lemties nežinomybei

Mirties pavojun stato visa, kas

Trapu, praeinama, – tik dėl beverčio

Kiaušinio lukšto! Būti dideliam –

Nereiškia be prasmės ir tikslo siausti,
Bet narsiai kautis, savo garbę ginant,
Kad ir dėl šiaudo! Bet ką aš darau,
Nors mano tėvas žiauriai nužudytas
Ir motina išniekinta; nors kraujas
Ir protas kelia maištą? Aš tik snaudžiu,
Kai, mano gėdai, tūkstančiai karių
Į mirtį eina vien tik dėl garbės,
Dėl įgeidžio; ir atsiguls į duobę
Taip, kaip į lovą, ir kovos dėl sklypo,
Kuriam nei mūšiui nepakanka vietos,
Nei žuvusių kapams. Tad jau nuo šiandien
Gyvensiu vien tik kruvinu kerštu,
O jeigu ne, tai viską užmirštu!
Išeina.

V SCENA

Kambarys pilyje.

Įeina KARALIENĖ, HORATIO ir Bajoras

KARALIENĖ. Su ja kalbėtis aš nenoriu.

BAJORAS. Ji spiriasi; pakrikusi visai;

Reikėtų ją užjausti.

KARALIENĖ. Ko jai reikia?

BAJORAS. Ji nuolat kalba apie savo tėvą:

Pažįstanti klastas pasaulio šio!

Ir dūsauja, ir mušasi krūtinėn,

Dėl šiaudo susierzinus pašoka.

Jos žodžiai – be aiškios prasmės, tačiau

Ir taip jinai klausytoją priverčia

Atkreipti dėmesį, ir mintyse

Jis stengiasi suvokti prasmę. Kartais

Jos mirksny, geste blyksteli mintis,

Nors ir neaiški, bet labai liūdna.

HORATIO. Tikrai, reikėtų pakalbėt su ja;

Pikta valia pradės įtarinėti.

KARALIENĖ. Tegu įeina.

Bajoras išeina

Į šalį. Liguistai sielai varžtuos nuodėmės

Kiekvienas žaislas kupinas grėsmės:

Ji, kaltę slėpdama, tol nenurimsta,

Kol iškastoj kitiems duobėj nugrimzta!

Grižta Bajoras su OFELIJA

OFELIJA. Kur yra gražioji Danijos Didybė?

KARALIENĖ. Na ką, Ofelija?

OFELIJA (*dainuoja*). *Kaip atskirsiu tavo meilę*

Vieną iš minios?

Iš tos kriauklės prie kepurės,

Kurpių ir lazdos.

KARALIENĖ. Ką gi reiškia ta daina, mieloji?

OFELIJA. Jūs sakote? Ne, prašau įsidėmėti.

*(Dainuoja) Ponia, mirė jis ir niekad
Nepareis namo.
Prie galvos – žalia velėna,
Po kojom – akmuo.*

U-a!

KARALIENĖ. Ne! Bet Ofelija...

OFELIJA. Prašau įsidėmėti.

*(Dainuoja) Marškiniai – balti kaip sniegas
Jeina KARALIUS*

KARALIENĖ. Deja, tik pažiūrėkit, Pone!

OFELIJA *(dainuoja)*. *Su gėlėm dailiom.
Neverkė prie kapo niekas
Ašarom gailiom.*

KARALIUS. Kaip laikotės, gražioji dama?

OFELIJA. Gerai, tepadedą jums Dievas. Sako, pelėda
buvusi kepėjo duktė.⁴⁵ Viešpatie, mes žinome, kas esam,
bet nežinome, kuo galim tapti. Tebūna Dievas jūsų
svečias!

KARALIUS. Ji vis galvoja apie savo tėvą.

OFELIJA. Prašau, nė žodžio apie tai. Bet jei jus klaustų,
šitaip atsakykit:

*(Dainuoja) Rytoj, per Šventą Valentį,
Kai tik išauš diena,
Aš, tavo nuotaka, prie lango
Stovėsiu laukdama.*

*Vos tik nubudo, tuoj sujudo
Bernelis mano tas:
Vidun įleido, bet paleido
Išmindžiojęs rūtas.*

KARALIUS. Miela Ofelija!

OFELIJA. Tikrai, be jokių priesaikų, užbaigsim šitaip:

*(Dainuoja) O Jėzus ir Pana Švenčiausia!
Bernai tie nelemti,
Jei tik pripuola, tai ir puola –
Jie visuomet kalti.*

*Kol nevoliojai, tol viliojai
Vedybom, šelmi tu!*

O jis atsako:

*Jei tebebūtum dar su rūtom, –
Dabar – jau per vėlu.*

KARALIUS. Ar seniai ji tokia?

OFELIJA. Tikiuosi, kad viskas bus gerai. Turime būti
kantrūs. Bet aš galiu vien tik verkti, pagalvojus, jog
paguldys jį šaltoje žemėje. Mano brolis sužinos apie
tai; tad ačiū už gerą patarimą. – Ei, mano karietą! –

⁴⁵ Sako, pelėda buvusi kepėjo duktė. – Pasakojimas apie kepėjo dukterį, kuri išbarė motiną, kam toji davė Kristui duonos, ir todėl pavirto pelėda.

Labanakt, Ponios! Labanakt, mielos Ponios! Labanakt! Labanakt!

Išeina

KARALIUS. Pasekit ją ir saugokit, prašau!

HORATIO išeina

Tai sielvarto gilaus nuodai: jie trykšta
Iš tėvo gedulo, Getrūda! Bėdos
Nelanko kaip šnipai pavieniui, –
Pulkais! Pradžioj – jos tėvas, o po to –
Sūnus jūsiškis, elgesiu šiurkščiu
Užsitarnavęs tremtį; štai dabar
Jau net ir dėl Polonijaus mirties
Girdai nešvarūs užkrėtė žmonių
Mintis ir šnabždesius: juk buvo paika
Jį taip slapta ir paskubom užkasti;
Ofelija – netekusi savęs
Ir proto, o be jo mes – gyvuliai,
Pamėklės; ir galop grėsmė didžiausia –
Iš Prancūzijos grįžęs čia slapta
Jos brolis, pasimetęs ir apstulbęs.
Pikti liežuviai teršia jam ausis
Gandų maru apie jo tėvo mirtį;
Pritrūkę medžiagos kalboms, jie šmeižia
Ir Mus. Ne kartą, o miela Gertrūda,
Tarytum mirtį sėjantis pabūklas,
Pataiko jie ir man!

Už scenos triukšmas

KARALIENĖ. Koks triukšmas čia dabar?

Įeina kitas Bajoras

KARALIUS. Šveicarai! Ei! Tesaugo jie duris!

Na, kas ten daros?

BAJORAS. Gelbėkitės, Pone!

Nė okeanas, išsiveržęs per kraštus,
Greičiau neryja lygumų pakrantės,
Kaip maištui vadovaujantis Laertas
Niokoja jūsų dvariškius. Minia
Jį viešpačiu vadina, lyg pasaulis
Teprasidėtų tik dabar. Paneigę
Senovės papročius visus, jie šaukia:
„Mes renkame karaliumi Laertą!“,
Patvirtindami šiuos žodžius riksmu,
Kepurėmis ir rankų plojimu:
„Laertą mums! Laertas bus karalius!“

KARALIENĖ. Kaip džiūgauja, nors pėdsakai klaidingi!

Ne ta kryptim, klastingi danų šunes!

Už scenos triukšmas

KARALIUS. Duris išlaužė.

Įeina ginkluotas LAERTAS; danai iš paskos

LAERTAS. Kur tas karalius? – Likite lauke.

DANAI. Ne, eikime ir mes.

LAERTAS. Prašau, palikit!

DANAI. Gerai, tegu.

Pasitraukia už durų

LAERTAS. Dėkoju, Ponai, jums!

Tik saugokit duris! – Gražink man tėvą,
Karaliau nešvankus!

KARALIENĖ. Nurimk, Laertai.

LAERTAS. Ramus, nors ir tik vienas kraujo lašas

Man šauktų: išgama! ir tėvą plūstų
Raguočium; motinos skaisčioj kaktoj
Įspaustų kekšės žymę.

KARALIUS. Bet, Laertai,

Kodėl tavasis maištas toks besaikis? –
Tegu, Gertrūda. Nebijok dėl Mūsų:
Karalių saugo tokis dieviškumas,
Jog išdavystė, vos išvydus, meta
Savuosius siekimus. – Sakyk, Laertai,
Kas taip įkaitino? – Gertrūda, leisk jam. –
Kalbėk, žmogau!

LAERTAS. Kur tėvas?

KARALIUS. Miręs.

KARALIENĖ. Bet ne nuo jo rankos.

KARALIUS. Teklausia, kiek tik nori.

LAERTAS. Tad kaip jis mirė? Nieks nebeapmulkins!

Klusnumo priesaikas visas tegriebia
Juodžiausias nelabasis! Tepraryja
Išganyką ir sąžinę bedugnė!
Ir kas man pragaras! Ir šis, ir kitas
Pasaulis man – niekai. Kas bus – tas bus, –
Atkeršysiu už tėvą!

KARALIUS. Kas neleis?

LAERTAS. O, nieks pasauly, jei tik aš norėsiu!

Ir mano priemonės, nors ir negausios,
Toli pasieks.

KARALIUS. Laertai mano mielas,

Tu nori sužinoti tiesą, bet
Ar kerštas verčia ir draugus, ir priešus,
Laimėtojus ir pralaimėtojus – visus
Ant tos pačios statyti kortos?

LAERTAS. Tik priešus.

KARALIUS. Norit sužinot, kas jie?

LAERTAS. Aš jo draugus tarytum pelikanas

Gyvybę paaukodamas maitinčiau
Širdies krauju⁴⁶.

KARALIUS. Dabar tai tu kalbi

Kaip mylintis sūnus ir kaip bajoras.
Žinok: nekaltas aš dėl jo mirties

⁴⁶ ...tarytum pelikanas / Gyvybę paaukodamas maitinčiau / Širdies krauju. – Buvo manoma, kad pelikanas jaunikius maitinąs savo paties krauju ir mėsa, draskydamas sau krūtinę.

Ir man tikrai skaudus jo netekimas.
Taip, kaip dienos šviesa akims, tuojau
Bus viskas aišku tau.

DANAI *už scenos*. Įleiskit ją.

LAERTAS. Kas ten per triukšmas, ei?

Grįžta OFELIJA

O karšti, išdžiovink man smegenis!
Ir ašaros, septyneriopai sūrios,
Išėskit man akis! Nuo keršto svorio
Svarstyklės lūš! O rože gegužės!
Ofelija brangi, miela mergaitel!
Dangau, argi jaunos mergaitės protas
Toks pat mirtingas kaip gyvybė senio?
Ir nuostabi ta meilės prigimtis:
Netekus mylimo, ji atiduoda
Brangiausią savo dalį jam.

OFELIJA (*dainuoja*). *Nepridengtą jį nešė į kapus –
Ei tuto lylio lioj.*

*Į duobą krito ašarų lietus –
Lik sveikas, mano balandėli!*

LAERTAS. Tu ir protinga, keršto šaukdama,
Manęs taip nepaveiktum!

OFELIJA (*dainuoja*). *Dainuokite jūs – tenai, o tenai,
Ir šaukite jį – o tenai.*

Bet kaip tas priedainis tinka! Apgavikas ūkvedys pavogė šeimininko dukterį.

LAERTAS. Tie svaičiojimai daug ką sako.

OFELIJA. Štai rozmarinas – atminimams. Neužmiršk
manęs, prašau, o mylimasis. O čia štai našlaitėlės: jos –
svajonėms.

LAERTAS. Net beprotybei atminimai su svajonėm
tinka!

OFELIJA. Čionai jums pankuolė ir sinavadas; čia jums
rūta; o šitos man. Mes jas galėtumėm vadinti palaimintom
sekmadienio žolelėm. O! Savo rūtas jūs kitaip turėtumėt
nešioti. Čia dar saulutė. Aš jums norėjau dovanoti žibuoklių,
bet visos jos nuvyto, tėvui mirus. Sako, jis gerai pabaigęs...

(Dainuoja) Nes Robinas man visas džiaugsmas.

LAERTAS. Ji viską – sielvartą, aistras, mintis,
Net pragarą – vilionėmis paverčia!

OFELIJA (*dainuoja*). *Ir niekad nebegrįš?
Ir niekad nebegrįš?
Ne, jau amžinai –
Eik ir tu tenai –
Jis niekad nebegrįš.*

*Barzda – balta kaip sniegas,
Linų spalvos galva.
Jo nebėr ir nebus,*

*Neraudok. Tegu bus
Ši žemė jam lengva.*

Būk gailestingas, Dieve, jam ir kitoms krikščionių sieloms. Tebūna Jisai su jumis!

Išeina

LAERTAS. Ar tu matai, o Dieve!

KARALIUS. Laertai, leisk su tavimi dalintis

Skausmu; neleisti būtų neteisinga.

Eik ir sukviesk draugus išmintingiausius, –

Te jie išklauso mus ir tensusprendžia.

Jei ras, kad aš, tiesiog ar netiesiog,

Pridėjau ranką – viskas: karūna,

Gyvybė ir valstybė – viskas tavo,

Kaip atpildas. Bet jeigu ne, tuomet

Turėsi viską patikėti man,

Ir šitaip, veikdami kartu, ieškosim

Priimtino sprendimo tau.

LAERTAS.

Tebūna!

Bet jo mirtis ir laidotuvės slaptos –

Be kardo, be trofėjų ir be herbų,

Be iškilmingų šermenių – dar šaukia

Tarytum iš dangaus ir reikalauja

Atsakymo.

KARALIUS. Jį gausi, ir tada

Te kirvis nusikaltėlių išrinka!

Dabar – prašau su manimi.

Išeina.

VI SCENA

Kitas kambarys pilyje.

Įeina HORATIO su TARNU

HORATIO. Kas ten norėtų su manim kalbėtis?

TARNAS. Jūrininkai, Pone. Jie sakosi turį jums laiškų.

HORATIO. Tegu įeina.

Tarnas išeina

Iš kur kitur tatau galėtų būti,

Jei ne iš Hamleto, aš nežinau.

Įeina jūrininkai

PIRMASIS JŪRININKAS. Telaimina jus Dievas, Pone!

HORATIO. Telaimina Jisai ir jus.

PIRMASIS JŪRININKAS. Ir laimins Pone, jeigu Jam patiks. Čia jums laiškas, Pone, iš pasiuntinio, keliavusio į Angliją, jei tikrai jūs vadinatės Horatio, kaip man buvo pasakyta.

HORATIO (*skaito*). *Horatio, kai perskaitysi šį laišką, parūpink tiems vyrukams priėmimą prie karaliaus: jie turi jam laiškų. Dar nė antrajai kelionės dienai jūra nepasibaigus, mus ėmė vyti stipriai ginkluotas piratų laivas. Kadangi mūsų šalis pasirodė nepakankamai greitas, teko pasikliauti narsumu. Susirėmimo metu aš užšokau ant jų laivo; tuo pačiu metu šisai*

*pasitraukė nuo mūsiškio, ir taip aš vienas patekau į nelaisvę.
Su manim jie elgėsi kaip gailėstingi vagys, ir jie žinojo, ką
daro: dabar turiu jiems atsilyginti. Pasirūpink, kad karalius
gautų jam siunčiamus mano laiškus, o pats skubėk pas mane,
lyg bėgdamas nuo mirties. Turiu tau pasakyti į ausį keletą
žodžių: jie tave apkurtins, bet vis tiek bus dar per lengvi da-
lyko svoriui išsakyti. Šie malonūs vyrukai parodys tau kelią
pas mane. Rozenkrancas ir Gildensternas tebėra pakeliui į
Angliją. Apie juos turiu tau daug ką pasakyti. Lik sveikas!
Tasai, kuri žinai tavuoju esant,
Hamletas.*

Eime, įteiksite karaliui laiškus,
Tik greitai, kad galėtumėt nuvesti
Pas tą, kurs atsiuntė čia jus.
Išeina.

VII SCENA

Kitas kambarys pilyje.

Įeina KARALIUS ir LAERTAS

KARALIUS. Dabar štai tavo sąžinė turėtų
Mane išteisinti ir laikyti širdy
Kaip draugą, nes girdėjai, kad tasai,
Kuris nužudė kilnų tavo tėvą,
Norėjo ir mane.

LAERTAS. Atrodo, taip;
Tačiau kodėl nepersekiojot jūs
Tokių tikrai sunkių nusikaltimų,
Kuomet saugumas, išmintis ir kitkas
Turėjo skatinti.

KARALIUS. Dėl dviejų dalykų.
Gal jums jie ir atrodys per menki,
Bet man abu jie svarbūs. Karalienė,
Jo motina, gyvena vien jo žvilgsniais,
O man – gerai tai ar blogai – vis tiek –
Jinai taip artima dvasia ir kūnu,
Jog aš, kaip ta žvaigždė, tik jos traukos
Rate sukuos. Kita gi priežastis, kodėl
Nepasiduodu viešumos sprendimui, –
Žmonių atsidavimas jam: minia,
Visas jo ydas meilėje panėrus,
Kaip medį akmeniu versmė, ir pančius
Paverstų puošmena. O mano strėlės,
Per lengvos atsispirti tokiam vėjui,
Atgal sugrįžtų, taikinio nesiekę,
Į mano lanką.

LAERTAS. Ir taip aš tėvo netekau. Sesuo
Iš proto išvesta: ji tobulybe –
Jei girtina, ko jau nebėr, – stovėjo
Viršūnėj amžiaus, tarsi klausdama,
Kas jai prilygs? Atkeršysiu už ją!

KARALIUS. Nedrumsk dėl to sau miego. Negalvok,

Jog Mes iš tokio molio nukrėsti,
Kad leistumėm tampyti už barzdos,
Laikydami tai pramoga. Netrukus
Šį tą išgirsi. Taip, Mes tavo tėvą
Mylėjome, bet ir save. Tikiuosi...

Jeina Pasiuntinys su laiškais

Yra kas naujo?

PASIUNTINYS. Hamleto laišakai.

Štai jums, o čia štai kitas – karalienei.

KARALIUS. Iš Hamleto? Kas atnešė juos čia?

PASIUNTINYS. Jūreiviai, Pone; aš jų nemačiau;

Gavau iš Klaudijaus, o jis – iš to,
Kurs atnešė.

KARALIUS. Pasiklausyk, Laertai. –

Paliki mus.

Pasiuntinys išeina

*Galingiausioji Aukštybe! Teikitės žinoti, jog esu išmestas
nuogas Jūsų karalystėje. Rytoj prašysiu leidimo atsistoti
Jūsų Karališkoje Akivaizdoje, kad, maldaudamas atleidimo,
galėčiau apsaugoti savo staigaus ir keisto sugrįžimo prie-
žastis.*

Hamletas.

Bet ką tai reikštų? Kur visi kiti?

Ar grįžo? Gal čia tik kokia klasta?

LAERTAS. Pažįstat raštą?

KARALIUS. Taip, tai jo. Štai „nuogas“,

O prieraiše, štai čia, jis sako „vienas“.

Ką man patarsit?

LAERTAS. Ir man neaišku. Bet tegu jis grįžta!

Atsigavins paliegusi širdis,

Nes aš galėsiu sviesti jam į veidą:

„Tai taip tu padarei!“

KARALIUS. Jei taip, Laertai, –

Bet kaip kitaip ir begalėtų būti? –

Aš vadovausiu jums.

LAERTAS. Gerai, Valdove,

Jei tik nevadovausite į taiką.

KARALIUS. Į taiką jumyse. Kuomet sugrįš,

Jei nežadės vėl leisti į kelionę,

Aš jį – ir tai jau mano suplanuota –

Gudriai įtrauksiu į tam tikrą veiksmą,

Kurio eigoj jis neišvengs lemties,

Bet taip, jog nė menkiausias kaltės vėjas

Nepūstels: net jo motina laikys

Tatai nelaime.

LAERTAS. Atsiduosiu jums,

Ir tuo mieliau, jei teiksitės mane

Naudoti įrankiu.

KARALIUS. Tatai Mums tinka.

Dar jums kelionėse tebesant, čia
Daug buvo kalbama, ir tai jam girdint,
Koks jūs puikus vienoj srity, ir tas
Jame sukėlė daug daugiau pavydo
Nei visa kita, nors – aš taip manau –
Tai menkniekis.

LAERTAS. Kokia gi ta sritis?

KARALIUS. Tik kaspinas jaunam prie skrybėlės,
Tačiau naudingas; nes šviesus ir lengvas
Drabužis tinka ne mažiau jaunesiems
Kaip orūs sabalo apsiaustai seniems,
Pabrėžiantys sveikatą bei rimtumą.
Taip gal prieš porą mėnesių čia lankės
Normandijos bajoras. Prancūzus
Žinau, nes kariavau su jais: ant žirgo
Tikrai jie puikūs; bet šisai narsuolis –
Tai magas, iš tiesų: su savo žirgu
Jis darė tiesiai stebuklus, lyg būtų
Su juo suaugęs savo prigimtim.
Jisai prašoko visa, ką galėčiau
Išrasti mintyse.

LAERTAS. Normanas, sakot?

KARALIUS. Normanas.

LAERTAS. Dievaž, juk tai Lamondas!

KARALIUS. Taip, tas pats!

LAERTAS. Aš jį gerai pažįstu, – tikras perlas
Ir pažiba visos tautos.

KARALIUS. Tai jis ir pasakojo apie jus,
Iškeldamas nepaprastą gabumą
Fechtuotei, ypatingai rapyrą.
„Tai būtų reginys, – kalbėjo jis, –
Jei jam kas nors pajėgtų atsispirti!“,
Prisiekdamas, jog nieks iš jo tautos
Neturys nei tokios akies, nei rankos,
Kad jam prilygtų. Na, ir štai dėl to
Taip Hamletą užnuodijo pavydas,
Jog jis gyveno vien tik troškimu,
Kad grįžtumėt su juo pasifechtuoti.
Dabar iš to...

LAERTAS. Ir kas iš to, Valdove?

KARALIUS. Laertai, ar brangus jums buvo tėvas?

O gal jūs, kaip tas gedulo paveikslas,
Tik veidas be širdies.

LAERTAS. Kodėl jūs klausiat?

KARALIUS. Ne, ne dėl to, kad aš tikrai manyčiau,
Jog jūs stokojot meilės savo tėvui,
Bet kad jinai, kaip laiko kūriny,
Laike praranda kibirkštis ir liepsną.
Net meilės liepsnoje yra dagtis,
Kuri gesina ją, ir jokis gėris

Nelieka amžinai toks pat; nes gėris,
Pasiekęs pilnį, miršta nuo gausos.
Norėdami ką veikti, *turim* veikti
Tada, kai *norim*, nes tas *norim* kinta,
Išvirsdamas delsimais ir silpnybėm,
Gausiom kaip įvykiai, balsai ir rankos,
O *turim* tampa atsidūsimu,
Kuris kartu palengvina ir kenkia.
Bet prie žaizdos! Rytoj jis grįš. Tad kuo jūs
Įrodysit, kad ne vien žodžiais esat
Sūnus?

LAERTAS. Bažnyčioj perpjausiu jam gerklę!

KARALIUS. Nėra šventovių žmogžudžiui, kaip kerštui

Nėra ribų. Ir tai tiesa. Bet jums
Geriausia būtų pasilikti namie.
Parvykęs Hamletas tuoj sužinos
Jus grįžus. Mes ką nors nusiūsim
Pas jį prancūzų teikiamo jums garso
Iškelti, nulakavus dvigubai.
Po to suvesim jus ir padarysim
Lažybas. Būdamas kilnios širdies,
Neįtarus ir lengvapėdis, aišku,
Netikrins špagų, tad bus nesunku
Paimti aštrią ir smūgiu klastingu
Atkeršyti už tėvą.

LAERTAS. Taip ir bus;
Šiam tikslui aš išstipsiu savo kardą
Nuodingu tepalu, kurį pirkau
Iš vieno valkatos. Jis toks galingas,
Jog tik suvilgyk ašmenis jame,
Ir nieks: nei trauklapiai reti, nei žolės,
Kurios tik turi gydomos jėgos,
Negelbės įdrėkstum. Aš juo išstipsiu
Rapyros smaigalį ir, jei paliesiu,
Mirtis ištiks.

KARALIUS. Galvokime toliau;
Pasverkim, kiek mums priemonės ir laikas
Yra palankūs. Jei nepasisektų
Ar išsiduotumėm nevikrumu,
Geriau nevykdyti. Todėl šį planą
Turėtų remti kitas, kurs, šiam žlugus,
Laikytų viską. Leiskit pagalvoti!
Mes iškilmingai statome už jus...
Taip! Jau turiu!
Kai būsit jau įkaitę ir ištroškę,
Jūs kirsite kaip galima stipriau,
Kad jis prašytų gerti. Aš paruošiu
Jam taurę, iš kurios (jei jis kaip nors
Išvengtų jūsų smūgio) jam pakaks
Tik siurbtelėti. – Ei, kas ten per triukšmas?

Jeina KARALIENĖ

Na kas, mieloji karaliene?

KARALIENĖ. Kaip greit nelaimė vejasi nelaimę!

Jūsų sesuo nuskendo, o Laertai!

LAERTAS. Nuskendo? Kur?

KARALIENĖ. Yra palinkęs virš upokšnio gluosnis,

Srovėj atspindintis blyškius lapus.

Atėjusi ten su keistais vainikais

Iš dilgėlių, saulučių ir vėdrynų,

Iš orchidėjų – tų, kurias grubus

Piemuo vadina daug šiurkščiau, kurioms

Mergaitės skaisčios ir nekaltos duoda

Numirėlio pirštelių vardą, – siekė

Ant svyrančios šakelės užkabinti

Gėlių pynes ir, stiebui pavydžiam

Nulūžus, krito su žolių trofėjais

Į verkiantį upokšnį. Jos suknelė

Tarsi undinę laikė virš vandens,

O ji, nė nesuvokdama, kas laukia,

Lyg savo elemente pasijutus,

Dainavo nuotrupas senų dainų.

Bet neilgai, tik kol sušlapę rūbai

Nutraukė vargšę iš skaidrios dainos

Į mirtį dumblinę.

LAERTAS. Tai ji nuskendo?

KARALIENĖ. Nuskendo.

LAERTAS. Per daug turi vandens, Ofelija!

Neliesiu ašarų. Deja, gamta

Tebesilaiko įpročių, nors gėda

Kažką sakytų. Bet išverkus jas,

Išeis ir moteris iš mano dvasios.

Sudie, Valdove! Mano žodžių liepsną

Kvailystė užgesino.

Išeina

KARALIUS. Greitai einam.

Tiek buvo vargo, kol nusiramino!

Bijau, kad vėl iš naujo nepradėtų.

Tad sekim jį, Gertrūda.

Išeina.

V VEIKSMAS

I SCENA

Kapinės.

Jeina du kaimiečiai su kastuvais etc.

PIRMASIS KAIMIETIS. Ar gali būti krikščioniškai laidojama ta, kuri savo noru išganymo ieško?

ANTRASIS KAIMIETIS. Sakau, kad gali; todėl greičiau

kask jai duobę. Tardytojas ištyrė jos bylą ir leido krikščioniškai laidoti.

PIRMASIS KAIMIETIS. Kaip tai gali būti? Ji gi ne savo

gyvybę gindama nusiskandino.
ANTRASIS KAIMIETIS. Taip jau yra.
PIRMASIS KAIMIETIS. Tatai turėjo atsitikti *se offendendo*⁴⁷;
kitaip negali būti. Viskas glūdi štai ščia: jei aš sąmo-
ningai nusiskandinu, tatai parodo veiksmą. O veiks-
mas turi tris šakas: veikimą, darymą ir atlikimą; ergo⁴⁸,
jinai nusiskandino sąmoningai.
ANTRASIS KAIMIETIS. Betgi klausyk, bičiuli Kastuvėne...
PIRMASIS KAIMIETIS. Pala! Žiūrėk: čionai – vanduo; o
čia – žmogus; gerai. Jei žmogus eina prie šio vandens
ir nusiskandina, tai reiškia, nori jis ar nenori, eina –
įsidėmėk. Bet jeigu vanduo ateina pas jį ir nuskandina,
tuomet jau ne jis pats nusiskandino. Ergo, tasai, kurs
nėra kaltas dėl savo mirties, gyvenimo netrumpina.
ANTRASIS KAIMIETIS. Bet ar tai įstatymas?
PIRMASIS KAIMIETIS. Kaipgi; teismo tardytojo įstatymas.
ANTRASIS KAIMIETIS. Nori išgirsti tiesą? Jei nebūtų ba-
joriškos kilmės, niekas jos krikščioniškai nelaidotų.
PIRMASIS KAIMIETIS. Taip, tu pasakei. Ir tuo labiau gaila,
kad šiame pasaulyje didieji turi daugiau ūpo kartis ar-
ba skandintis negu paprasti krikščionys. Na, duok šen
mano kastuvą! Nėra senesnių bajorų už duobkasius,
sodininkus ir grioviakasius. Jie tęsia Adomo profesiją.
ANTRASIS KAIMIETIS. Argi jis buvo bajoras?
PIRMASIS KAIMIETIS. Jis buvo pirmas žmogus su herbu.
ANTRASIS KAIMIETIS. Kadgi jis jokio herbo neturėjo.
PIRMASIS KAIMIETIS. Ką? Ar tu pagonis? Kaip tu Šventą
Raštą supranti? Šventam Rašte pasakyta: Adomas ka-
sė. Kaip jis būtų galėjęs kasti be herbo? Aš tau duosiu
dar vieną klausimą. Ir jei kaip reikiant neatsakysi, tuo-
met prisipažink pats, jog...
ANTRASIS KAIMIETIS. Klausk.
PIRMASIS KAIMIETIS. Kas stato tvirčiau už mūrininką,
laivų statytoją ir dailidę?
ANTRASIS KAIMIETIS. Kartuvių statytojas; jo pastatas
pergyvena tūkstantį įnamių!
PIRMASIS KAIMIETIS. Tavo sąmojis man patinka, tikrai.
Kartuvės gerai daro. Bet kaip gerai daro? Jos gerai daro
tiems, kurie blogai daro. O tu blogai darai, sakydamas,
jog kartuvės tvirčiau pastatytos negu bažnyčia. Ergo,
kartuvės tau gera padarytų. Bet prie klausimo. Na!
ANTRASIS KAIMIETIS. Kas stato tvirčiau už mūrininką,
laivų statytoją ir dailidę?
PIRMASIS KAIMIETIS. Taip; atsakyk ir išsikinkyk.
ANTRASIS KAIMIETIS. Dabar galiu atsakyti, po šimts!
PIRMASIS KAIMIETIS. Na!
ANTRASIS KAIMIETIS. Prisiekiu mišiomis, nebežinau.

⁴⁷ ...*se offendendo* (lot.) – save puolant; duobkasys pasako vietoj įprastos teismo formulės *se defendendo* (ginantis).

⁴⁸ *Ergo* (lot.) tad, taigi.

Scenos gilumoje pasirodo HAMLETAS ir HORATIO

PIRMASIS KAIMIETIS. Nebelaužyk sau galvos dėl to; kvailo asilo rimbu nepagreitinsi. Bet jeigu kas tavęs netrukus to paties klaustų, atsakyk, kad duobkasys. Jo statyti namai laiko iki pasaulio pabaigos. O dabar nubėk pas Joganą⁴⁹ ir atnešk man puskvortę karčiosios.

(Antrasis kaimietis išeina. Pirmasis kasa ir dainuoja)

*Kai jaunas būdamas mylėjau,
Man buvo taip puiku,
Jog vien tik džiaugtis tenorėjau
Prabėgančiu laiku.*

HAMLETAS. Argi tas vyrukas nejaučia savo amato, kad jis ir duobę kasdamas dainuoja?

HORATIO. Įprotis išgujo neįjaukumą.

HAMLETAS. Taip jau yra; mažai dirbanti ranka visuomet jautresnė.

PIRMASIS KAIMIETIS *(dainuoja)*. *Bet amžius kaip vagis prislinkęs*

*Užklupo taip staiga,
Ir šitaip nelauktai atėjo
Kelionės pabaiga.
(Išmeta kaukolę)*

HAMLETAS. Toji kaukolė turėjo kitados liežuvį ir galėjo dainuoti. Kaip tas niekšas trenkia ją į žemę – lyg tai būtų žandikaulis Kaino⁵⁰, kuris įvykdė pirmąją žmogžudystę. Galėjo tai būti galva kokio nors politikieriaus, kuris dabar turi štai tam asilui nusilenkti, – tokio, kurs patį Dievą būtų apsukęs, ar ne?

HORATIO. Galėjo taip būti, Prince.

HAMLETAS. Arba dvariškio, kuris galėjo sakyti: „Labas rytas, malonus Prince! Kaip jums einasi, gerasis Prince?“ O gal tai buvo ponas Toks-ir-toks, kurs gyrė pono Tokio-ir-tokio arklį, manydamas jį sau išprašyti, ar ne?

HORATIO. Taip, Prince.

HAMLETAS. Taip, taip! O dabar – Jo Šviesybės Kirmino malonėje, be apatinio žandikaulio, duobkasio perskelta makaulė. Gražus pasikeitimas! Kad būtų įmanoma pamatyti, kaip tatai įvyksta! Argi tik tiek teatsiėjo tų kaulų išauginimas, kad jais dabar būtų žaidžiama rutulių vietoje? Manuosius gelia, apie tai pagalvojus.

PIRMASIS KAIMIETIS *(dainuoja)*. *Kastuvas ir kaplys kaplelis,*

*Drobiniai marškiniai.
Ir kapas molyje brolelis
Laukia manęs seniai.
(Išmeta kitą kaukolę)*

HAMLETAS. Štai dar viena! Ir kodėl ji negalėjo būti kokio nors teisininko? Kur dabar sukti jo iškalbos vingiai ir

⁴⁹ ...nubėk pas Joganą... – Manoma, kad Šekspyras mini netoli „Gaublio“ teatro buvusią smuklę.

⁵⁰ ... žandikaulis Kaino... – Pirmosios žmogžudystės nužudymo įrankis. Buvo pasakojama, kad biblinis Kainas savo brolių Abelį užmušė asilo žandikauliu.

įmantrios plonybės, jo bylos, nuosavybės ir apgaulingos išmonės? Kodėl jis dabar turi kęsti to grubaus niekšo purvino kastuvo smūgius per makaulę, nė nemanydamas kelti jam bylos užžeidimą veiksmu? Hm! Savo laiku tasai vyrukas galėjo būti stambus žemės supirkinėtojas su visokiais aktais, įkeitimais, užstatais, dvigubomis garantijomis ir išieškojimo teisėmis! Ar tai visų jo bylų galas ir išieškojimo teisių atgavimas – galų gale tegauti saują smulkios žemės savo puikiai smegeninei pripildyti? Ar galėtų dabar garantuoti jo žirantai, tegu ir dvigubi, daugiau žemės negu per dviejų sutarčių ilgį ir plotį? Net nuosavybės dokumentai – ir tie vargu tilptų šioje dėžutėje; o pačiam savininkui ar nereikia daugiau vietos, a?

HORATIO. Nė per jotą, Prince.

HAMLETAS. Ar ne iš avies kailio daro pergamentą?

HORATIO. Taip, Prince. Bet ir iš veršio.

HAMLETAS. Avys ir veršiai visi tie, kurie šitaip mano apsidrausti. Noriu su šiuo vyruku pasikalbėti. – Kieno tas kapas, ei?

PIRMASIS KAIMIETIS. Mano, Pone.

(Dainuoja) Ir kapas molyje brolelis

Laukia manęs seniai.

HAMLETAS. Tikrai, jis yra tavo, nes tu jame guli.

PIRMASIS KAIMIETIS. Jūs negulite jame, todėl jisai ne jūsų. Kai dėl manęs, tai, nors dar neguliu jame, vis tiek jis yra mano.

HAMLETAS. Tu meluoji jame, kad esi jame ir kad jis yra tavo. Jis yra mirusiems, ne gyviems; štai kodėl tu meluoji.

PIRMASIS KAIMIETIS. Tai gyvas melas, Pone; nuo manęs jis grįš pas jus.

HAMLETAS. Kokiam gi vyrui tu kasi šią duobę?

PIRMASIS KAIMIETIS. Jokiam, Pone.

HAMLETAS. Kokiai tad moteriai?

PIRMASIS KAIMIETIS. Irgi jokiai.

HAMLETAS. Tai ką gi čia laidos?

PIRMASIS KAIMIETIS. Tą, kuri buvo moteris, Pone; bet dabar, Dieve duok jai dangų, ji yra mirusi.

HAMLETAS. Bet koks tikslus tas niekšas! Su juo reikėtų kalbėtis pagal kompasą, kad nepasipjautumėm savo paties dviprasmybėmis. Dievaž, Horatio, jau bus trejetas metų, kai aš pastebiu štai ką: laikai tiek išpruso, jog greitai kaimiečio kojos pirštas sieks dvariškio užkulnį, erzindamas šio nuospaudas. – Ar seniai duobkasiauji?

PIRMASIS KAIMIETIS. Iš visų metų dienų aš pradėjau kaip tik tą dieną, kuomet paskutinis mūsų karalius nu- galėjo Fortinbrą.

HAMLETAS. Prieš kiek laiko tai buvo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Nežinot? Kiekvienas kvailys ga-

lėtų pasakyti. Tai buvo tą pačią dieną, kuomet jaunasis Hamletas – tas, kur dabar pamišęs ir išsiųstas į Angliją, – gimė.

HAMLETAS. Taip? Bet kodėl jį išsiuntė į Angliją?

PIRMASIS KAIMIETIS. Todėl, kad pamišo. Ten turės atgauti protą. O jei neatgaus – tiek čia tos bėdos!

HAMLETAS. Kodėl?

PIRMASIS KAIMIETIS. Niekas nė nepastebės: visi ten tiek pat pamišę, kiek ir jis.

HAMLETAS. Kaip jis pamišo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Sakoma, labai keistai.

HAMLETAS. Kaip tai keistai?

PIRMASIS KAIMIETIS. Gi ėmė ir išėjo iš proto.

HAMLETAS. Kodėl jis pamišo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Todėl, kad čia Danija. Aš čia jau trisdešimt metų⁵¹, jaunas ir vėliau suaugęs, duobkasiauju.

HAMLETAS. Kiek laiko žmogus išguli žemėje nesupuvęs?

PIRMASIS KAIMIETIS. Jeigu prieš mirtį nesugenda, kaip dažnas pašvinkęs šių laikų numirėlis, kurį vos spėji užkasti, jis jums ištvėrs kokį aštuonetą ar devynetą metų; odminys išlaikys devynerius metus.

HAMLETAS. Kodėl ilgiau negu kiti?

PIRMASIS KAIMIETIS. Todėl, Pone, kad tas amatas taip gerai išdirba jo paties odą, jog ši ilgokai nepraleidžia vandens; o vanduo, taip sakant, yra baisiausias to kekšiasūnio lavono pūdytojas. Štai čia kaukolė. Ji išgulėjo žemėje dvidešimt trejus metus.

HAMLETAS. Kieno ji buvo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Pablūdusio kekšės vaiko buvo ji.
Kieno jūs manote ji buvo?

HAMLETAS. Nežinau.

PIRMASIS KAIMIETIS. Tegu jį maras griebia, tą nevidoną pasiutėlį! Jis man kartą reinvynio bonką ant galvos išliejo. Ta kaukolė, Gerbiamasis, buvo Joriko, karaliaus juokdario.

HAMLETAS. Šita?

PIRMASIS KAIMIETIS. Kaip tik šita.

HAMLETAS. Parodyk.

Paima kaukolę

Deja, vargšas Jorikas! Aš jį pažinojau, Horatio! Neišsemmiamo sąmojo ir nuostabios fantazijos vyras! Jis tūkstantį kartų mane ant savo kupros nešiojo. O dabar – kokį šurpą mano vaizduotėje kelia! Net šleikštu daros gerklėje. Čia buvo tos lūpos, kurias aš nežinau kiek sykių bučiavau. Kur tavo pokštai, sąmojai ir dainos, tos žaibiškos išdaigos, sukeldavę triukšmingą juoką už stalų? Nebėr! Net savo paties grimasai pašiepti! Nebeturį žiaunų? Nueik dabar į kilniosios Damos kambarį

⁵¹ Aš čia jau trisdešimt metų... – Duobkasio žodžiai suteikia informacijos, kad Hamletui yra trisdešimt metų.

ir pasakyk jai, kad, nors ir storiausiai nusidažytų, – vis tiek kada nors bus kaip tu. Ir prajukink ją šitaip! Horatio, prašau, pasakyk man vieną dalyką.

HORATIO. Kas gi tai būtų, Prince?

HAMLETAS. Ar tu manai, kad ir Aleksandras žemėje šitaip atrodė?

HORATIO. Lygiai taip.

HAMLETAS. Ir taip dvokė? Fui!

Padedą kaukolę ant žemės

HORATIO. Lygiai taip, Prince.

HAMLETAS. Štai koks žemas paskyrimas mums tenka, Horatio! Kodėl mes savo vaizduotėje negalėtumėm pasekti Aleksandro dulkių tol, kol patirtumėm, kad jomis statinės skylė užkimšta?

HORATIO. Šitaip į viską žiūrėti reikštų per didelį smalsumą.

HAMLETAS. Visai ne! Tatai galima atlikti pakankamai kukliai, vien tik panašumu į tiesą tesivadovaujant. Kad ir taip: Aleksandras mirė; Aleksandras buvo palaidotas; Aleksandras pavirto į dulkes; dulkės yra žemė; iš žemės yra daromas molis; ir kodėl tuo moliu (kuriuo jis pavirto) nebūtų galima užkimšti alaus statinės?

Valdingas Cezaris, žeme pavirtęs,

Neleis, kad vėjas skverbtųsi įnirtęs.

Te molis, gąsdinęs kadais visus,

Užlopo sieną prieš žiemos nasrus!

Tyliau! Eik šen! Žiūrėk, štai ten ateina

Jeina laidotuvių procesija: kunigai, OFELIJOS karstas, LAERTAS, KARALIUS, KARALIENĖ, jų palydovai etc.

Karalius, karalienė ir dvariškiai.

Bet ką jie lydi taip be apeigų?

Tai ženklas, jog patsai save velionis

Ištiko nevilties ranka. Kilmingas.

Pasekime, kas bus.

Abu pasitraukia į šalį

LAERTAS. Kur kitos apeigos?

HAMLETAS. Juk tai Laertas,

Didžiai kilnus jaunuolis, – pažiūrėk!

LAERTAS. Kur kitos apeigos?

KUNIGAS. Mes laidotuves išplėtėme tiek,

Kiek tik galėjom. Jos mirtis – neaiški;

Tad jei ne įsakai, atėję iš aukščiau,

Nešventintam kape jinai gulėtų

Lig Teismo; vietoje šventų maldų

Jai kristų vien tik akmenys ir šukės.

Dabar – mergautiniai vainikai, gėlės

Ir lydintis namo, į šventą žemę,

Skambėjimas varpų.

LAERTAS. Ir nieko jau daugiau?

KUNIGAS. Tikrai jau nieko.

Giedoti *Requiem* – taip, kaip ir tiems,
Kurie ramiai numiršta – reikštų
Išniekint apeigas.

LAERTAS. Guldyk ją žemėn;
Te iš gražaus ir be dėmės jos kūno
Žibuoklės auga! Bet žinok, šventike:
Ji angelu tarnaus prie Dievo sosto,
Tau kaukiant pragare.

HAMLETAS. Ofelija?

KARALIENĖ *barstydamą gėles*. Gėlelei – gėlės. Tai sudie!
Maniau, kad būsi Hamleto žmona;
Vestuvių guolį puošu tau, ne kapą,
Gėlėm, miela mergaite,

LAERTAS. O, tekrinta
Nelaimė dešimt kartų triguba
Ant nelemtos galvos tam, kurs niekšingai
Jos puikų protą atėmė. Nekaskit,
Kol aš dar kartą neapkabinau!

Išoka į duobę

Dabar užkaskit mirusią ir gyvą,
Ir kaskit tol, kol čia supiltas kalnas
Iškils virš Peliono ir Olimpo⁵²
Žydros galvos!

HAMLETAS *išeidamas į priekį*. Kas tas, kurio gėla
Taip išpūsta, kurs šaukiasi iš skausmo
Keliaujančių žvaigždžių, jog šios sustoję
Baimingai klausosi? Aš – danų princas.
Aš – Hamletas.

Išoka į duobę

LAERTAS. Tegriebia tave velnias!

HAMLETAS *risdamasis su Laertu*. Blogai meldies.

Prašau, nuimk pirštus man nuo gerklės!
Nes aš, nebūdamas staigus ar karštas,
Turiu savy šį tą ir pavojinga,
Todėl tu saugokis. Šalin rankas!

KARALIUS. Išskirt juos!

KARALIENĖ. Hamletai!

VISI. Garbingi Ponai!

HORATIO. Nurimkit, mielas Prince.

Palydovai juos išskiria. Visi išlipa iš duobės

HAMLETAS. Dėl to aš kausiuosi su juo – ir tol,
Kol dar pajėgsiu judinti blakstienas!

KARALIENĖ. Dėl ko, sūnau?

HAMLETAS. Aš ją mylėjau. Tūkstančiai jos brolių
Man neprilygtų meile niekuomet. –

Ką tu norėtum padaryt dėl jos?

KARALIUS. Laertai, jis pamišęs!

⁵² Iškils virš Peliono ir Olimpo... – Pelionas – kalnas Graikijoje, kuris su vėliau minima Osa ir aukščiausiu kalnu Olimpu sudaro kalnų grandinę krašto šiaurės rytuose.

KARALIENĖ. Palikit jį, dėl Dievo meilės!

HAMLETAS. Sakyk, po šimts velnių! Raudoti? Kautis?

Suėsti krokodilą? Gerti acto?

Gavėti? Persiplėšt? Ir aš galiu.

Ar tik verkšlenti? Šokimu į duobę

Mane pažemint? Pasilaidok gyvas

Su ja – ir aš tą patį padarysiu!

Tu ką tik čia pliauškei apie kalnynus.

Te mus užverčia akry milijonais,

Kad, mūsų kapui degančias erdves

Pasiekus, Osa būtų šalia jo –

Tik karpa! Taigi, ką tik tu bepliaukštum,

Ir aš galiu tiek pat.

KARALIENĖ. Tai beprotybė;

Ir priepuolis dar kurį laiką tęsis.

Po to, kantrus tarytum balandėlė,

Auksinei jos porelei išsiritus,

Sėdės jis liūdnas ir tylus.

HAMLETAS. Bet, Pone,

Kodėl jūs šitaip su manim? Aš jus

Mylėjau visados. Tačiau tiek to.

Te Herkulis darys sau, ką norės,

Bet katės kniauks ir šunes netylės.

Išeina

KARALIUS. Pasekit jį, prašau, Horatio.

HORATIO išeina

Laertui. Kantrybę semkit mūsų vakarykštėj

Kalboj, ir viskas greitai išsispręs. –

O jūs, Gertrūda, liepkit saugot sūnų. –

Šiam kapui gyvo antkapio juk reikia.

Ramybės valanda išmuš tuojau,

Bet iki tol teks veikti atsargiau.

Išeina.

II SCENA

Salė pilyje.

Įeina HAMLETAS ir HORATIO

HAMLETAS. Tai tiek dėl to. Dabar prie kitko eikim.

Ar jūs atsimenate, kaip ten buvo?

HORATIO. Taip, mielas Prince.

HAMLETAS. Krūtinėj mano siautėjo kova,

Atnešus nemigą, ir jau atrodė

Blogiau kaip laivo maištininkui pančiuos.

Staiga – šlovė staigumui! (atsitinka,

Jog neapsvarstymas, planams iširus,

Mums padeda; tai liudija dievybę,

Kurios apvaizda mūsų siekimus,

Vos apmestus, įvykdo).

HORATIO. Taip, tikriausiai!

HAMLETAS. Išėjęs iš kajutės,

Jūreivio apsiautalu ant pečių,
Aklai graibydamosis tamsoje,
Radau juos! Apieškojęs kišenes,
Skubiai grįžau atgal ir čia drąsiausiai,
Užmiršdamas iš baimės padorumą,
Nuplėšiau antspaudus karaliaus laiško:
Tai buvo – o karališka niekšystė! –
įsakymas jo, paremtas riebiai
Motyvais įvairiausiai, tarp kurių
Net Danijos ir Anglijos saugumas
(Žiūrėkit, koks pabaisa!), vos jį gavus,
Nukirst man galvą, neeikvojant laiko
Nė kirviui pagaląsti.

HORATIO. O, nejaugi?

HAMLETAS. Štai laiškas; perskaitysi jį vėliau.

Ar pasakoti, ką veikia po to?

HORATIO. O taip, labai prašau.

HAMLETAS. Ir taip patekę į niekšybių tinklą,
Nelaukdami prologo, mano smegens
Tuoju pradėjo veikti. Greitai sėdau
Ir naują laišką parašiau, gražiai,
Nors kitkart, kaip visi valstybės vyrai,
Maniau, – rašyti dailiai – negarbinga
Ir dėjau pastangas užmiršt. Dabar –
Man tai atstojo tarną. Ar norėtum
Išgirsti, ką aš parašiau?

HORATIO. Taip, Prince.

HAMLETAS. Rimčiausią prašymą karaliaus, kad –
Jei Anglas – ištikimas jam vasalas,
Jei nori, kad tarp jų žydėtų meilė
Kaip palmė, o taika kviečių vainiką
Nešiotų, juos draugyste rišdama,
Ir daugelį kitų reikšmingų „Jei“ –
įteikusiems šį laišką, vos paskaičius,
Tuoju pat ir be kalbų nukirstų galvas,
Neleidžiant jiems net ir išpažinties
Atlikt.

HORATIO. Bet kaipgi jį užantspaudavot?

HAMLETAS. Dangus ir čia man buvo palankus.
Turėjau pinigineį tėvo ženklą,
Naudotą danų antspaudui. Sulenkęs
Tą laišką kaip aną, pasirašiau,
Pridėjau antspaudą, padėjau vieton –
Ir taip neatpažino. Kitą dieną
įvyko jūros mūšis. Kas po to –
Žinai.

HORATIO. Po to jau sekė Rozenkranco
Ir Gildensterno pražūtis.

HAMLETAS. Žmogau!
Bet kaip jie mėgavosi savo darbu!

Tad mano sąžinė rami: jie patys
Pasiruošė sau galą landumu.
Juk pavojinga menkesniesiems kištis
Ten, kur susiduria įkaitę ietys
Galiūnų kovoje.

HORATIO. Na ir karalius! Ką?

HAMLETAS. Tad ar ne mano pareiga dabar
Atkeršyt jam? Nužudęs mano tėvą
Ir mano motiną kekše pavertęs,
Pakišęs koją mano išrinkimui,
Jis metė meškerę ir man pačiam.
Bet kaip sukta! Ar būtų nuodėmė
Pasmaugt jį šia ranka? Ar pasmerkimas
Negrėstų man, jei ir toliau aš leisčiau
Tam vėžiui plėstis?

HORATIO. Iš Anglijos tuojau pasieks jį žinios,
Kaip susiklostė reikalas tenai.

HAMLETAS. Bet tarpas dar priklauso man. Būties
Mums vos ištarti „vienas“ tepakanka.
Ir aš, Horatio, labai gailiuosi,
Kad su Laertu taip nesivaldžiau,
Nes mano byloje juk atsispindi
Ir jo lemtis. Prašysiu atleidimo.
Mane jo sielvarto nesantūrumas
įsiutino.

HORATIO. Tyliau! Kas ten ateina?

Įeina jaunasis OSRIKAS

OSRIKAS. Sveiki sugrįžę Danijon, Šviesybe!

HAMLETAS. Dėkoju jums žemai. – Tą mašalą pažįsti?

HORATIO. Ne, mielas Prince.

HAMLETAS. Tad tavo siela gausiau malonėmis apdo-
vanota; nes vien jau jį pažinti būtų nuodėmė. Jis tu-
ri daug ir derlingos žemės: leisk tik galvijui kitus
galvijus valdyti, ir jo ėdžios stovės prie karaliaus stalo.
Tai tikras kuosiukas, bet, kaip sakiau, turtingas didelių
purvyno plotų.

OSRIKAS. Malonus Prince, jeigu Jūsų Šviesybė būtų
nusiteikusi išklaudyti, tai aš turėčiau jai perduoti vie-
ną Jo Didybės reikalą.

HAMLETAS. Aš jį priimsiu su visu dvasios stropumu.
Kepurę naudokite tikrajai jos paskirčiai. Ji priklauso
galvai.

OSRIKAS. Ačiū, Jūsų Šviesybe, bet kad labai karšta.

HAMLETAS. O ne, patikėkite manim, labai šalta, ir vė-
jas pučia iš šiaurės.

OSRIKAS. Tikrai šaltoka, Prince.

HAMLETAS. Bet vis dėlto aš manau, kad labai karšta ir
tvanku, arba mano temperamentas...

OSRIKAS. Labai, Jūsų Šviesybe; taip tvanku, tarytum
būtų... Nemoku nė pasakyti, kaip. Bet Prince, Jo Di-

dybė liepė jums apreikšti, kad jis stambiai susilažino, statydamas už jus. Tai ir yra reikalas, kurį...
HAMLETAS. Meldžiu prisiminti...

Ragina užsidėti kepurę

OSRIKAS. Ne, mielas Prince, taip man patogiau, tikrai.

Neseniai, Prince, į dvarą parvyko Laertas, tikėkite manim, bajoras be priekaišto, kupinas puikiausių išskirtinybių, labai malonus draugijoje bei žymus savo išvaizda. Iš tiesų, su įsijautimu apie jį kalbant, tai tikras dailaus elgesio kompasas ir kalendorius, nes jūs jame rasite visa tai, kuo kiekvienas bajoras norėtų išsiskirti.

HAMLETAS. Pone, jo apibūdinimas jūsų lūpose nieko nepraranda, tik aš manau, kad šitaip jį beinventorizuojant galėtų susipainioti atminties aritmetika, o mes patys tik blaškytumėmės į šalis, negalėdami prisivyti greitai plaukiančiojo dorybių laivo⁵³. Tačiau, teisingai ir pelnytai girdamas, prisipažįstu, kad jo sielą vertinu aš taip labai ir jo dvasios ypatumus laikau tokiomis išskirtinėmis retenybėmis, jog manau, į jį panašų būtų galima rasti nebent tik jo paties veidrodyje, ir kiekvienas, kurs bandytų juo sekti, tebūtų jo šešėlis, nieko daugiau.

OSRIKAS. Jūsų Šviesybė kalba apie jį neklystamiausiai.

HAMLETAS. Bet kam gi visa tai? Kam mes vyniojame tą poną į savo nevalyvą kvapą?

OSRIKAS. Prince?

HORATIO. Argi negalima kokia kita kalba susikalbėti?

Jūs taip ir padarysite, Pone, tikrai.

HAMLETAS. Ką reiškia to bajoro paminėjimas?

OSRIKAS. Laerto?

HORATIO. Jo pinigine jau dabar tuščia, visi auksiniai žodžiai iššvaistyti.

HAMLETAS. To paties, Pone.

OSRIKAS. Aš žinau, kad jums nėra nežinoma...

HAMLETAS. Norėčiau, kad jums tatau būtų žinoma,

Pone; bet jei ir būtų žinoma, deja, kokia gi man iš to nauda? Na, Pone.

OSRIKAS. Jums nėra nežinoma, koks jis puikus...

HAMLETAS. Nedrįstu to pripažinti, bijodamas, kad tai nereikštų, jog aš pats jam puikumui prilįgstu; gerai pažinti kitą – reiškia pažinti save patį.

OSRIKAS. Aš turėjau galvoje ginklo valdymą. Pagal visų jam teikiamą prestižą, niekas šioje srityje jam neprilygsta.

HAMLETAS. Koks gi tas jo ginklas?

OSRIKAS. Rapyra ir durklas.

HAMLETAS. Vadinasi, dvejetas ginklų; na, gerai.

OSRIKAS. Karalius, Prince, susilažino su juo iš šešių

⁵³ ...negalėdami prisivyti greitai plaukiančio jo dorybių laivo... – Hamletas pamėgdžioja manieringą Osriko kalbėseną, kuri Šekspyro laikais buvo madinga tarp dvariškių.

Berberijos žirgų, prieš kuriuos Laertas, kaip girdėjau, stato šešias prancūziškas rapyras ir durklus su visais jų priklausiniais – kaip diržai, pakabos ir kita. Trys iš tų važiuoklių, duodu žodį, labai malonios akiai ir puikiai derinasi su rankenomis – dailios ir vaizdingai sumanytos važiuoklės.

HAMLETAS. Ką jūs vadiniate važiuoklėmis?

HORATIO. Taip ir maniau, kad prieš pabaigą jums dar teks paraštiniais komentarais pasistiprinti.

OSRIKAS. Važiuoklės, Prince, yra pakabos.

HAMLETAS. Jūsų išsireiškimas būtų artimesnis dalyko esmei, jeigu mes patrankas prie šalies nešiotumėmės; kol kas tebūna tik pakabos. Bet toliau: šeši Berberijos žirgai prieš šešis prancūziškus kalavijus su jų priklausiniais ir trys vaizdingai sumanytos važiuoklės: prancūziška prieš danišką! Dėl ko visa tai, kaip jūs sakote, statoma?

OSRIKAS. Karalius, Prince, susilažino, kad iš dvylikos smūgių Laertas jūsų neviršys daugiau negu trimis pataikymais, vadinasi, jis stato dvylika prieš devynis. Ir tatai būtų tuojau pat išbandyta, jei tik Jūsų Šviesybė teiktųsi sutikti.

HAMLETAS. Bet jei aš atsakyčiau: ne?

OSRIKAS. Aš turėjau galvoje jūsų asmenišką dalyvavimą dvikovoje.

HAMLETAS. Aš vaikščiosiu čia, šioje salėje, Pone. Jo Didybės malonumui, tai mano kasdieninio poilsio laikas. Jeigu Laertas sutinka ir karalius tebesilaiko savo užmojo, teatneša rapyras, ir aš jam laimėsiu lažybas. Jei ne – laimėsiu gėdos sau ir smūgių priedo.

OSRIKAS. Ar taip ir pranešti?

HAMLETAS. Ta pačia prasme, pagražinant, kaip jums patiks.

OSRIKAS. Priimkite mano atsidavimą Jūsų Šviesybei!

HAMLETAS. Ir mano jums!

OSRIKAS išeina

Gerai, kad pats prisistato; vargu kieno kito liežuvis tatai padarytų.

HORATIO. Pabėgo pempūkštis dar su kiaušinio lukštu ant galvos.

HAMLETAS. Jis ir motinos krūčiai taip lankstėsi, prieš žįsdamas. Ne tik jis, bet ir daugelis tos pačios veislės kity, kuriuos netikęs mūsų amžius taip be saiko mėgsta, vien tik laiko toną bei išviršinio mandagumo formas, nelyginant kokias putas, įsisavinę, su jų pagalba net ir pro geriausiai išvėtytų rinktinių asmenybių nuomones prasmunka; bet užtenka tik pūsterėti – išbandymui – ir burbulas trūksta!

Jeina Didikas

DIDIKAS. Kilnūs Prince, Jo Didybės siųstas jūsų pasveikinti jaunasis Osrikas grįžęs praneša, kad jūs lau-

kiate salėje. Man pavesta sužinoti, ar jums dar tebe-
teiktų malonumo kautis su Laertu dabar, ar kada nors
vėliau?

HAMLETAS. Aš laikausi savo pasiryžimų; jie sutampa
su karaliaus įgeidžiais. Jeigu jam tinka, aš esu pasiruo-
šęs: dabar ar bet kada, kuomet tik būsiu toks tvirtas,
kaip dabar.

DIDIKAS. Karalius, karalienė ir visi kiti jau pakeliui.

HAMLETAS. Kaip tik laiku.

DIDIKAS. Karalienė pageidautų, kad prieš rungtynes
būtumėt malonus su Laertu.

HAMLETAS. Geras patarimas.

Didikas išeina

HORATIO. Jūs pralaimėsit šias lažybas, Prince.

HAMLETAS. Nemanau; nuo jo išvykimo į Prancūziją
visą laiką treniravausi. Aš laimėsiu šias nelygias la-
žybas. Bet tu negali įsivaizduoti, kas dedasi čionai,
širdy; bet tiek to.

HORATIO. Ne, mielas Prince...

HAMLETAS. Tai tik kvailystė, nujautimas kažkoks, kurs
moterį galbūt ir jaudintų.

HORATIO. Jei jūsų dvasiai kas nors nepatinka, paklau-
sykite jos. Aš užbėgsiu ateinantiems už akių pranešti,
kad jūs blogai jaučiatės.

HAMLETAS. Nė kiek; aš niekinu nujautimą; žvirblis ne-
nukrenta be Apvaizdos rankos. Jei teks dabar – nereiks
vėliau; ir jeigu ne vėliau, vadinasi, dabar; jei ne da-
bar, – vis tiek reikės vėliau. Būti pasiruošus yra viskas.
Kadangi jokiam žmogui iš tikrųjų nepriklauso tai, ką
jis palieka, tai kodėl jam nepalikti anksčiau? Tebūna!

*Įeina KARALIUS, KARALIENĖ, LAERTAS, OSRIKAS, didikai ir kiti palydovai su rapyromis ir
pirštinėmis; įneša stalą su vyno ąsočiais*

KARALIUS. Eikš, Hamletai, priimk šią ranką! Štai!

Paduoda Hamleto ranką Laertui

HAMLETAS. Atleiskit, Pone, – nuskriaudžiau aš jus!

Atleiskit, kaip tikram bajorui tinka!

Visi čia žino, –

Be abejo, ir jums girdėti teko, –

Koks piktas šėlsmas nubaudė mane.

Tad visa, kuo jums prigimtį bei garbę

Taip šiurkščiai įžeidžiau, aš jums sakau,

Tebuvo beprotybė. Bet tuomet

Ar Hamletas jus nuskriaudė? Ne, niekad!

Jei Hamletas, nebūdamas savim,

Laertą nuskriaudė, argi jis kaltas?

Ne. Hamletas tatau griežtai paneigia!

Bet kas tada? Jo šėlsmas! Jeigu taip,

Tuomet ir Hamletas tarp nuskriaustųjų,

Ir beprotybė jo yra jo priešas.

Tad prieš visus

Prašau kilniose savo mintyse
Sutikti, kad be jokio pikto noro,
Paleisdamas per stogą strėlę,
Pataikiau broliui.

LAERTAS. Mano prigimtis,
Kurios motyvai vertė siekti keršto,
Patenkinta. Bet kiek tai liečia garbę,
Paliksiu taikai abejingas tol,
Kol koks nors senas ir garbingas meistras
Žodžiu bei pavyzdžiu pasiūlys būdą
Apginti mano vardą. Bet dabar
Aš jūsų meilę priimu kaip meilę
Ir neįžeisiu jos.

HAMLETAS. Tad aš mielai
Einu į brolišką lažybų kovą. –
Ei! Duokit rapyras!

LAERTAS. Ir vieną man!

HAMLETAS. Aš pats tebūsiu fonas jums, ir mano
Neįgudimo tamsoje jūsiškis menas
Žvaigžde sužibs.

LAERTAS. Jūs šaipotės, Šviesybe!

HAMLETAS. O, ne! Prisiekiu šia ranka.

KARALIUS. Osrik, rapyras! Bet ar jūs žinot
Apie lažybas, Hamletai?

HAMLETAS. Puikiausiai!
Jūs statote šį kartą už silpnesnį.

KARALIUS. Aš nebijau: abu mačiau, tad mums
Išlyginti jo pranašumą teko.

LAERTAS. Paduokit kitą; toji per sunki.

HAMLETAS. Šita man tiks. Ar visos lygiai ilgos?

OSRIKAS. O, taip, šviesusis Prince!

Pasiruošia fechtuotis

KARALIUS. Atneškit vyną! Hamletui pataikius
Laertui pirmą arba antrą kartą,
Arba atrėmus tretįjį puolimą,
Tegu sugriaudėja visi pabūklai:
Tuomet už Hamletą karalius gers,
Taurėn įmetęs tokį perlą, kokio
Nebenešiojo Danijos karūnoj
Valdovai mūsų keturi. Taures!
Tegu tad būgnas praneša trimitui,
Trimitas – kariui, salvės – dangui,
Dangus gi – žemei, jog karalius geria
Į Hamleto sveikatą! Na, pradėkit!
O jūs, teisėjai, sekite budriai!

HAMLETAS. Na, Pone!

LAERTAS. Prince!

HAMLETAS. Vienas!

LAERTAS. Ne!

HAMLETAS. Teisėjau!

OSRIKAS. Pataikymas akivaizdus.

LAERTAS. Dar kartą!

KARALIUS. Sustokit! Vyno! Šitas perlas – tau;

Ir – į sveikatą.

Trimitai; patrankų šūviai už scenos

Taurę jam!

HAMLETAS. Po šito rato; pastatykit čia.

Na!

Fechtuojasi

Štai ir vėl pataikiau! Ką jūs sakot?

LAERTAS. Pataikymas; prisipažįstu.

KARALIUS. Sūnus laimės.

KARALIENĖ. Užduso, nes nutukęs⁵⁴.

Štai skepeta, nubrauk skruostus, sūnau.

Už tavo laimę geria karalienė.

HAMLETAS. Dėkoju, Ponia, jums!

KARALIUS. Negerk, Gertrūda!

KARALIENĖ. Prašau atleisti, Pone, bet aš gersiu.

KARALIUS *į šalį*. Taurė užnuodyta; jau per vėlu.

HAMLETAS. Aš nedirjstu dar gerti, bet tuojau.

KARALIENĖ. Eikš čia – nušluostysiu tau veidą.

LAERTAS. Dabar pataikysiu.

KARALIUS. Aš nemanau.

LAERTAS *į šalį*. Ir tai beveik prieš sąžinę darau.

HAMLETAS. Na, tretį kart, Laertai! Jūs tik žaidžiat!

Prašyčiau smeigt visa jėga. Bijau,

Kad jūs su manimi tik nerimtai.

LAERTAS. Jūs sakot? Na!

Fechtuojasi

OSRIKAS. Abipus nieko.

LAERTAS. Štai jums dabar!

LAERTAS sužeidžia HAMLETĄ. Po to, kovos įkarštyje pasikeitus rapyromis, HAMLETAS sužeidžia

LAERTĄ

KARALIUS. Išskirti! Jau įsiuto!

HAMLETAS. Dar kartą.

KARALIENĖ susmunka

OSRIKAS. Ei, žiūrėkit – karalienė!

HORATIO. Abudu kruvini. Kaip sekas, Prince?

OSRIKAS. Kaip sekas jums, Laertai?

LAERTAS. Kaip slankai mano kilpose. Aš mirštu,

Savosios išdavystės nužudytas.

HAMLETAS. Kaip motina?

KARALIUS. Apalpo nuo tiek kraujo.

KARALIENĖ. Ne! Ne! Tas gėrimas, brangus sūnau!

Tas gėrimas! Nunuodijo mane!

Miršta

HAMLETAS. Niekšystė! Užrakinkite duris!

⁵⁴ Užduso, nes nutukęs... – karalienės žodžiais Šekspyras suteikia informacijos apie Hamleto išvaizdą, kuri yra nebūdinga teatrinėms tragedijos interpretacijoms.

Išdavimas! Išaiškint jį!

LAERTAS krinta

LAERTAS. Jis čia! Tu žuvels, Hamletai. Joks vaistas
Nebepadės. Gyventi tau neliko
Nė pusvalandžio. Įrankį klastos
Tu pats laikai – užnuodytą ir smailą.
Klasta atsigręžė į mane patį:
Aš jau nebesikelsiu niekados!
Ir tavo motina – nuodų auka.
Daugiau nebegaliu. Karalius kaltas.

HAMLETAS. Sakai – užnuodytas?

Į darbą tad, nuodai!

Nuduria KARALIŲ

VISI. Išdavystė! Išdavystė!

KARALIUS. Pagalbos! Aš tik sužeistas, draugai!

HAMLETAS. Še tau, kraujožaga, še, žmogžudy,

Išgerk šią taurę! Tavo perlas čia?

Sek motiną!

KARALIUS miršta

LAERTAS. Teisingai; juk jis pats
Sutaisė šiuos nuodus. Tad pasikeiskim
Atleidimu, kilnūs Prince: mano
Ir tėvo mirtys tenkrinta tau,
O tavo – man!

HAMLETAS. Te tau dangus atleis. Seku tave. –
Horatio, aš mirštu. – Tai sudie,
O vargše karaliene. – Aš ir jums,
Statistai ir svečiai, kurie išblyškę
Štai drebate siaube, dabar galėčiau
Papasakoti viską, bet mirtis –
Rūstus seržantas – skuba, tad tiek to. –
Horatio, aš mirštu. Tu – dar gyvas;
Atskleisk teisingai mano bylą tiems,
Kurie nežino.

HORATIO. To tai jau nelaukit:
Esu daugiau romėnas negu danas;
Dar liko gėralo ir man.

HAMLETAS. Būk vyras!
Duok man šią taurę – aš išgersiu ją.
Brangus Horatio, jei neatskleistum,
Koks sužeistas paliktų mano vardas!
Ir jei kada mane širdy nešiojai,
Atsižadėk palaimos dar momentui,
Skausmingai atsikvėpk rūščioj buity
Ir pasakok visiems.

Tolumoj pasigirsta maršas; šūviai už scenos

Kieno tie šūviai?

OSRIKAS. Tai Fortinbras, sumušęs lenkus, grįžo
Ir siunčia šias karingas salves anglų
Pasiuntiniams.

HAMLETAS. Horatio, aš mirštu!
Nuodai jau triumfuoja mano dvasioj;
Žinių iš Anglijos išgirst neteks.
Bet pranašauju – Fortinbrą išrinks;
Jam skirtas mano – mirstančiojo – balsas.
Papasakok jam, kaip, kas ir kodėl
Įvyko ir... po to tyla.

Miršta

HORATIO. Štai plyšo
Kilni širdis! Labanakt, mielas Prince!
Teužliūliuoja angelai tave!

Maršas už scenos

Kodėl tie būgnai vis artėja?

Jeina FORTINBRAS ir Anglų pasiuntiniai su būgnais, vėliavomis ir palydovais

FORTINBRAS. O kur tas reginys?

HORATIO. Ko jūs norėtut?

Jei siaubo ir kančių, tai čia sustokit.

FORTINBRAS. Tie kūnai skelbia mums žudynių šiuurpą.

O išdidi Mirtie! Ir kokiai puotai
Ruošiesi savo amžinajam būste,
Jei vienas kraugeriškas tavo smūgis
Tiek princų parbloškė?

PIRMASIS PASIUNTINYS. Kraupus tas vaizdas!

Ir mes su reikalais pasivėlavom:
Ausis, turėjus išklaudyti mus –
Kad viskas atlikta, kad Rozenkrancas
Ir Gildensternas mirė taip, kaip liepta –
Nebejautri. Kas padėkos?

HORATIO. Ne jis,

Tikrai, jei ir galėtų, nes ne jo
Įsakymu jie buvo nužudyti.
Tad jūs – vieni iš Lenkijos karų,
Kiti iš Anglijos patekę netikėtai
Į šį skerdynių siaubą, įsakykit
Tuos kūnus paguldyt ant pakylos,
Aukštai, kad būtų matomi visiems,
Ir leiskit man – nežinantiems – pasekti,
Kaip viskas dėjosi: apie gašlumą,
Iškrypimus ir kraują; žmogžudystes,
Neapgalvotus nuosprendžius, klastas;
Kaip tūlas, ruošdamas kitiems žabangus,
Įkliuvo pats. Aš visa tai teisingai
Jums perduosiu.

FORTINBRAS. Skubėkime išgirsti,

Aukščiausią bajoriją susikvietę.
Aš savo laimę sutinku liūdnei;
Bet mano teisės į šį kraštą senos,
Ir jas pareikšti kviečia padėtis.

HORATIO. Man teks kalbėti dar ir apie tai –
Jo lūpomis, kas ir kitus patrauks.

Atlikim tai, kol žmonės dar įkaitę,
Kad sąmokslų jokių bei sumišimų
Daugiau nekiltų.

FORTINBRAS. Keturi vadai

Te jį, kaip karį, neša į estradą,
Nes jis prirėkęs būtų pasirodęs
Tikrai karališkai. Pro šalį einant,
Te karo apeigos ir žygio maršai
Jo garbę skelbia!

Išneškite kūnus. Kraujas ir kančia
Pritinka kovose, bet tik ne čia!
Kareiviams liepkite šauti.

Gedulingas maršas.

Visi išeina, nešdamiesi kūnus.

Po to pasigirsta patrankų salvė.

Iš anglų kalbos vertė Alfonsas Nyka-Niliūnas

William Shakespeare, *Hamletas, Danijos princas*, Chicago, Šviesa-Santara, 1964.